

การศึกษาความเจ็ลยวณลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้
จากการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

ปริญญานิพนธ์
ของ
สุรรัตนา ศรีรัตนพร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
พฤษภาคม 2549

การศึกษาความเจ็ลยวณลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้
จากการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

บทคัดย่อ
ของ
สุรรัตนา ศรีรัตนพร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
พฤษภาคม 2549

สุรรัตนา ศรีรัตนพร. (2549). การศึกษาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ จากการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ. ปรินซิเพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ จากการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50-70 อายุ 7-12 ปี และไม่มี ความพิการซ้ำซ้อนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ ในวันอังคาร พุธ พฤหัสบดีและศุกร์ วันละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 20 ครั้ง ระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ และแบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ มัชยฐานและพิสัยควอไทล์ และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ The Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Ranks Test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับปานกลาง และความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับดี
2. ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY ON EMOTIONAL QUATIENT OF THE STUDENTS WITH MILD MENTAL
RETARDATION THROUGH CARL-ORFF METHOD IN MUSIC ACTIVITIES

AN ABSTRACT
BY
SURIRATTANA SRIRATTANAKORN

Presented in Partial Fulfillment of The Requirements for the
Master of Education Degree in Special Education
at Srinakharinwirot University
May 2006

Surirattana Srirattanakorn. (2006). *a study on emotional quotient of the students with mild mental retardation through Carl-Orff method in music activities*. Master Thesis, M.Ed. (Special Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Prof. Dr.Padoong Arayawinyoo, Assist. Prof. Dr. Paitoon Pothisaan.

The purpose of this study was to investigate on emotional quotient of the students with mild mental retardation through Carl-Orff method in music activities and to compare emotional quotient of the students with mild mental retardation before and after using Carl-Orff method in music activities.

The subjects were 8 students with mild mental retardation ranged from seven to twelve years old at Bangbua Pengtrongjitvittayakarn School, Bangkok Province in the second semester of academic year 2005 were selected by purposive sampling technique. The research design of this study was the One Group Pretest-Posttest Design. The experiment was carried out within 5 weeks, 4 days per week and 40 minutes each day.

The instruments for the the study were the Carl-Orff method in music activities plan and emotional quatient test. The collected data were analyzed using median, interquartile range ,and The Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Ranks Test.

The results of this study indicated that :

1. The emotional quatient of the students with mild mental retardation before using Carl-Orff method in music activities was in average level and the emotional quatient of the students with mild mental retardation after using Carl-Orff method in music activities increased to upper level.
2. The emotional quatient of the students with mild mental retardation after using Carl-Orff method in music activities increased significantly at .05 level

การศึกษาความเจ็ลยวณลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้
จากการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

ปริญญานิพนธ์
ของ
สุรรัตนา ศรีรัตนพร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาความเจ็ลยวณลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้
จากการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

ของ
นางสาวสุรรัตนา ศรีรัตนพร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2549

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดารณี ศักดิ์ศิริผล)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ มาโดยตลอด ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม เป็นอย่างสูง ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตั้งแต่ต้นด้วยความเมตตา และยังเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ ที่ได้อบรมสั่งสอนตั้งแต่ ระดับปริญญาตรี และกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ เป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ตลอดจนให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อเสนอแนะและให้กำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ตั้งแต่แรกเริ่ม ทุกขั้นตอน จนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดารณี ศักดิ์ศิริผล ที่กรุณาให้คำปรึกษาและเป็น กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ รวมถึงกำลังใจในการแก้ปัญหาต่างๆ ตลอดระยะเวลาการทำปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรรค์ วงษ์อยู่น้อย อาจารย์พาสนา จุรัตน์ อาจารย์สุจิตรา สุขเกษม และอาจารย์นิลวรรณ อึ้งอัมพร ที่กรุณาตรวจเครื่องมือ และให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์ ดร.กุลยา ก่อสุวรรณ และอาจารย์ประพิมพ์พงศ์ วัฒนะรัตน์ กรรมการสอบเค้าโครงปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้บริหารและคณาจารย์หน่วยงานการศึกษาพิเศษ และนักเรียน โรงเรียนบางบัว (ตั้งตรงจิตวิทยาการ) ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการเก็บ ข้อมูลและการทดลองในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์สมานใจ โพธิ์พิบูลย์ และอาจารย์สุชา เครือคำ ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณอาจารย์สุรศักดิ์ จำนงค์สาร ที่เสนอแนะแนวความคิด ให้ความช่วยเหลือในการ ติดต่อประสานงาน และเป็นกำลังใจให้มาโดยตลอด

ขอขอบคุณพี่ๆ นิสิตปริญญาโท สาขาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และสาขาการ เรียนร่วม ที่คอยช่วยเหลือ สนับสนุน ให้คำแนะนำและให้กำลังใจตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและจัดทำ ปริญญานิพนธ์

ขอขอบคุณน้องกานต์ น้องเพ็ญ น้องพลอย น้องเหมียว นิสิตดุริยางคศาสตร์ไทย ที่เป็นผู้ช่วยในการเก็บข้อมูลและการสอบเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ คุณย่าและครอบครัวของผู้วิจัยที่อบรมเลี้ยงดู สั่งสอน และสนับสนุนให้การศึกษาจนกระทั่งเติบโตใหญ่ ขอขอบคุณพี่ๆ ทุกคนที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการศึกษาแก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณน้องนิตที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา คุณค่า และประโยชน์ของปริญญาบัตรฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบุพพการี ตลอดจนครูบาอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

สุรรัตนา ศรีรัตนพร

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์.....	18
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....	31
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	50
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	50
การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
ขั้นตอนการทดลอง.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	73
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	73
สมมติฐานของการวิจัย.....	73
วิธีดำเนินการวิจัย.....	74
สรุปผลการวิจัย.....	74

สารบัญ

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
อภิปรายผล.....	75
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	79
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	79
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย.....	80
บรรณานุกรม.....	81
ภาคผนวก.....	87
ภาคผนวก ก.....	89
ภาคผนวก ข.....	91
ภาคผนวก ค.....	93
ภาคผนวก ง.....	110
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	155

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

- 1 คำมัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัด
ประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....60
- 2 คำมัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนการตระหนักรู้ตนเอง
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัด
ประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....61
- 3 คำมัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนการจัดการอารมณ์ของตนเอง
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....62
- 4 คำมัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนการจูงใจตนเอง
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....63
- 5 คำมัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....64
- 6 คำมัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....65
- 7 คำมัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ
โดยจำแนกตามองค์ประกอบของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน.....66
- 8 การเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์โดยรวม
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....67
- 9 การเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ของตนเอง
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....68

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

- 10 การเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....69
- 11 การเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการจูงใจตนเอง
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....70
- 12 การเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....71
- 13 การเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ.....72

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เป้าหมายที่สำคัญของการศึกษา คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ แต่ระบบการศึกษาที่ดีจะต้องสร้างให้บุคคลประสบความสำเร็จ ซึ่งหมายรวมไปถึง ความสำเร็จในการเรียน (study success) ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ (career success) ความสำเร็จในชีวิต (life success) นักการศึกษา (educator) รวมทั้งนักจิตวิทยาการศึกษา (educational psychologist) จึงต้องพยายามจัดกระบวนการเรียนการสอน (teaching process) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ (Garrison ; Magoon, 1972) ระบบการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน พบว่าส่วนใหญ่มุ่งเน้นการเรียนการสอนให้เด็กคิดเป็น หรืออีกนัยหนึ่งมุ่งพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา (IQ) เป็นส่วนใหญ่ พัฒนาเด็กให้เก่ง มีความสามารถด้านการเรียนวิชาการ แต่ขาดความสามารถในการควบคุมอารมณ์ กล่าวคือ ให้ความสำคัญกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (EQ) น้อยกว่า ความสามารถทางสติปัญญา (IQ) ทำให้เด็กเกิดปัญหาในการปรับตัวเมื่อต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นคนเก่งแต่ไม่มีความสุข เนื่องจากเอาตัวเองเป็นใหญ่ ไม่อ่อนน้อมถ่อมตน มั่นใจในตนเองสูง ไม่รู้สภาวะอารมณ์ของตนเอง ดังนั้นโรงเรียน บ้าน สังคม ควรเริ่มหันมาสนใจ เห็นคุณค่าและร่วมมือกันพัฒนาเด็กของเราให้มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และเชาว์ปัญญา (IQ) ให้สูงไปพร้อมๆ กัน อันจะทำให้บุคคลเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มิใช่เป็นคนเก่งแต่หาความสุขไม่ได้ (ทศพร ประเสริฐสุข. 2545. 111-112)

ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ หรือ EQ (Emotional Quotient) เป็นความสามารถในการรับรู้ ประเมิน และแสดงอารมณ์ออกมาได้อย่างเหมาะสม สามารถเข้าถึงและสร้างความรู้สึกที่ดีที่เกื้อกูลความคิดได้ เข้าใจอารมณ์และวิเคราะห์อารมณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้ความรู้จากอารมณ์ของตนเอง การรับรู้และควบคุมภาวะอารมณ์ได้ดี เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามของสุขภาพจิตและเชาว์ปัญญา (Salovey ; Mayer. 1997 : 11) บุคคลที่มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ จะมีทักษะในการเข้าสังคมมนุษย์ว่าบุคคลจักต้องมีความสัมพันธ์กัน ทำงานร่วมกัน คนประเภทนี้จึงชอบสังคม ร่าเริง เปิดเผย ชอบทำให้คนอื่นมีความสุข มองโลกในแง่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง ซึ่งเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่เข้าใจตน เข้าใจคนอื่น เข้าใจสภาพแวดล้อม เข้าใจโลก มีจุดมุ่งหมายในชีวิตที่ชัดเจน เมื่อมีความขัดแย้งหรือมีความคับข้องใจก็สามารถแก้ไขความขัดแย้งทั้งของตนเองและบุคคลรอบข้างได้อย่างมีสติและเหมาะสม (ทศพร ประเสริฐสุข. 2545. 111-112) เมื่อรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเองและใช้อารมณ์ให้เป็นประโยชน์ ชีวิตจะมีความสุขขึ้น ซึ่งความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์นี้มีผลต่อปฏิสัมพันธ์ที่เขามีต่อผู้อื่น เพราะเขาจะเข้าใจและรู้จักอารมณ์ของเพื่อน สามารถจัดการกับอารมณ์ สร้างอารมณ์เชิงบวกหรือความรู้สึกดี ๆ ให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ร่วมงาน เพราะอารมณ์มีอิทธิพลต่อความคิด การกระทำ ร่างกาย จิตใจและความสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้นความสามารถทางอารมณ์ (ตระหนัก เข้าใจ และควบคุมอารมณ์ได้) จึงเป็นตัวกำหนดว่าเราจะ

ประสบความสำเร็จและมีความสุขหรือไม่ และมีผลต่อตัวบุคคลนั้นเอง ต่อครอบครัวและบุคคลที่เขาติดต่อสัมพันธ์ด้วย ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ที่ดีสามารถเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพที่ดีขึ้นและทำให้ความสัมพันธ์กับผู้นรอบข้างดีขึ้น (อุมพร ตรังคมบัติ. 2544 : 16-17) ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมของคนทุกคน มิใช่เฉพาะคนเก่ง หรือคนที่มี IQ สูงเท่านั้น แต่ยังสำคัญต่อคนที่มีความบกพร่องทางด้านต่างๆ อีกด้วย เนื่องจากบุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม และเป้าหมายหลักในการช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้คือการพัฒนาพวกเขาให้เต็มศักยภาพที่แต่ละคนมีอยู่ให้มากที่สุดและสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นเด็กที่มีระดับสติปัญญาดำเกณฑ์เฉลี่ย มีความจำกัดในทักษะการปรับตัวอย่างน้อย 2 ด้าน จากทักษะการปรับตัวต่อไปนี้คือ การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน การใช้บริการสาธารณะ การมีสุขอนามัยและความปลอดภัย การทำงาน การใช้เวลาว่าง การสื่อความหมาย การเรียนรู้ทางวิชาการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การควบคุมตนเองและทักษะทางสังคม (ศรียา นิยมธรรม. 2542 : 222-223) ความจำกัดในทักษะการปรับตัวของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องให้ความช่วยเหลือเพื่อให้เกิดการพัฒนา ซึ่งทักษะด้านการสื่อความหมาย ทักษะด้านการควบคุมตนเองและทักษะทางสังคม เป็นส่วนหนึ่งของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ที่สามารถได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นได้ จากการใช้ทีมสหวิทยาการ (ศรียา นิยมธรรม. 2542 : 227) และต้องการบริการพิเศษจากนักวิชาชีพเฉพาะ เพื่อบำบัดและแก้ไขความบกพร่องบางประการ ได้แก่ แพทย์ นักจิตวิทยาคลินิก นักแก้ไขการพูด นักกายภาพบำบัด ฯลฯ (ดารณี ธนะภูมิ. 2546 : 208)

การใช้ดนตรีเพื่อเป็นเครื่องมือในการบำบัด หรือ ดนตรีบำบัด คือ การรวมกันของดนตรีและการบำบัด ดนตรีจะอยู่ในฐานะตัวกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ดนตรีถูกใช้เพื่อสร้างให้เกิดความสัมพันธ์แห่งการบำบัด เพื่อการคืนสู่สภาพเดิม การรักษาและการเปลี่ยนแปลงทางจิตวิทยา สภาพจิตใจและสุขภาพร่างกาย เพื่อปรับพฤติกรรมและรักษาไว้ซึ่งพฤติกรรม พัฒนาการ ร่างกาย และทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นทุกสิ่งทุกอย่างของบริบทที่สัมพันธ์กับผู้ที่ได้รับการรักษา ดนตรีบำบัดมีไว้เพื่อบุคคลทุกช่วงอายุ เป็นสิ่งที่ประยุกต์ใช้ได้ทั้งบุคคลที่มีภาษาและไม่มีภาษา และมีไว้เพื่อหลากหลายของความผิดปกติของบุคคลอย่างกว้างขวาง ดนตรีบำบัดสามารถเป็นผู้ช่วยในการวินิจฉัยและสามารถกระตุ้นวิธีการรักษาอื่นๆ ด้วย ซึ่งจุดมุ่งหมายหลักของดนตรีบำบัด คือ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของบุคคล ช่วยลดความยุ่งยากในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เสริมสร้างการเจริญเติบโตและการพัฒนาการ ช่วยให้มาซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง และช่วยในการเข้าสู่สังคมของแต่ละบุคคล (Edith Hillman Boxill. 1985 : 5-6) ดนตรีบำบัดและนักดนตรีบำบัดจึงเป็นวิชาการอีกสาขาหนึ่งที่รวมอยู่ในทีมสหวิทยาการที่สามารถพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้เต็มเต็มศักยภาพของเขาได้ เพราะดนตรีช่วยเพิ่มโอกาสของการติดต่อสื่อสารให้ดีขึ้น รู้จักตนเองมากขึ้น ปรับพฤติกรรมและความสามารถเพื่อเตรียมตัวเด็กให้พร้อมที่จะดำรงชีวิตในสังคม (เฉลิมพล งามสุทธิ. 2538 : 44)

จากการวิจัยพบว่าคลื่นเสียงจากดนตรีสามารถช่วยกล่อมเกล่าให้จิตใจเกิดความละเอียดอ่อน พัฒนาสุนทรียภาพทางอารมณ์ พัฒนาสมาธิ ทำให้จิตใจเกิดความเยือกเย็น ขยายขีดความสามารถในการทำหน้าที่ของสมอง ระบบประสาท ทำให้ความทรงจำดี สมองเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว อันจะเป็นประโยชน์ในการเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้และการทำงานให้ดีขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ มีบุคลิกภาพที่ดี มีการพัฒนาคุณภาพทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังทำให้สัมพันธ์ภาพส่วนบุคคลดีขึ้น (อริยะ สุพรรณเกษัช. 2545 : 33-34) และดนตรีที่มีคุณภาพจะช่วยให้การทำงานของอวัยวะต่างๆ ในร่างกายเกิดความพร้อม สมองจะหลั่งสารแห่งความสุขที่เรียกว่า เอนดอร์ฟิน (endorphin) ทำให้ระบบต่างๆ ในร่างกาย เช่น ระบบหลอดเลือด ระบบหายใจ ระบบย่อยอาหาร ระบบขับถ่าย ระบบผิวหนัง ระบบสืบพันธุ์ ฯลฯ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดนตรีที่มีคุณภาพสามารถทำให้เราสบายทั้งกายและใจ ส่งผลให้เกิดความสมดุล (ดุษฎี พนมยงค์. 2543 : 13)

ดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากนักดนตรีศึกษา คาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff, 1895-1982 ชาวเยอรมัน) วางรากฐานในการสอนดนตรีของเขาว่า ดนตรี (music) การเคลื่อนไหว (movement) และคำพูด (speech) เป็นสิ่งที่ต้องเป็นไปด้วยกัน แยกออกจากกันไม่ได้ ทั้งสามสิ่งหลอมรวมกันเป็นเอกภาพ (unity) ซึ่งออร์ฟเรียกว่า “ดนตรีเบื้องต้น” (elemental music) ออร์ฟเชื่อว่าดนตรีเบื้องต้นตั้งอยู่บนรากฐานของการปฏิบัติการสื่อสารในเด็ก (communicative performance) และเน้นความเป็นตัวของตัวเองอย่างมาก เน้นการเคลื่อนไหว การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ โดยเริ่มด้วยความรู้อย่างง่าย จากเพลงที่ง่าย ๆ แล้วจึงพัฒนาไปสู่ความรู้และเพลงที่ซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตัวเอง และให้โอกาสผู้เรียนปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง (ธวัชชัย นาควงษ์. 2547 : 1-3)

การที่เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม เกิดสัมฤทธิ์ผลจากงานที่เขาได้กระทำเอง จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน มีความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าของตัวเอง และประสิทธิภาพของการสอนตามหลักการคาร์ล ออร์ฟ คือ กระตุ้นให้เด็กได้แสดงระดับของความรู้สึก ความเครียดทางอารมณ์ของเด็กที่ขยายลงสู่กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของตนเอง ได้แสดงออกมา (ธวัชชัย นาควงษ์. 2547 : 1-3) ดนตรีเบื้องต้นของคาร์ล ออร์ฟ นับเป็นการจัดกิจกรรมดนตรีที่สอดคล้องสัมพันธ์กับการพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และยังเน้นหลักการทางดนตรีจากง่ายไปสู่ยาก เหมาะกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สามารถเข้าถึงดนตรีในระดับง่ายของคาร์ล ออร์ฟได้ และระดับของกิจกรรมดนตรีที่ค่อยๆ ยากขึ้นนั้น จะโน้มนำให้เด็กได้รับการพัฒนาสมองในระดับที่ซับซ้อนมากขึ้นทีละลำดับขั้น และน่าจะสามารถบรรลุผลในการพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ให้สูงขึ้นได้ด้วยดนตรี ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ เพื่อส่งเสริมความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้เต็มศักยภาพที่เขา มีอยู่ และสามารถปรับตัวเพื่อ

ดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างสังคมและเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแบบยั่งยืนต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจากการจัดประสบการณ์ดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ
2. เพื่อเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงผลการใช้กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ ที่มีต่อความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเป็นแนวทางแก่ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ในการเสริมสร้างความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อการปรับตัวอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ อายุ 7-12 ปี มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50-70 มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติ ปรากฏร่วมกับความจำกัดทางทักษะด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ด้าน ซึ่งปรากฏก่อนอายุ 18 ปี จากทักษะการสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม การใช้บริการสาธารณะ การควบคุมตนเอง การมีสุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนรู้ทางวิชาการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่าง การทำงาน และต้องไม่มีความพิการซ้ำซ้อน

กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ อายุ 7-12 ปี มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50-70 และไม่มีภาวะพิการซ้ำซ้อนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบางบัว (เฟื่องตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ เป็นกิจกรรมการเรียนดนตรีที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียน มีขั้นตอนการเรียนคือ เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลตรวจสอบเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี ซึ่งในแต่ละกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับนั้น เริ่มจากเนื้อหาที่ง่าย ธรรมดาที่สุดและค่อยๆ ลึกซึ้งไปเรื่อยๆ จนถึงขั้นที่ผู้เรียนสัมผัสกับสุนทรีयरสของดนตรี และมาจบลงที่การสร้างสรรค์ มี 6 หมวดการเรียนรู้ คือ เริ่มจากหมวดการรู้จักจังหวะ เป็นการรู้จักจังหวะง่ายๆ การใช้

ร่างกายทำจังหวะ หมวดการร้องเพลง เป็นการร้องเพลงง่ายๆ ซึ่งสัมพันธ์กับหมวดการเคลื่อนไหว และได้รับประสบการณ์ตรงจากหมวดการเล่นเครื่องดนตรีทั้งเครื่องจังหวะและเครื่องดำเนินทำนอง จากนั้นจะเข้าสู่หมวดการฟังดนตรี เพื่อให้เกิดความรู้สึกต่างๆ จากเพลงหลายๆ รูปแบบ ใช้การฟัง การเล่นดนตรี การร้องและการเคลื่อนไหว ประกอบการฟัง และจบลงที่หมวดสร้างสรรค์ เป็นการสร้างสรรค์เนื้อร้อง ทำนอง จังหวะ การเคลื่อนไหว การจินตนาการจากเพลงอย่างอิสระ โดยไม่มี ถูก-ผิด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ทางดนตรีที่ผู้เรียนแต่ละคนมีอยู่หรือได้รับไปจาก กระบวนการเรียนการสอน โดยใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ ในวันอังคาร พุธ พฤหัสบดีและศุกร์ วันละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 20 ครั้ง ระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548

3. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความเจลิยวฉลาดทางอารมณ์

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

ความเจลิยวฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและความรู้สึกของผู้อื่น จนสามารถบริหารหรือจัดการกับอารมณ์ของตนเพื่อเป็นแรงจูงใจ ในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1. การตระหนักรู้ตนเอง (Self-Awareness หรือ Knowing One's Emotion) เป็นความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ของตนเองได้ตามความเป็นจริง สามารถประเมินตนเองได้อย่างชัดเจนตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่น รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตน เป็นคนซื่อตรง พูดแล้วรักษาคำพูด มีจรรยาบรรณ มีสติ เข้าใจตน

2. การจูงใจตนเอง (Motivation Oneself) เป็นความสามารถที่จะจูงใจตนเอง ที่เรียกว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive) มองโลกในแง่ดี สามารถนำอารมณ์และความรู้สึกของตนเองมาสร้างพลังในการกระทำสิ่งต่างๆ และเป็นพลังใจ การให้กำลังใจตนเองในการคิดและกระทำอย่างสร้างสรรค์

3. การจัดการอารมณ์ของตนเอง (Managing Emotion) หรืออาจเรียกว่าการกำหนดตนเอง (Self-Regulation) เป็นความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self Control) เป็นคนที่น่าไว้วางใจได้ (Trustworthiness) มีคุณธรรม (Conscientiousness) มีความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) และมีความสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (Innovation)

4. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Recognizing Emotions in Others) ความสามารถที่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา มีจิตใจให้บริการ (Service Orientation) สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

5. การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น (Handling Relationships) ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นทักษะทางสังคม (Social Skill) เป็นความสามารถที่จะรู้เท่าทันอารมณ์ของผู้อื่น เป็นทักษะทางสังคมที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดความเป็นผู้นำ ความสามารถลักษณะนี้จะประกอบไปด้วย การสื่อความที่ดี (Communication) การจัดการความขัดแย้ง (Conflict Management)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรี ตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ	
กิจกรรมดนตรี	ขั้นตอนการสอน
1. การรู้จักจังหวะ 2. การร้องเพลงและเคลื่อนไหว 3. การเล่นเครื่องดนตรี 4. การฟังดนตรี 5. การสร้างสรรค์	1. ผู้สอนเป็นผู้เริ่มเสนอแนะประสบการณ์ดนตรี 2. ผู้เรียนรับรู้ประสบการณ์ดนตรีและปฏิบัติประสบการณ์ซ้ำๆ 3. ผู้เรียนเริ่มคิดสร้างสรรค์ประสบการณ์ดนตรี จากหลักการที่ได้เรียนรู้ 4. ผู้เรียนนำประสบการณ์ดนตรีที่เป็นของตนเอง ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

ความเจือยฉลาดทางอารมณ์
1. การตระหนักรู้ตนเอง 2. การจัดการอารมณ์ของตนเอง 3. การจูงใจตนเอง 4. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 5. การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

สมมติฐานการวิจัย

1. ความเจือยฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในเกณฑ์ดี
2. ความเจือยฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ สูงขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยการศึกษาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ จากการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ ได้มีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอหัวข้อตามลำดับ ต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.1 ความหมายของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.2 ระดับความบกพร่องของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 1.4 สมอกับการเรียนรู้
 - 1.5 หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
 - 2.1 ความหมายของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
 - 2.2 องค์ประกอบของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
 - 2.3 ลักษณะของผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ที่ดี
 - 2.4 การพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
 - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับดนตรีและดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ
 - 3.1 ดนตรีบำบัด (Music Therapy)
 - 3.2 การกระตุ้นสมองเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้วยคลื่นเสียง
 - 3.3 ระบบการสอนดนตรีแบบออร์ฟ (Orff-Schulwerk)
 - 3.4 หลักการสอนดนตรีของคาร์ล ออร์ฟ
 - 3.5 การเล่นดนตรีตามหลักของคาร์ล ออร์ฟ
 - 3.6 ประสบการณ์เกี่ยวกับการเล่นเครื่องดนตรีของคาร์ล ออร์ฟ
 - 3.7 กิจกรรมดนตรีตามหลักคาร์ล ออร์ฟ
 - 3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1.1 ความหมายของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา (ศรียา นิยมธรรม.
2542 : 222-223)

ในทางการแพทย์องค์การอนามัยโลก ได้นิยามภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา ตามการจัดประเภทของ “ICD” (International Classification of Disease) ว่าหมายถึง ภาวะที่สมองหยุดพัฒนาการหรือพัฒนาได้ไม่สมบูรณ์ ทำให้เด็กมีความบกพร่องของทักษะต่างๆ ในระยะพัฒนาการ จึงส่งผลกระทบต่อระดับเชาว์ปัญญาทุกๆ ด้าน เช่น ความสามารถทางด้านสติปัญญา ภาษา การเคลื่อนไหวและทักษะทางสังคม ทั้งมีความบกพร่องในเรื่องการปรับตัวและอาจจะ

มีหรือไม่มีความผิดปกติทางกายหรือทางจิตร่วมด้วย

การวินิจฉัยความบกพร่องทางสติปัญญาตาม ICD จะถือเกณฑ์ของความบกพร่องสองประการคือ ระดับเชาว์ปัญญาและความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการในชีวิตประจำวันตามสภาพแวดล้อมของคนปกติ

นิยามที่นิยมใช้กันมากในปัจจุบัน คือ นิยามที่สมาพันธ์อเมริกันเกี่ยวกับบุคคลปัญญาอ่อน (American Association on Mental Retardation : AAMR) ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่มีความจำกัดเกิดขึ้นและมีผลต่อการปฏิบัติงาน กล่าวคือ จะมีความสามารถทางสติปัญญาดำกว่าปกติ ปรากฏร่วมกับความจำกัดทางทักษะด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ด้าน ทั้งนี้ต้องมีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนอายุ 18 ปี ดังนั้นเกณฑ์การคัดแยกภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา คือ

1. ระดับสติปัญญาดำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย คือ อยู่ในช่วง 70 ลงไป
2. มีความจำกัดในทักษะการปรับตัวอย่างน้อย 2 ด้าน จากทักษะการปรับตัวต่อไปนี้คือ
 - การสื่อความหมาย
 - การดูแลตนเอง
 - การดำรงชีวิตในบ้าน
 - ทักษะทางสังคม
 - การใช้บริการสาธารณะ
 - การควบคุมตนเอง
 - การมีสุขอนามัยและความปลอดภัย
 - การเรียนรู้ทางวิชาการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
 - การใช้เวลาว่าง
 - การทำงาน
3. ภาวะที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ต้องปรากฏก่อนอายุ 18 ปี

สรุปว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหมายถึง เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ และมีความจำกัดด้านทักษะการปรับตัวในการดำรงชีวิตประจำวันอย่างน้อย 2 ทักษะ จาก 10 ทักษะ ซึ่งจะต้องปรากฏก่อนอายุ 18 ปี

1.2 ระดับความบกพร่องของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (ผดุง อารยะวิญญู . 2542 : 39-40)

สมาคมอเมริกันว่าด้วยความผิดปกติทางสติปัญญา (The American Association on Mental Deficiency ใช้ชื่อย่อว่า AAMD) คู่มือทางสถิติและการวินิจฉัยเด็กปัญญาอ่อน (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder ใช้ชื่อย่อว่า DSM-III) และองค์การอนามัยโลก (World Health Organization ใช้ชื่อย่อว่า WHO) ต่างเห็นพ้องต้องกันในการจัดระดับปัญญาอ่อนออกเป็น 4 ระดับ และเป็นที่น่าสังเกตว่า หน่วยงานแรกจัดระดับสติปัญญาแตกต่างไปจากหน่วยงานที่ 2 และ 3 เล็กน้อย

ระดับความบกพร่องทางสติปัญญา	หน่วยงาน		
	AAMD (1983)	DAN-III (1980)	WHO (1980)
	ระดับสติปัญญา	ระดับสติปัญญา	ระดับสติปัญญา
ขั้นเล็กน้อย (Mild)	50-55 ถึง 70	50-70	70 - 50
ขั้นปานกลาง (Moderate)	50-35 ถึง 55-50	35 - 49	35 - 49
ขั้นรุนแรง (Severe)	25-20 ถึง 50-35	20 - 34	20 - 34
ขั้นรุนแรงมาก (Profound)	ต่ำกว่า 25-20	ต่ำกว่า 20	ต่ำกว่า 20

ในทางการศึกษาจะแบ่งภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาตามความสามารถที่จะได้รับการศึกษา 3 ระดับคือ (ซูซีฟ อ่อนโคกสูง. 2527 : 18)

1. ระดับที่สามารถเรียนรู้ได้ (Educable) I.Q. ระหว่าง 75-50 สามารถเรียนรู้พื้นฐานทางวิชาการได้
2. ระดับที่สามารถฝึกฝนได้ (Trainable) I.Q. ระหว่าง 49-25 สามารถฝึกฝนให้มีทักษะทางด้านสังคมและอาชีพได้
3. ระดับที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ (Custodial) I.Q. ต่ำกว่า 25 ลงมา ไม่สามารถฝึกให้ช่วยเหลือตนเองได้เลย จึงต้องได้รับการเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา

1.3 ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ มีดังนี้
(ผดุง อารยะวิญญู . 2542 : 44-46)

1. ลักษณะทางบุคลิกภาพ

1.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักคิดว่าตนจะประสบความล้มเหลวไม่ว่าการเรียนหรือการทำงานใดๆ ก็ตาม ทั้งนี้เพราะเด็กเคยประสบกับความล้มเหลวมาก่อน ดังนั้นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประเภทนี้ จึงพยายามหลีกเลี่ยงบางสิ่งบางอย่างที่จะนำความล้มเหลวมาให้ เช่น เด็กที่ไม่เคยประสบความสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์ มักหลีกเลี่ยงการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพราะไม่ต้องประสบการล้มเหลวซ้ำอีก

1.2 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในการแก้ปัญหาต่างๆ แม้แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เด็กไม่แน่ใจในความสามารถของตน ครูหลายคนมักจะไต่ถามเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาพูดเสมอว่า “ผมทำไม่ได้” “มันยาก ทำไม่ได้” ดังนั้นเด็กปัญญาอ่อนจึงต้องได้รับความช่วยเหลือในด้านการเรียนจากครู ครูผู้ช่วย และเพื่อนนักเรียน

1.3 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อตนเอง ความรู้สึกที่ไม่ดีในที่นี้หมายถึง ความรู้สึกที่ว่าตนเป็นคนไม่มีความสามารถ ทศนคติต่อตนเองเช่นนี้ มีส่วนทำให้เด็กประสบความล้มเหลวในการเรียนและการทำงาน

2. ลักษณะการเรียนรู้

2.1 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีช่วงความสนใจสั้น สนใจบทเรียนได้ไม่นาน

2.2 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเสียสมาธิง่าย มักจะหันเหความสนใจไปจากบทเรียนเสมอ

2.3 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในการหาความสัมพันธ์ (ความเหมือน) และการจำแนกความแตกต่าง เช่น ไม่สามารถบอกความเหมือนกันและความแตกต่างกันของรูปทรงเรขาคณิตได้

2.4 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในด้านความจำ เช่น จำสิ่งที่เรียนไปแล้วไม่ได้

2.5 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในการถ่ายโยงความรู้ เช่น ไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนมาไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

2.6 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในการเรียนสิ่งที่เป็นามธรรม การสอนจึงควรเน้นสิ่งที่เป็รูปธรรมเป็นสำคัญ

3. ภาษาและการพูด

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในการพูดและภาษา เช่น พูดไม่ชัด รู้คำศัพท์จำนวนจำกัด เขียนประโยคไม่ถูกต้อง เป็นต้น เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีข้อจำกัดทางภาษา อาจเป็นผลให้มีปัญหาในการเรียนวิชาอื่นด้วย เนื่องจากการเรียนเนื้อหาวิชาต่างๆ ต้องใช้ความรู้ความเข้าใจทางภาษาเป็นส่วนประกอบสำคัญ

4. ร่างกายและสุขภาพ

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจมีปัญหาเกี่ยวกับร่างกายและสุขภาพในด้านต่อไปนี้

4.1 ส่วนสูงและน้ำหนัก อาจมีส่วนสูงและน้ำหนักโดยเฉลี่ยต่ำกว่าเด็กปกติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีพัฒนาการทางร่างกายช้ากว่าเด็กปกติ

4.2 การเคลื่อนไหว เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาส่วนมากมีพัฒนาการตลอดจนความสามารถในด้านการเคลื่อนไหวต่ำกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน

4.3 สุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นจำนวนมากมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ โดยเฉพาะด้านการรักษาสุขภาพทั่วไป การเจ็บป่วยและปัญหาเกี่ยวกับฟัน

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักมีปัญหาในการเรียนแทบทุกวิชา ผลการเรียนต่ำ เรียนไม่ทันเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจการเรียนคณิตศาสตร์ทั้งในด้านการบวก การลบ การคูณ การหาร และเลขโจทย์ปัญหา

สรุปว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ มีปัญหาในด้านลักษณะ

ทางสติปัญญา ลักษณะทางบุคลิกภาพ ด้านลักษณะการเรียนรู้ ด้านภาษาและการพูด ด้านร่างกายและสุขภาพและในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีพัฒนาการที่ล่าช้ากว่าเด็กปกติในทุกด้าน จึงมีขีดจำกัดของความสามารถในด้านต่างๆ ที่ไม่สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้เท่ากับเด็กปกติในวัยเดียวกัน

1.4 สมองกับการเรียนรู้

การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากสมอง ดังนั้นการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงต้องศึกษาการทำงานของสมอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหน้าที่และความซับซ้อนของสมองส่วนต่างๆ เพื่อการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนประกอบของสมอง (กมลพรรณ. 2545 :)

สมองแบ่งได้ 3 ส่วน คือ

- สมองส่วนหลัง คือ ซีลีเบลลัม (celebellum) และก้านสมองส่วนล่าง

- สมองส่วนกลาง คือ ก้านสมองส่วนบน ควบคุมการเคลื่อนไหวของตา
- สมองส่วนหน้า คือส่วนที่เหลือในสมอง จะครอบคลุมถึงสมองชั้นใน (limbic area) ทาลามัส (thalamus) ฮิปโปทาลามัส (hippothalamus) ฮิปโปแคมปัส (hippocampus) อะมิจดาลา (amygdala) ซีรีเบลลัม (cerebrum) และสมองชั้นนอก

สมองส่วนหลัง คือ ซีรีเบลลัม (cerebellum) และก้านสมองส่วนล่าง

สมองส่วนหลัง ทำหน้าที่ควบคุมระบบที่เกิดขึ้นกับร่างกาย โดยไม่รู้ตัว ข่าวสารทั้งหมด จะเข้ามาที่สมองส่วนหลัง โดยผ่านทางก้านสมองและถ่ายทอดไปยังทาลามัส (thalamus) ที่อยู่ในโครงสร้างสมองส่วนหน้า (ชั้นใน) ก้านสมองจะควบคุมดูแลการเดิน และการตื่นอย่างสม่ำเสมอ ควบคุมจังหวะหัวใจ และการหายใจ และ ซีรีเบลลัม (cerebellum) จะควบคุมการเคลื่อนไหว การทรงตัว รักษาสมดุลของร่างกาย ทำหน้าที่เกี่ยวกับความจำ

สมองส่วนหน้า

เป็นส่วนสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ และความทรงจำ ประกอบไปด้วยความทรงจำ ที่เชื่อมโยงระหว่างกัน และโครงสร้างทางอารมณ์ ซึ่งยังคงอยู่ในสมองชั้นใน (limbic area) ส่วนประกอบสุดท้าย คือ ซีรีบรัม (cerebrum) ชั้นบนสุดของสมองส่วนนี้ จะแบ่งออกเป็นสมองซีกซ้าย และสมองซีกขวา สมองทั้งสองส่วนนี้ จะติดต่อกันด้วยเส้นใยที่หนาแน่น และถูกปกคลุมไปด้วยเปลือกนอกบางๆ เรียกว่า นีโอคอร์เท็กซ์ (neocortex)

สมองซีกซ้ายและซีกขวา

ซีรีบรัม (cerebrum) จะแบ่งออกเป็นสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา ซึ่งสมองซีกซ้ายจะควบคุมการทำงานของร่างกายซีกขวา และสมองซีกขวา จะควบคุมการทำงานของสมองซีกซ้าย การเชื่อมการทำงานของสมอง ทั้งซีกซ้ายและซีกขวานั้น จะมาจาก กลุ่มเส้นใยประสาท (the band of nerve fibers)

สมองซีกซ้าย จะเกี่ยวกับความสามารถ ในการใช้ภาษาพูด การวิเคราะห์ การจัดลำดับก่อนหลัง ควบคุมพฤติกรรม รู้เวลาและสถานที่ การเรียนรู้ ภาษา คณิตศาสตร์

สมองซีกขวา จะมีความสามารถเกี่ยวกับภาษาท่าทาง ความสนุกสนานทางดนตรี เรื่องของภาพรวม จินตนาการ ไหวพริบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การสังเคราะห์ และการคิดสิ่งใหม่ๆ แปลกๆ

เมื่อทราบถึงส่วนประกอบและหน้าที่ของสมองส่วนต่างๆ ก็จะสามารถจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมเพื่อพัฒนาสมองให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งทักษะกระบวนการคิดโดยส่วนใหญ่นั้น จำเป็นต้องใช้การทำงานของสมองซีกซ้ายและซีกขวาประสานกัน เนื่องจากสมองซีกขวาที่มีทักษะของการจินตนาการและการสังเคราะห์ กับสมองซีกซ้ายที่มีทักษะของการใช้ภาษาและการวิเคราะห์เข้าด้วยกัน ซึ่งมีเทคนิคที่จะช่วยให้พัฒนาการทำงานของสมองทั้ง 2 ซีก เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคิด ดังนี้ (นภเนตร ธรรมบวร. 2544 : 13-17)

- การฝึกผ่อนและผ่อนคลาย เพื่อช่วยให้เซลล์ประสาทที่เชื่อมโยงสมองทั้ง 2 ซีก ที่เรียกว่า คอร์ปัส แคลโลซัม (Corpus callosum) ทำงานได้ดีขึ้น แข็งแรงมากขึ้น ดังนั้นการผ่อนคลายในช่วงก่อนและระหว่างการเรียน ถือเป็นเรื่องจำเป็น เพราะจะช่วยให้มนุษย์ใช้สมองซีกขวา มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้คอร์ปัส แคลโลซัมแข็งแรงขึ้นและสมองทำงานได้ดีขึ้น

- การใช้สมองซีกขวา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของสมองทั้งหมด เช่น การใช้ทักษะทางศิลปะ ดนตรี ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

- การใช้การออกกำลังกายเพื่อพัฒนาสมอง (Brain gym) เพื่อเพิ่มการสื่อสารของสมอง ซีกซ้ายและซีกขวา โดยผ่านคอร์ปัส แคลโลซัม เช่น การออกกำลังกายที่ข้ามเส้นกึ่งกลางของร่างกาย อาทิ การกระโดดโดยใช้มือแตะที่หัวเข่าสลับข้างกัน และการเดินแกว่งแขนสลับข้างกับขา

และสามารถสรุปแนวปฏิบัติทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความซับซ้อนและเป็นคู่ขนานกับศักยภาพของสมองมนุษย์ ดังนี้

- การจัดการศึกษาต้องทบทวนรูปแบบการเรียนรู้ที่ปฏิบัติกันมานาน จนเป็นมาตรฐานที่ไม่มีประสิทธิภาพและควรพยายามสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนที่มีความซับซ้อนและมีหลายมิติ

- การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ หมายรวมถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสรุปกฎเกณฑ์ ความเข้าใจของตนเองในรูปของประสบการณ์ที่หลากหลาย การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ควรจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก

- การศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการคิดแบบต่าง ๆ อาทิ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสัมพันธ์และการคิดเกี่ยวกับการคิดของตนเอง (Meta-cognitive thinking) เป็นต้น ความเข้าใจไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในระหว่างการเรียนการสอนเสมอไป การเกิดล่าช้ากว่านั้นก็ได้

- ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีส่วนร่วมในประสบการณ์ที่มีความหมายกับตนเอง

- การเรียนรู้ควรมุ่งเน้นที่การช่วยให้บุคคลค้นพบตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากการรู้จักตนเองมากขึ้นจะส่งผลให้สมองสามารถนำศักยภาพที่แท้จริงออกมาใช้ได้

- ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้และลีลาการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องมีรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งการเรียนรู้ของตน

ซึ่งรวมทั้งการร้องเพลง ดนตรี โดยเฉพาะกลุ่มดนตรีจังหวะสนุกสนานเร้าใจที่อิสระ ไม่ได้ถูกบังคับ ก็จะทำให้สารเคมีที่ดีในสมอง เช่น สารเอ็นโดฟิน (Endorphin) หลั่งออกมา จะมีผลทำให้สมองปลอดโปร่ง มีความสุข สุขภาพดีและความจำดี และการทำให้สมองเรียนรู้ได้ดีใน

ห้องเรียน คือ การลดความเครียดในห้องเรียนให้มากที่สุด ได้แก่ (กมลพรรณ ชีวพันธุ์ศรี. 2545 :

1. เล่นดนตรีที่มีจังหวะเร็ว ๆ สนุกสนาน
2. ไม่ถือโกรธเมื่อเวลาเด็กทำผิดพลาดเล็กๆ น้อยๆ และพึงเหตุผลก่อนจะดุด่าว่ากล่าว อย่างตำหนิเด็กบ่อยๆ และรุนแรง
3. จัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อลดความเครียด
4. การเรียนที่สนุกสนาน มีความสุข ให้เด็กรู้ว่าครูเข้าใจความรู้สึกของเด็ก
5. มีการเคลื่อนไหว ยืดเส้นยืดสาย แสดงละครที่เกี่ยวกับเรื่องที่เรียน
6. ให้เด็กแสดงออก เขียนเรื่องและย่อความ
7. ให้เด็กได้แสดงออกถึงความต้องการและความรู้สึก
8. ไม่ควรเรียนวิชาที่ซ้ำๆ ซากๆ ที่เด็กเบื่อหน่ายหรือยากเกินไป และเกิดประโยชน์น้อย ไม่ได้ใช้ในชีวิตจริง
9. ดูแลตนเองไม่ให้มีอาการเครียด เพื่อไม่ให้มีผลต่อเด็ก
10. แสง สี เสียงดนตรีและการเคลื่อนไหวทำให้ความจำเกิดขึ้นได้ดี

และสามารถสรุปปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ของสมองได้ดังนี้

สมองเจริญเติบโตดี (ฉลาด) โดยเฉพาะก่อนวัยรุ่น	สมองไม่พัฒนา (เป็นไปไม่ได้ทุกวัย)
- การได้ทำกิจกรรมกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์กับสังคม - ได้ทำงาน / เรียนในสิ่งที่ชอบ - การเล่นต่างๆ หรือเล่นกับเพื่อนๆ - การได้ฟังการเล่านิทาน - ศิลปะ ดนตรี กีฬา ออกกำลังกาย ร้องเพลงตามความถนัดและอิสระ ไม่ถูกบังคับ - ได้รับคำชมเชยเสมอ - มองภาพตนเองบวก - เป็นคนยืดหยุ่น ไม่เข้มงวดเกินไป - ช่วยเหลือตนเองตามวัย - ความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ / ผู้ใกล้ชิด - ทักษะศึกษา : สัมผัสกับของจริง - อาหารครบห้าหมู่	- ความเครียดนานๆ จากทุกสาเหตุ เช่น 1. ถูกบังคับให้เรียน/ทำให้สิ่งที่ไม่ชอบ 2. ทำงาน/เรียนหนัก การบ้านมาก ไม่มีเวลาพักผ่อนหรือออกกำลังกาย 3. ถูกดุด่าทุกวัน ฯลฯ 4. มองคุณค่าตัวเองต่ำ 5. วิตกกังวล ทุกข์นานๆ 6. ความกลัว โกรธนานๆ 7. เข้มงวดเกินไป ฯลฯ - สมองไม่ถูกใช้หรือถูกกระตุ้น

สมองเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการเรียนรู้ของมนุษย์ และการพัฒนามนุษย์ให้มีศักยภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ก็ขึ้นอยู่กับ การปลูกฝังและการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนั้นการพัฒนาบุคคลจึงจำเป็นต้องพัฒนาที่รากฐานที่สำคัญที่สุดนั่นคือ สมอง เมื่อเข้าใจระบบของสมองก็จะสามารถสร้างวิธีการสอนเพื่อพัฒนาบุคคลให้เกิดการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ต้องการพัฒนาบุคคลให้มีศักยภาพต่อไป

.15 หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้

การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ต้องอาศัยวิธีการและกระบวนการ

สอน

ที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ โดยครูต้องมีหลักการสอนที่สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก ดังนี้

1. การสอนควรเน้นการให้เด็กท่องจำคำหรือข้อความ โดยให้เด็กพูดให้ได้ยินเสียงชัดเจน
2. การสอนควรเน้นการจำแนกส่วนต่างๆ พร้อมบอกชื่อและวาดภาพประกอบ เช่น ส่วนต่างๆ ของต้นไม้ ส่วนต่างๆ ของร่างกายมนุษย์
3. การสอนควรเน้นการหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของสองสิ่งหรือหลาย ๆ สิ่ง รูปวงกลมที่ครูวาดบนกระดานกับรูปทรงของผลไม้บางชนิด เป็นต้น
4. แบ่งเนื้อหาที่ครูจะสอนออกเป็นส่วนย่อยๆ หลายส่วนที่เด็กพอจะทำได้ ครูให้เด็กทำกิจกรรมที่ละส่วนตามลำดับ
5. เนื้อหาที่จะให้เด็กเรียน ควรเป็นสิ่งที่มีความหมายแล้วเกี่ยวข้องกับเด็ก
6. เปิดโอกาสให้เด็กได้จับต้องสัมผัสในสิ่งที่ให้เด็กเรียน
7. ทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้วบ่อย ๆ เพื่อให้เด็กจำได้ เด็กเหล่านี้มักลืมง่าย
8. ให้เด็กเรียนโดยวิธีให้เด็กจำแนกสิ่งของออกเป็นหมวดหมู่ที่มีสมาชิกไม่มากนักหรือให้เด็กจำแนกสิ่งของจากหมวดหมู่ออกเป็นส่วนย่อยๆ
9. การอธิบายเนื้อหาบางอย่างให้เด็กเข้าใจ ควรมีภาพประกอบด้วย ไม่ว่าจะเป็นภาพถ่าย ภาพวาด ภาพจากวีดิทัศน์หรือภาพก็ได้ เป็นการให้เด็กใช้สายตาประกอบการฟัง ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจเนื้อหาที่ครูสอนได้ดียิ่งขึ้น
10. ควรให้แรงเสริมแก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งอาจจะเป็นแรงเสริมที่เป็นวาจา เช่น คำชม คำพูดต่างๆ จากครูหรือแรงเสริมที่เป็นอาหารหรือสิ่งของก็ได้ แล้วแต่ความเหมาะสม
11. ควรให้นักเรียนเรียนรู้จากแบบอย่างที่ดีที่ถูกต้อง ครูอาจเป็นตัวอย่างเอง ในบางเรื่อง แต่ในด้านความประพฤติหรือพฤติกรรมในการเรียนบางอย่าง เด็กนักเรียนด้วยกันอาจเป็นตัวอย่างที่ดี ครูอาจชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้ชัดเจน แล้วจึงให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมนั้นๆ ของเพื่อน

12. ให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมของตนเอง (Self Monitoring) บันทึกพฤติกรรมของตนเองที่เป็นปัญหา เพื่อให้เด็กได้เข้าใจและตระหนักในปัญหาของตน ให้เด็กเสนอแนะวิธีการแก้ไขภายใต้การควบคุมของครู ให้นักเรียนแก้ไขตนเองแล้วรายงานให้ครูทราบ

13. ใช้วิธีสอนแบบการบริหารตนเอง (Self Administer) เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักควบคุมตนเองวิธีหนึ่ง เน้นการฝึกให้เด็กคาดเดาผลที่จะตามมาจากการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ของตนแล้วให้เด็กแก้ไขพฤติกรรมของตน เช่น การไม่ทำการบ้าน ผลที่ตามมาคือ ทำงานไม่เสร็จขาดทักษะที่จำเป็นในด้านวิชาการ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิตในอนาคต เป็นต้น

14. ใช้วิธีสอนแบบการสั่งสอนตนเอง (Self Instruction) เป็นการสอนที่คล้ายกับครูสอนนักเรียน แต่แทนที่ครูจะเป็นผู้สอน เด็กเป็นผู้สอนตนเองตามแบบอย่างที่คุณสอน เด็กจะเป็นผู้พูดหรือท่องคำพูดให้มีเสียงดังพอที่ตนเองจะได้ยิน แล้วให้ตนเองปฏิบัติตาม (อุบล เล่นวาริ. 2542)

สรุปว่า หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ต้องคำนึงถึงระดับความสามารถและความต้องการของเด็กแต่ละคนเป็นสำคัญ ครูต้องใช้วิธีสอนที่เน้นย้ำในเนื้อหาจากง่ายไปหายาก จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม ต้องยกตัวอย่างชัดเจน มีการเสริมแรงทั้งทางบวกและทางลบอย่างเหมาะสม ครูควรใช้วิธีสอนหลายวิธีในการสอนเนื่องจากต้องประยุกต์ให้เข้ากับภาวะอารมณ์และภาวะการเรียนรู้ของเด็ก โดยครูต้องสร้างสิ่งเร้าให้เด็กเกิดความรู้สึกอยากเรียนและสนุกกับการเรียน

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

งานวิจัยต่างประเทศ

จากผลการศึกษาของ วอล์คเกอร์ (Walker. 1980) กับผลการศึกษาของกรีนและแฮสเซลบริง (Greene ; Hasselbring. 1981) สรุปได้ว่า การใช้ศิลปะในเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะสามารถช่วยบำบัดทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาดีขึ้นและการใช้ศิลปะจะสามารถให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดการรับรู้ทางศาสนา (เรวดี ตันตโชภาส. 2545 : 15 ; อ้างอิงจาก Anderlyo. 1983 : 37)

งานวิจัยในประเทศ

ผาณิต ยังประภา (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถในการฟังจำแนกเสียงของการใช้ชุดการสอนฝึกฟังจำแนกเสียงของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับสติปัญญา 50-70 อายุระหว่าง 5-10 ปี ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน กำลังเรียนอยู่ในระดับก่อนประถมศึกษาของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและปัญญา อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 1

ปีการศึกษา 2542 จำนวน 8 คน ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ชุดการสอนฝึกฟังจำแนกเสียงแบบทดสอบความสามารถในการฟังจำแนกเสียง ผลการทดลองพบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอายุระหว่าง 5-10 ปี ที่ได้รับการฝึกฟังจำแนกเสียงด้วยชุดการสอนฝึกฟังจำแนกเสียง มีความสามารถในการจำแนกเสียง สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรีสวัสดิ์ น่วมจะโป๊ะ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการฟังของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้เกมการศึกษาและแบบฝึกหัด โดยกลุ่มตัวอย่างคือ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เซวาร์ปัญญา 50-70 ระดับเรียนได้ อายุระหว่าง 5-8 ปี ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน จำนวน 12 คน ที่กำลังเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนปกติที่มีโครงการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เข้าเรียนร่วมโรงเรียนราชวินิตประถมบางแค สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 กลุ่มทดลองได้รับการฝึกทักษะโดยใช้เกมการศึกษา กลุ่มควบคุมได้รับการฝึกทักษะโดยใช้แบบฝึกหัด ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้เกมการศึกษา และนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้แบบฝึกหัด มีความสามารถทางการฟังสูงขึ้น และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กมลวรรณ สิทธิเชตรการ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถในการจำแนกประเภทของเด็กชั้นก่อนประถมศึกษาที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ จากการฝึกโดยใช้เกมเสริมทักษะการเรียนรู้และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกประเภทก่อนและหลังการฝึก โดยใช้เกมเสริมทักษะการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ มีระดับสติปัญญา ระหว่าง 50-70 กำลังศึกษาอยู่ในระดับก่อนประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนการศึกษาพิเศษระยอง จ.ระยอง จำนวน 8 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้รับการฝึกความสามารถ โดยใช้เกมเสริมทักษะการเรียนรู้เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที เป็นจำนวน 24 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า คะแนนความสามารถจำแนกประเภทของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ก่อนการฝึกอยู่ในช่วง 8-26 คะแนน ค่ามัธยฐานเท่ากับ 19.5 คะแนน ซึ่งจัดว่ามีความสามารถจำแนกประเภทในระดับพอใช้ หลังการฝึกพบว่า คะแนนความสามารถอยู่ในช่วง 20-40 คะแนน ค่ามัธยฐานเท่ากับ 39 คะแนน จัดว่าเด็กมีความสามารถจำแนกประเภทอยู่ในระดับดี และความสามารถจำแนกประเภทหลังการฝึกโดยการใช้เกมเสริมทักษะการเรียนรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรุณา ญาณวินิจัย. (2545 : บทคัดย่อ). ได้ศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นปฐมวัย โดยการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ มีระดับเซวาร์ปัญญา 50-70 อายุระหว่าง 7-10 ปี ชั้นปฐมวัย ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน ของสถานสงเคราะห์เด็กพิการทอสมองและปัญญา อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 9 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แผนการสอนกิจกรรมสร้างสรรค์และแบบประเมินความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก พบว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ชั้นปฐมวัยที่ฝึกโดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์อยู่ในระดับพอใช้และสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประพิมพ์พงศ์ พลพงษ์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถในการเข้าใจความหมายจากภาพสัญลักษณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ จากการสอนโดยใช้ชุดการสอนการสื่อความหมายภาพสัญลักษณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างคือ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับสติปัญญา 50-70 ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพิการทางสมองและสติปัญญา อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 8 คน ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ชุดการสอนการสื่อความหมายภาพสัญลักษณ์และแบบทดสอบความสามารถในการเข้าใจความหมายจากภาพสัญลักษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพของชุดการสอนการสื่อความหมายจากภาพสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นเทียบตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80 / 80 เท่ากับ 82.29 / 80.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ได้รับการฝึกด้วยชุดการสอนการสื่อความหมายภาพสัญลักษณ์ มีความสามารถในการเข้าใจความหมายจากภาพสัญลักษณ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์

2.1 ความหมายของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (ทศพร ประเสริฐสุข. 2545 : 91-93)

คำว่า EQ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Emotional Quotient หากจะแปลให้สอดคล้องกับ IQ ที่แปลว่าเกณฑ์ภาคเชาว์ (Intelligence Quotient) ก็อาจจะแปลว่าเกณฑ์ภาคอารมณ์ ซึ่งเราจะหมายถึงตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของบุคคล

คำว่า EQ ในภาษาไทยยังไม่มีคำจำกัดความที่แน่นอน ต่างคนต่างแปล จึงมีคำแปลมากมาย เช่น สติอารมณ์ เซวน์อารมณ์ ความฉลาดทางอารมณ์ อัจฉริยะทางอารมณ์ ปัญญาอารมณ์ ฯลฯ ในวิจัยครั้งนี้จึงใช้คำว่า “ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์” (Emotional Quotient) ซึ่งเป็นคำที่ตกลงกันของคณะอาจารย์ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นอกเหนือจากคำว่า Emotional Intelligence หรือ Emotional Quotient แล้ว ในภาษาอังกฤษยังมีคำเรียกที่ใกล้เคียงกับ EQ อยู่อีกมาก เช่น

Social Intelligence ของ E.L.Thorndike (1920) เรียกว่า ความฉลาดทางสังคม

Interpersonal Intelligence ของ Gardner (1983) ซึ่งหมายถึง ความเฉลียวฉลาดในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น หรือที่เรียกว่า เก่งคน

Emotional Literacy (Cooper ; Sawaf, 1978) ซึ่งหมายถึงความฉลาดรู้ในอารมณ์ของตนเอง

Practical Intelligence (Sternberg, 1998) คือความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

Emotional Competence (Sear, 1997) ซึ่ง Goleman (1998) เรียกว่า Emotional Intelligence Competencies โดยรวมเอาคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความเชื่อมั่นในตนเอง การปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ การโน้มน้าวใจผู้อื่น ความต้องการผลสัมฤทธิ์ และการสร้างทีมงานรวมไว้ด้วยกัน

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นตัวอย่างของคำที่ใช้เรียกที่ใกล้เคียงกับ EQ ซึ่งความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ EQ นั้น มีผู้ให้นิยามและความหมายไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (Gibbs. 1995 : 26 ; citing Salovey ; Mayer. 1990) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เซาว์ปัญญาทางอารมณ์ คือความสามารถของบุคคลในการตอบสนองอารมณ์และความต้องการของผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง สามารถรับรู้อารมณ์ของตนเอง พร้อมจัดการไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสม และในปี 1997 ซาโลเวย์และเมเยอร์ (Salovey ; Mayer. 1997 : 11) ได้ให้ความหมายของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถในการรับรู้ ประเมิน และแสดงอารมณ์ออกมาได้อย่างเหมาะสม สามารถเข้าถึงและสร้างความรู้สึกที่ดี ที่เกื้อกูลความคิดได้ เข้าใจอารมณ์และวิเคราะห์อารมณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้ความรู้จากอารมณ์ของตนเอง การรับรู้และควบคุมภาวะอารมณ์ได้ดี เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามของสุขภาพจิตและเชาวน์ปัญญา

คูเปอร์ และซาวาฟ (ทศพร ประเสริฐสุข. 2542 : 21 ; อ้างอิงจาก Cooper ; Sawaf. 1997) ได้ให้ความหมายว่า ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้ เข้าใจ และรู้จักใช้พลังทางอารมณ์ของตนเป็นรากฐานในการสร้างสัมพันธภาพและโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น

บาร์ออน (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย 2545 : 30 ; อ้างอิงจาก Bar-on. 1997) ได้ให้นิยามในคู่มือแบบวัดความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ที่เขาสร้างขึ้นว่า ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์เป็นชุดของขีดความสามารถ สมรรถนะ และทักษะทางจิตพิสัย (affective domain) ที่ส่งผลต่อความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการต่อสู้กับข้อเรียกร้องและแรงกดดันต่างๆ ที่มาจากภาวะแวดล้อม ที่มีผลต่อการมีสุขภาพจิตที่ดีและการประสบความสำเร็จในชีวิต

โกลแมน (Goleman. 1998 : 95) ให้ความหมายไว้ว่า ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถในการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและความรู้สึกของผู้อื่น จนสามารถบริหารหรือจัดการกับอารมณ์ของตนเพื่อเป็นแรงจูงใจ ในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ

ทศพร ประเสริฐสุข ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถลักษณะหนึ่งของบุคคลที่จะตระหนักถึงความรู้สึก ความคิด อารมณ์ของตนเองและของผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นภายในตลอดจนสามารถรอคอยการตอบสนอง

ความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ สามารถให้กำลังใจตนเองในการที่จะเผชิญอุปสรรคและข้อขัดแย้งต่างๆ อย่างไม่คับข้องใจ รู้จักจัดความเครียดที่จะขัดขวางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อันมีค่าของตนได้ สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนในการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างมีความสุขจนประสบความสำเร็จในการเรียน ความสำเร็จในอาชีพ ตลอดจนประสบความสำเร็จในชีวิต (ทศพร ประเสริฐสุข 254 : 94)

2.2 องค์ประกอบของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์

ทศพร ประเสริฐสุข (2542 : 29-30) ได้สรุปองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของสโลเวย์ และเมเยอร์ และของโกลแมน ได้ 5 องค์ประกอบใหญ่ดังต่อไปนี้

1. การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness หรือ Knowing One's Emotion) เป็นความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ของตนเองได้ตามความเป็นจริง สามารถประเมินตนเองได้อย่างชัดเจนตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่น รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตน เป็นคนซื่อตรง พูดแล้วรักษาคำพูด มีจรรยาบรรณ มีสติ เข้าใจตน
2. การบริหารจัดการกับอารมณ์ของตน (Managing Emotion) หรืออาจเรียกว่า การกำหนดตนเอง (Self-Regulation) เป็นความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self Control) เป็นคนที่น่าไว้วางใจได้ (Trustworthiness) มีคุณธรรม (Conscientiousness) มีความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) และมีความสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต (Innovation)
3. การจูงใจตนเอง (Motivation Oneself) เป็นความสามารถที่จะจูงใจตนเอง ที่เรียกว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (achievement Motive) แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive) มองโลกในแง่ดี สามารถนำอารมณ์และความรู้สึกของตนเองมาสร้างพลังในการกระทำสิ่งต่างๆ และเป็นพลังใจการให้กำลังใจตนเองในการคิดและกระทำอย่างสร้างสรรค์
4. การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น (Recognizing Emotions in Others) ความสามารถที่เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา มีจิตใจให้บริการ (Service Orientation) สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม
5. การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Handling Relationships) ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นทักษะทางสังคม (Social Skill) เป็นความสามารถที่จะรู้เท่าทันอารมณ์ของผู้อื่น เป็นทักษะทางสังคมที่จะมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น อันจะส่งผลให้เกิดความเป็นผู้นำ ความสามารถลักษณะนี้จะประกอบไปด้วย การสื่อความที่ดี (Communication) การจัดการความขัดแย้ง (Conflict Management)

วรพล คงแก้ว ได้สรุปว่าความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย 2 ด้านและ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (อริยะ สุพรรณเกษัช 2545 .: 28-29 ; อ้างอิงจาก วรพล คงแก้ว (2543)

1. ด้านส่วนบุคคล ประกอบด้วย

1.1 การตระหนักรู้ความรู้สึก – อารมณ์ของตน

1.2 การบริหารอารมณ์ของตน

1.3 การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง

2. ด้านทางสังคม ประกอบด้วย

2.1 การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น – รู้เท่าทันความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น สามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา

2.2 ความสามารถในการจัดการ สร้างและรักษาสายสัมพันธ์กับผู้อื่น

1. ด้านส่วนบุคคล ประกอบด้วย

1.1 การตระหนักรู้ความรู้สึก – อารมณ์ของตน หมายถึง ความสามารถที่จะรับรู้และเข้าใจ ความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ของตนเอง สามารถสำรวจตนเอง รู้เท่าทันอารมณ์ของตนเอง ประเมินตนเองได้ตามความเป็นจริง รู้จุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง

1.2 การบริหารจัดการอารมณ์ของตน หมายถึง ความสามารถที่จะจัดการกับอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถควบคุมตนเอง เป็นคนที่น่าไว้วางใจมีคุณธรรม มีความสามารถในการปรับตัวและมีความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตได้

1.3 การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง หมายถึง การมองสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในแง่ดี มีแรงจูงใจพยายามปรับปรุงให้ดีขึ้น มีความยึดมั่นกับเป้าหมายของกลุ่ม มีความคิดริเริ่ม สามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อ จนสำเร็จตามเป้าหมาย

2. ด้านทางสังคม ประกอบด้วย

2.1 การรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น หมายถึง รู้เท่าทันความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่น สามารถเอาใจเขามาใส่ใจเรา ห่วงใยผู้อื่น สามารถพัฒนาให้เขามีความรู้ความสามารถให้ถูกทาง

ให้โอกาสผู้อื่นมองเห็นความแตกต่างของคน และไม่ถือเขาถือเรา

2.2 ความสามารถในการจัดการ สร้างและรักษาสายสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่น สามารถแสวงหาความร่วมมือจากผู้อื่นได้ มีความสามารถโน้มน้าว จูงใจผู้อื่นได้ มีความเป็นผู้นำ กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี สามารถบริหารความขัดแย้ง หาข้อยุติขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม มีการทำงานเป็นทีม ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้

คูเปอร์ และซาวาฟ (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. 74.-75 ; อ้างอิงจาก Cooper & Sawaf 1997) ได้เสนอโมเดลของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ว่า ประกอบไปด้วยหลักสำคัญ 4 หลักด้วยกัน ซึ่งในแต่ละหลักก็จะมี 4 องค์ประกอบย่อย ซึ่งนำไปสู่การวัดการประเมินที่เรียกว่า EQ Map ซึ่งสามารถสรุปองค์ประกอบของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์จากโมเดลได้ดังนี้

1. ความรอบรู้ทางอารมณ์ (Emotional Literacy) รู้จักอารมณ์ของตนเอง รู้และไหวพริบกู้หน้าว่าอารมณ์ของตนผันแปรไปเช่นไร ประกอบไปด้วย
 - 1.1 ความซื่อสัตย์ทางอารมณ์
 - 1.2 อารมณ์ที่มีพลัง
 - 1.3 การรับทราบผล
 - 1.4 ความสามารถหยั่งรู้ตามความเป็นจริง
2. ความเหมาะสมทางอารมณ์ (Emotional Fitness) ปรับวางอารมณ์ของตนได้อย่างยืดหยุ่น รู้กาลเทศะแม้เผชิญความลำบากใจ ประกอบไปด้วย
 - 2.1 มีอยู่อย่างแท้จริง
 - 2.2 การแผ่ความไวเนื้อเชื้อใจ
 - 2.3 การไม่พึงพอใจในเชิงสร้างสรรค์
 - 2.4 การกลับคืนสู่สภาพปกติและเดินหน้า
3. ความลึกซึ้งทางอารมณ์ (Emotional Depth) ระดับความลึกซึ้งของอารมณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนา ประกอบไปด้วย
 - 3.1 การผูกพัน รับผิดชอบและมีสติ
 - 3.2 การมีเป้าหมายและศักยภาพที่โดดเด่น
 - 3.3 พุดกับทำตรงกันด้วยคุณธรรม
 - 3.4 การโน้มน้าวโดยไม่ต้องใช้สิทธิอำนาจ
4. ความผันแปรทางอารมณ์ (Emotional Alchemy) ความสามารถในการใช้อารมณ์เพื่อความคิดสร้างสรรค์ ประกอบไปด้วย
 - 4.1 การแสดงการหยั่งรู้ได้
 - 4.2 การคิดใคร่ครวญได้
 - 4.3 การเล็งเห็นโอกาส
 - 4.4 การสร้างอนาคต

บาร์ออน (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย 2545 .: 75-74 ; อ้างอิงจาก BarOn 1997) ได้เสนอองค์ประกอบของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ไว้ 5 องค์ประกอบดังนี้

1. ความสามารถภายในตน มีคุณลักษณะดังนี้
 - 1.1 ตระหนักรู้จักตน

- 1.1 เข้าใจภาวะอารมณ์ของตน
- 1.2 กล้าแสดงความคิดและความรู้สึกของตน
- 1.3 การเป็นอิสระเอกเทศ
- 1.4 การประจักษ์แจ้งแห่งตน
- 2 ทักษะของความเก่งคน มีคุณลักษณะดังนี้
 - 2.1 ตระหนักรู้เท่าทันในความคิด ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดี
 - 2.2 ความรับผิดชอบทางสังคม
 - 2.3 สร้างสายสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี
- 3 ความสามารถในการปรับตัว มีคุณลักษณะดังนี้
 - 3.1 ตีความเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี
 - 3.2 ยืดหยุ่นในความคิดความรู้สึกของตนได้ดี
 - 3.3 แก้ไขปัญหาและสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดี
- 4 กลยุทธ์ในการบริหารความเครียด มีคุณลักษณะดังนี้
 - 4.1 จัดการกับความเครียดได้ดี
 - 4.2 ควบคุมอารมณ์ของตนได้ดี
- 5 ปัจจัยด้านแรงจูงใจและภาวะอารมณ์ มีคุณลักษณะดังนี้
 - 5.1 มองโลกในแง่ดี
 - 5.2 สร้างความสนุกสนานให้เกิดแก่ตนเองและผู้อื่นได้ดี
 - 5.3 รู้สึกและแสดงออกซึ่งความเป็นสุขให้ปรากฏได้

สรุปว่า องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบไปด้วย การตระหนักรู้ในตนเอง การบริหารจัดการกับอารมณ์ของตน การจูงใจตนเอง การรู้จักสังเกตความรู้สึกของผู้อื่น การดำเนินการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น และต้องสามารถทำให้เกิดการสร้างสรรคทางอารมณ์และความคิด รวมถึงการแสดงออกในด้านต่างๆ ด้วย

2.3 ลักษณะของผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ที่ดี

กล่าวโดยทั่วไป ผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ที่ดี คือผู้ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2545 : 140-144)

1. รู้จักตนเอง รู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของตน รู้จุดเด่นด้อยในความเป็นตัวของตัวเอง
2. ควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก การแสดงออกของตนเองได้ให้ถูกกับกาลเทศะ ปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี
3. สามารถสร้างแรงจูงใจที่ดีให้แก่ตนเอง มองโลกในแง่ดี มีความคิดริเริ่ม ไม่ย่อท้อหรือท้อถอยง่าย

4. แสดงความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ตระหนักรู้ในความรู้สึกความต้องการของผู้อื่นได้ดี สร้างและรักษาสายสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้

5. มีทักษะทางสังคมที่ดี ทั้งนี้เป็นผลมาจากพัฒนาการในขั้นแรกๆ ที่ทำให้ผู้ที่มี EQ สูง สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ดี มีมาร มีอารมณ์ขัน สามารถแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าต่างๆ ได้เป็นอย่างดี มีไหวพริบ สร้างความร่วมมือร่วมใจจากคนหลายๆ ฝ่ายได้

ผู้ที่มี EQ พึงมีทักษะ EQ ที่ครอบคลุมทั้งห้าด้าน แต่ละคนจะมีทักษะความสามารถของ EQ ในด้านที่ 1-5 ในระดับที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีทักษะ EQ ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสูง (High Empathetic Relating) อาจเป็นผู้ที่รู้จักตนเองไม่ดีนักก็ได้ บางคนเก่งในความเข้าใจและช่วยเหลือผู้อื่นมาก แต่พอตนเองเจอปัญหาแล้วแก้ไขด้วยตัวเองไม่ได้ ผู้ที่มีสติรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของตน ระมัดระวังคำพูด การโต้ตอบของตนกับผู้อื่น อาจจะมีทักษะการเข้าคนไม่ดีนัก มีแนวโน้มที่จะเก็บตัว ชอบคิดมากกว่าพูด บางทีเก็บตัวอยู่คนเดียว ไม่เป็นที่รู้จักของผู้คนนักก็ได้

ผู้ที่มี EQ (EQ-wise) เป็นผู้ที่รู้จักตน ตัดสินใจได้ดี ประเมินตนเองตามความเป็นจริงได้ บริหารความเครียดได้ดี แสดงความเอื้ออาทร เปิดเผยตนเอง มีมุมมองที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง รับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนทำ เป็นผู้ฟังที่ดี พูดจาตรงไปตรงมา

ลักษณะของผู้มี EQ สูง-ต่ำ

Steve Hein (1999) ได้ให้รายการลักษณะที่บ่งชี้ถึงความเป็นผู้ที่มี EQ สูงและต่ำ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้ (วิระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2545 : 143-144)

ผู้ที่มี EQ สูง	ผู้ที่มี EQ ต่ำ
1. แสดงความรู้สึกของตนเองออกมาได้ชัดเจน ตรงไปตรงมา	1. บุ่มบ่ามทึกทัก มักคิดแทนผู้อื่น เช่น “ผมคิด (เชื่อหรือเดา) ว่าคุณ.....”
2. ไม่ถูกรบกวนำโดยความรู้สึกในทางลบ	2. แสดงความไม่เชื่อตรงเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของตน
3. สามารถอ่านภาษาท่าทางในการสื่อสารได้ดี	3. พุดสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของตนสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง
4. ชีวิตผจญจากเหตุผล ความเห็นจริง	4. ทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ บางทีก็แสดงปฏิกิริยากับสิ่งเล็กๆ น้อยๆ อย่างเกินเหตุ
5. ตระกะ รู้สึกและสามัญสำนึกอย่างได้ดุล พึงพาตนเองได้ มีความเป็นอิสระด้านการใช้เหตุผลทางจริยธรรม	5. ขาดสติสัมปชัญญะ สิ่งที่พูดกับสิ่งที่ทำไม่ตรงกัน
6. สร้างแรงจูงใจที่ดีให้เกิดภายในตนได้	6. ผูกใจเจ็บ อาฆาตแค้น ให้อภัยคนไม่ได้
7. สามารถนำภาวะอารมณ์ของตนกลับคืนสู่สภาวะปกติได้	7. ชอบทำให้ผู้อื่นรู้สึกว่าเขาผิด
8. มองโลกในแง่ดี ไม่ยอมแพ้กับอุปสรรคหรือปัญหา	8. ยัดเยียดความรู้สึกนึกคิดต่างๆ

9. สนใจและให้ความสำคัญกับความรู้สึกของ	ให้คู่ฟัง/คนอื่น
ผู้ที่มี EQ สูง	ผู้ที่มี EQ ต่ำ
ผู้อื่น 10. ไม่ถูกรอบงำโดยความกลัวหรือความวิตกกังวล 11. สามารถระบุความรู้สึก/ภาวะอารมณ์ทางลบต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองในขณะนั้นได้ 9. รู้สึกเป็นธรรมชาติเมื่อพูดถึงเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดต่างๆ 10. ชีวิตไม่ถูกชี้นำโดยอำนาจ ความร่ำรวย เกียรติศักดิ์ศรี ตำแหน่งชื่อเสียงหรือการได้รับการยอมรับ 11. กล้าเผยความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมา ไม่พยายามสกดแทรกความคิดไว้ในความรู้สึกของตนเอง 12. มองหาแง่มุมที่ดีจากภาวะอารมณ์ในทางลบ หรือในสถานการณ์อันเลวร้าย 13. แยกแยะสิ่งที่เป็นความคิดออกจากความรู้สึกได้	9. เผยความรู้สึกที่แท้จริงที่เกิดขึ้นกับตัวเองไม่ได้ 10. ไม่ใส่ใจในความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น 11. พูดออกมาโดยไม่คิดถึงหวัอกผู้อื่นยึดมั่นในความคิดความเชื่อของตนเอง ใจไม่เปิดกว้าง 14. เป็นผู้ฟังที่ไม่ดี พูดขัดจังหวะ บั่นทอนขวัญและกำลังใจคู่สนทนา เน้นข้อเท็จจริงมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึก 15. ใช้ภูมิปัญญาของตน วิพากษ์ตำหนิผู้อื่น สร้างภาพว่าตนฉลาดเหนือกว่าผู้อื่น ไม่รู้ไม่สนใจว่าคนอื่นจะมองตนอย่างไร

.24 การพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์

ได้มีผู้เสนอแนวคิดและแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้

ซาปิโร ได้เสนอข้อคิดในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้

1. ให้เด็กซึมซับมาตรฐานทางศีลธรรมของศาสนา เช่น ในศาสนาคริสต์ อาจให้เด็กท่องและทำความเข้าใจกับบัญญัติ 10 ประการ ศาสนาพุทธ ศีล 5 และศาสนาอิสลาม หลักบัญญัติ

5 ประการ เป็นต้น

2. ฝึกให้เด็กแสดงออกซึ่งความเมตตากรุณา ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เลือกโอกาส การมีเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์ที่ดีย่อมสามารถทำให้ผู้อื่นเป็นสุขได้โดยไม่เลือกกาลและเวลา

3. ให้ปฏิบัติงานที่เป็นการบริการชุมชน (Community service) ทั้งนี้ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียน อาจในระดับมัธยมศึกษาหรือปริญญาตรี ทำกิจกรรมสาธารณกุศล

แก่องค์การที่มีได้มุ่งหวังผลกำไรเป็นการเรียนรู้ชีวิตในแง่มุมต่างๆ และกฎกติกาของสังคม ไม่แปลกแยกจากผู้คนและธรรมชาติของชีวิต

4. ฝึกการพูดตามความสัตย์จริง (Honesty) และการประพฤติปฏิบัติที่สอดคล้องกับคำพูด (Integrity) ด้วยการสร้างความไว้วางใจด้วยคุณความดี ความตรงไปตรงมา ไม่พูดโกหก การเคารพความเป็นส่วนตัวของเด็ก การพูดคุยกันเกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรมของสมาชิกในครอบครัว

5. นำเอาอารมณ์ทางลบมาเป็นอุทาหรณ์ เช่น ความละอาย หรือความรู้สึกผิดต่อพฤติกรรมบางอย่างในอดีตของตนบางอย่างเพื่อการยับยั้งชั่งใจ ไม่ประพฤติปฏิบัติซ้ำ

6. ฝึกเด็กให้คิดและตีความต่างๆ ตามความเป็นจริง เกี่ยวกับปัญหาข้อห่วยต่างๆ เกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ เป็นตัวอย่างของการเป็นผู้ที่เผชิญกับความจริงได้ดี อาจจะทำตัวอย่างจากนิยาย นิทาน บทภาพยนตร์หรือละครในชีวิตจริงมาอธิบายประกอบด้วยก็ได้

7. ฝึกเด็กให้มองโลกในแง่ดี เปิดตัวเองต่อประสบการณ์ใหม่ๆ ในชีวิตจากความเป็นต้นแบบของพ่อแม่ในการเกี่ยวข้องกับเด็ก การมองโลกในแง่ดี เป็นการรักษาและพัฒนาสุขภาพจิต ลดการสร้างปัญหา

8. เพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ด้วยการเตือนตนด้วยตนเอง แก่การแสดงออกโดยการแก้ที่ความคิด ใช้ความคิดแก้ความรู้สึก เช่น การพูดคุยกับตนเอง พูดคุยให้สติเตือนตนอยู่ภายในตน เป็นการสร้างสติที่จะควบคุมอารมณ์ของตนเอง

9. การให้ฟังดนตรีเบาๆ หรือเพลงคลาสสิกทั้งของไทยและของต่างประเทศที่มีจังหวะที่น้อยกว่า 60 ครั้งต่อนาทีให้ดูภาพเขียนนามธรรม (Abstract Art) และสอบถามว่าภาพนี้ทำให้เขารู้สึกเช่นไรหรือในเวลา 1 ภาพ 1 นาที ให้จ้องภาพที่มีรายละเอียดต่างๆ แล้วให้ปิดตา นึกภาพไว้ในสมองแล้วให้รายงานภาพนั้นมีรายละเอียดใดบ้างหรือให้เด็กเอามือปิดตา ดมกลิ่นต่างๆ ในห้องว่าได้กลิ่นอะไรบ้าง

10. ฝึกเด็กให้รู้จักวิธีการแก้ไขปัญหา มองเห็นสภาพทั้ง 2 ด้านของปัญหา ไม่มองอะไรด้านเดียว ฝึกเด็กให้รู้จักคำศัพท์ต่างๆ มากมายที่เลือกใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ สอนเด็กให้รู้จักภาษาที่ใช้ในการแก้ปัญหา สร้างสายสัมพันธ์ เช่น ขอโทษ ขอรบกวน ขอภัย ขอขอบคุณ เป็นต้น เมื่อเด็กเติบโตขึ้นควรฝึกในการคิดแก้ปัญหาด้วยทางเลือกหลายๆ ทาง ต่อปัญหาใดปัญหาหนึ่งสามารถเลือกตัดสินใจแนวทางที่เหมาะสมและดีที่สุด

11. ปฏิสัมพันธ์ที่พ่อแม่มีต่อลูก จะส่งผลถึงทักษะทางสังคมที่เด็กมีต่อผู้อื่น ดัชนีชี้วัดระดับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่ดี ดูได้จากทักษะทางสังคม (Social Skill) ที่เด็กได้แสดงออก ได้รับรู้ เรียนรู้ ตีความ ตอบสนอง วางตนในสถานการณ์ต่างๆ ทางสังคม เด็กประนีประนอมได้มากน้อยเพียงใด ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ดีคือ ทักษะในการพูดคุยของเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครองควรฝึกเด็กให้มีทักษะในการพูดคุย (Conversational Skills) ในโอกาสต่างๆ

12. สร้างทักษะความเป็นผู้มีอารมณ์ขัน (Sense of Humor) หรือมีทักษะในอารมณ์ขัน ในสถานการณ์ทางสังคมในการเรียน ในการทำงานได้ดี เด็กที่ตลก ร่าเริงมักเป็นที่ชื่นชมของเพื่อน อารมณ์ขันสามารถพัฒนาได้แต่เล็ก ในระยะแรกพ่อแม่ควรเป็นต้นแบบที่ดีของความเป็นผู้มีอารมณ์ขันและควรใช้อารมณ์ขันเป็นเครื่องมือในการสอน คุณค่าหรือค่านิยมในชีวิตในการสร้างมิตร ละลายความตึงเครียด

13. ฝึกให้เด็กสามารถสร้างและรักษาสายสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนได้ มีเพื่อนสนิทในแต่ละวัยได้

14. ฝึกให้เด็กได้มีโอกาสเข้าสังคม กลุ่มเพื่อนเพศเดียวกัน กลุ่มของเพื่อนเพศตรงข้าม ในงานทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของสังคม แม้กระทั่งกลุ่มคนแปลกหน้าที่ไม่คุ้นเคย กลุ่มกิจกรรมนอกหลักสูตรต่างๆ ตามทักษะที่ตนสนใจ ตามกิจกรรมที่สนใจ หรือกิจกรรมชุมชนจัดให้มีขึ้น

15. ฝึกเด็กให้รู้จักมารยาทส่วนตน มารยาททางสังคม เพื่อความสำเร็จในการเรียนการทำงานในวิชาชีพ

16. ฝึกให้เด็กมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจที่ดี มีทักษะ ที่มุ่งสู่ความสนใจต่างๆ กล้าเผชิญปัญหาและอุปสรรค ให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่เขาารู้สึกว่าท้าทายและตรงกับความสนใจของเขา มีส่วนสนับสนุนและส่งเสริม ไม่คาดหวังหรือกดดันเด็กมากเกินไป

17. ฝึกเด็กให้มีความเพียรพยายาม รู้จักบริหารเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุด แสวงหางานอดิเรกทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนได้เรียนรู้และสนุกสนานไปด้วย

18. ยอมรับข้อผิดพลาด ความล้มเหลวของตน ไม่มีใครสมบูรณ์แบบ รู้จักอดทนรอได้ ไม่ท้อถอย (วีระวัฒน์ ปันนิตมัย. 2542 ; อ้างอิงจาก Shapiro. 1997)

รีเบคกา ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในห้องเรียนของเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา โดยการจัดมุมห้องเรียน (the Comfort Corner) ไว้ดังนี้

1. ให้เด็กได้แสดงออกซึ่งความรู้สึกของตนเอง โดยการบอกเล่าความรู้สึกให้เพื่อนฟัง การแสดงท่าทางที่บอกถึงความรู้สึกของตนเอง การร้องเพลงและการวาดรูประบายสีเพื่อแสดงอารมณ์

2. การใช้ดนตรีและการเต้นรำ โดยให้เด็กได้แสดงออกพร้อมกับเพื่อนๆ เพื่อฝึกการเป็นผู้นำและการเป็นผู้ตาม

3. การให้เด็กได้อ่านหนังสือที่ส่งเสริมให้เกิดจินตนาการที่จะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต และการมีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุข

4. การให้เด็กสร้างจินตนาการถึงสิ่งที่หวังไว้หรือการตั้งคำถามว่าพวกเขารู้สึกอย่างไรถ้าหากว่าเขาได้เป็นในสิ่งที่หวังไว้

6 ให้เด็กเขียนเล่าถึงการเกิดความรู้สึกกังวลของตนเอง ว่าตนรู้สึกอย่างไรและ

จัดการกับความรู้นั้นได้อย่างไร (Rebecca.1998)

ทศพร ประเสริฐสุข ได้สรุปวัตถุประสงค์ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า สถาบันการศึกษา สังคม ครอบครัวสามารถมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของคนในสังคมได้ ซึ่งประกอบด้วย

1. เพื่อพัฒนาให้เด็กและเยาวชน เป็นผู้ที่มียุติคุณภาพที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์
2. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก
3. พัฒนาการมองโลกในแง่ดี อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาความคิด ความรู้สึก และทัศนคติในการทำงานร่วมกับคนอื่น
4. พัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การสื่อความหมาย (Communication) เพื่อเป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญในการดำรงชีวิต
5. พัฒนาความสามารถในการรับรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก ความคิดและอารมณ์ของตนเองได้ เป็นคนที่มีสติ สามารถตระหนักรู้ตนและอารมณ์ของตน
6. พัฒนาความซื่อตรง (Integrity) ซื่อสัตย์ รักษาความสัตย์ตรงไปตรงมา ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สังคมปรารถนา
7. พัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์ สามารถจัดการอารมณ์ของตนในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้
8. พัฒนาแรงจูงใจในตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
9. พัฒนาความสามารถในการเข้าใจ รู้เท่าทันอารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา
10. พัฒนาการควบคุมตนเอง (Self-Control) ซึ่งเป็นการปรับพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม
11. พัฒนาจิตใจใฝ่บริการ (Service Minded) อันเป็นรากฐานสันติสุขในสังคม
12. พัฒนาความสามารถในการบริหารความขัดแย้ง (Conflict Management)
13. พัฒนาความรู้สึกเข้าถึงมนุษย์และความเป็นมนุษย์รู้จักชื่นชมงานดนตรี ศิลปะ มีความละเอียดอ่อน เพื่อสร้างสภาวะทางอารมณ์ให้เป็นคนมีอารมณ์ดี
14. พัฒนาความมีคุณธรรม

แนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ทำได้โดย

1. ฝึกให้เด็กรู้จักคุณค่าของตนเองตามความเป็นจริง ให้มองตนเองอย่างตระหนักรู้

มองเห็นตนเองในแง่ดี รู้สึกดีกับชีวิต สามารถชื่นชมตัวเองได้ เป็นการฝึกให้รู้จักอารมณ์ตนเอง

ฝึกการตระหนักรู้ (Self-Awareness) สำรวจตนเองโดยวิธีการต่างๆ

เช่น อาจใช้การนั่งสมาธิ

1.2 ให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าใจตน เข้าใจคนอื่น อาจใช้กิจกรรมกลุ่มและเทคนิคอื่นๆ

2. รู้จักแยกแยะอารมณ์ของตนเองว่าชนิดใดดี ชนิดใดไม่ดีและเลือกแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม

2.1 ฝึกการแสดงออกที่เหมาะสม (Assertive Training)

2.2 ฝึกการสื่อสารที่เหมาะสม อาจใช้เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3. รู้จักปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของสังคมด้วยความเต็มใจ ซึ่งครู พ่อแม่ คงต้องเป็น

ผู้นำในการฝึกและทำตัวให้เป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเลียนแบบ (Modeling) และให้กำลังใจเมื่อเด็กทำตามระเบียบ เป็นต้น

4. รู้จักและเข้าใจธรรมชาติอารมณ์ของตนเอง จำแนกแยกแยะได้ว่า อารมณ์ใดที่เป็นคุณแก่ตนเองและอารมณ์ใดจะเป็นโทษแก่ตนเอง โรงเรียนและสถานศึกษาควรมีอาจารย์ผู้ทำหน้าที่แนะแนวที่จะให้คำปรึกษา (Counseling) แก่เด็ก

5. การรู้จักบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ เพื่อให้รู้ว่า อารมณ์เกิดได้ทุกอย่าง แต่เราไม่สามารถแสดงอารมณ์ทุกอย่างได้ ฝึกความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแสดงออกได้อย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่เวลา และเหตุการณ์ ทั้งอารมณ์ดีและอารมณ์ไม่ดี เพื่อให้เกิดความสมดุลในการจัดการกับอารมณ์ของตนเอง รู้จักแสดงออกทางอารมณ์และระบายอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ฝึกความสามารถในการผ่อนคลายความเครียด

6. การแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงสีหน้า ท่าทางและคำพูด เด็กจึงต้องได้รับการฝึกอาจจะเป็นในชั่วโมงโฮมรูมหรือกิจกรรมคาบแนะแนว

7. รู้จักหยุดแสดงอารมณ์ที่ไม่ดี ความสามารถในการไตร่ตรองก่อนการแสดงออก และสามารถที่จะอดทน รอคอยที่จะแสดงพฤติกรรมได้

8. ฝึกการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับตน แรงจูงใจที่สำคัญคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) และแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ (Affiliation Motive)

9. ฝึกความสามารถในการหยั่งรู้อารมณ์ผู้อื่น สามารถรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่นเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) จะต้องฝึกให้หนักถึงผู้อื่น ฝึกการสังเกต การตรวจสอบอารมณ์

10. ฝึกทางด้านมนุษยสัมพันธ์ การแสดงน้ำใจ เอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นได้ด้วยความจริงใจ สามารถแสดงความชื่นชม ชื่นชม และให้กำลังใจซึ่งกันและกันได้ในวาระที่เหมาะสม (ทศพร ประเสริฐสุข. 2545 : 114-117)

.25 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์

งานวิจัยต่างประเทศ

กรีนเนอร์ (1989) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะและความสามารถทางอารมณ์กับพฤติกรรมเอื้อสังคมของเด็กอายุ 8-12 ปี โดยในเบื้องต้นผู้วิจัยแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูง ปานกลาง และต่ำ โดยใช้เกณฑ์ที่ได้จากเด็กๆ กำหนดขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูง จะมีคะแนนการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นสูงกว่า มีอารมณ์ทางบวกสูงกว่า มีความแม่นยำในการตีความการแสดงอารมณ์ทางสีหน้าได้แม่นยำกว่า และมีการจัดการกับอารมณ์ได้ดีกว่าเด็กที่มีความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นต่ำกว่า นอกจากนี้เด็กที่มีพฤติกรรมเอื้อสังคมสูง จะได้รับการยอมรับจากเพื่อนมากกว่าด้วย และพบว่าเด็กหญิงได้คะแนนความสามารถทางอารมณ์และพบว่าเด็กหญิงได้คะแนนความสามารถทางอารมณ์และพฤติกรรมเอื้อสังคมสูงกว่าเด็กชาย

งานวิจัยในประเทศ

สรินนา เกษงาม (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยใช้กิจกรรมทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่ม โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางพฤติกรรมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนบ้านคลองปลาหมอ อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 6 คน โดยใช้โปรแกรมการจัดกิจกรรมทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 1 โปรแกรม จำนวน 14 กิจกรรม ใช้เวลาทดลอง 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 14 ครั้ง ผลการทดลองพบว่าคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรมในระดับชั้นประถมศึกษา 4-6 ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่ม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วาลิกา อัครนิธย์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดกิจกรรมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลศรีวิไล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยดำเนินการทดลองด้วยการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน รวมทั้งสิ้น

50 ครั้ง ผลการทดลองพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

3.1 ดนตรีบำบัด (Music Therapy) (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2539 : 45-50)

ดนตรีบำบัดเป็นสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดนตรีเพื่อบำบัดรักษา หรือกระตุ้น เพื่อให้อาการของผู้รับการบำบัดดีขึ้น โดยมีคำจำกัดความที่สมาคมแห่งชาติเพื่อดนตรีบำบัด (The National Association for Music Therapy, NAMT) ประเทศสหรัฐอเมริกา (Davis, Gfeller ; Thaut, 1992) ดังนี้

ดนตรีบำบัด คือ การใช้ดนตรีเพื่อจุดประสงค์ในการบำบัด อันได้แก่ การช่วย ช่อมแซม บำรุงรักษาและพัฒนาให้สุขภาพจิตและกายดีขึ้น ดนตรีบำบัดเป็นการประยุกต์ใช้ดนตรี อย่างมีระบบของนักดนตรีบำบัด ในสภาพแวดล้อมที่จัดไว้เฉพาะเพื่อการบำบัด เพื่อมุ่งหวังให้มีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ช่วยให้ผู้ที่ได้รับการบำบัดมีความเข้าใจ ในตนเองและโลกรอบๆ ตัวที่ตนอาศัยอยู่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้ผู้นั้นปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้เหมาะสม ยิ่งขึ้น ในฐานะของสมาชิกผู้หนึ่งของคณะผู้ทำการบำบัดโดยวิชาชีพ นักดนตรีบำบัดมีหน้าที่ในการ วิเคราะห์ปัญหาของผู้รับการบำบัด และนำผลที่ได้มาตีแผ่เพื่อกำหนดเป็นแบบแผนในการ บำบัดรักษาในรูปของกิจกรรมทางดนตรีโดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดตารางการประเมินผล เป็นระยะๆ เพื่อชี้แสดงผลการบำบัดรักษาอีกด้วย

ซึ่งสามารถสรุปจุดมุ่งหมายหลักของดนตรีบำบัด ได้ดังนี้ (Edith Hillman Boxill. 1985 : 5-6)

1. ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของบุคคล
2. ช่วยลดความยุ่งยากในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
3. เสริมสร้างการเจริญเติบโตและพัฒนาการ
4. ช่วยให้ได้มาซึ่งความเป็นตัวของตัวเอง
5. ช่วยในการเข้าสู่สังคมของแต่ละบุคคล

ดนตรีบำบัดจัดเป็นแขนงวิชาทางพฤติกรรมศาสตร์เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของ มนุษย์ โดยเน้นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการศึกษา จุดประสงค์สำคัญของนักดนตรีบำบัดคือ การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้รับการบำบัด ในภาวะที่ไม่ปกติ ไม่สบายใจ ไม่สบายกายให้ผู้นั้น มีความรู้สึกดีขึ้นตามสภาพที่ตนอยู่ในการบำบัด มีการใช้ดนตรีเป็นสื่อเพื่อช่วยให้ผู้รับการบำบัด

มีทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิตดีขึ้น อันได้แก่ การสื่อสาร การศึกษาด้านวิชาการ การพัฒนา กล้ามเนื้อเล็กและใหญ่ ทักษะทางสังคม และพัฒนาการทางอารมณ์ ดังนั้นนักดนตรีบำบัดจึง จำเป็นต้องเรียนรู้วิชาต่างๆ ได้แก่ กายวิภาค ชีววิทยา จิตวิทยา การปรึกษา มานุษยวิทยา การเคลื่อนไหวและการเต้นรำ และที่สำคัญคือ ความรู้เรื่องสาระดนตรี

นอกจากนี้ในเรื่องการบำบัด ถือเป็นเรื่องของ การรักษา จึงขึ้นอยู่กับผู้รับการบำบัด ว่าคือใคร มีอาการหรือมีปัญหาอะไร โดยแต่ละกรณีย่อมมีความแตกต่างกันไป ทำให้ดนตรีบำบัด มีการแตกแขนงออกไป การกล่าวถึงดนตรีบำบัดจึงมีรายละเอียดแยกย่อยไปตามลักษณะของผู้รับ การบำบัด เช่น ผู้รับการบำบัดคือผู้พิการทางกาย ผู้มีสมองพิการ ปัญญาอ่อน ผู้มีความบกพร่อง ทางการรับรู้ ผู้มีปัญหาด้านควบคุมอารมณ์ ผู้มีอาการป่วยเนื่องจากโรคทางสมอง เป็นต้น แต่ละลักษณะดังกล่าว ย่อมมีการบำบัดโดยใช้ดนตรีแตกต่างกันออกไปและผู้รับการบำบัดแต่ละคน แม้อยู่ในลักษณะเดียวกัน เช่น เป็นผู้มีความบกพร่องทางการรับรู้ ย่อมได้รับการบำบัดต่างกันไปได้ เนื่องจากสาเหตุทางอาการแตกต่างกันไป ด้วยเหตุนี้ดนตรีบำบัดจึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อน กว้างไกล ลึกซึ้ง เป็นลักษณะเฉพาะกรณีหรือเฉพาะกลุ่มผู้รับการบำบัด

ในด้านดนตรี สิ่งสำคัญพื้นฐานของการพิจารณาลำดับแรกคือ องค์ประกอบของ ดนตรี เนื่องจากเป็นพื้นฐานของโครงสร้างดนตรีและมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของผู้รับการบำบัด จากหลักฐานการศึกษาทำให้ทราบว่า องค์ประกอบดนตรี อันได้แก่ ระดับเสียง ความเข้มของเสียง ทำนอง เสียงประสานและจังหวะนั้น จังหวะเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการ บำบัดมากที่สุด ด้วยพลังของจังหวะดนตรีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในผู้รับการบำบัด มากกว่าการนำเอาองค์ประกอบดนตรีอื่นๆ ดังกล่าวมาใช้เป็นปัจจัยในการบำบัด และเนื่องจาก โครงสร้างของดนตรีที่สามารถสื่อการรับรู้ที่ไร้รูปธรรม เป็นเพียงการรับรู้จากการได้ยิน การไม่มีรูป ไม่มีทรงนี้เองที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้ป่วยที่มีการเชื่อมโยงซึ่มหรือเก็บตัว มีความไวต่อการรับรู้และตอบสนอง ดีขึ้นทั้งทางด้านความคิดและสังคม ในสภาพแวดล้อมรอบกายของผู้คนในขณะนั้น

การใช้ดนตรีบำบัด สามารถกำหนดรูปแบบเป็นกิจกรรมทางดนตรีหลากหลาย ตามความเหมาะสมและตามผลประโยชน์ที่พึงได้รับต่อผู้รับการบำบัด ซึ่งอาจจะเป็นการร้องเพลง การเต้นรำ หรือการเคลื่อนไหวประกอบดนตรี การตบมือ หรือการทำจังหวะด้วยเครื่องตีต่างๆ หรือ การจัดเป็นรูปเกมด้วยการใช้เครื่องตี การบรรเลงดนตรีโดยใช้เครื่องดนตรีต่างๆ ตามความเหมาะสม หรือความสามารถของผู้รับการบำบัด หรืออาจจะเป็นการฟังดนตรี โดยการจัดเป็นกิจกรรม รายบุคคลหรือกิจกรรมกลุ่มที่ผู้รับการบำบัดปฏิบัติกิจกรรมดนตรีร่วมกัน

สำหรับการใช้ดนตรี มีความหลากหลายแตกต่างกันไป สุดแต่แต่ความเหมาะสม เช่น การเลือกเพลงเพื่อใช้กับผู้รับการบำบัด ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้บำบัดว่าเป็นใครและมี พฤติกรรมหรืออาการอย่างไร เช่น ผู้มีปัญหาด้านอารมณ์ซึ่งค่อนข้างก้าวร้าว รุนแรง จุดประสงค์ใน การบำบัดคือการแก้ไขให้ผู้มีการควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ไม่เป็นผู้ก้าวร้าว รุนแรง ถ้าจะใช้การ บำบัดโดยการฟังดนตรี ควรเริ่มจากดนตรีที่มีจังหวะที่เร้าแรงและค่อยๆ เปลี่ยนเป็นเพลงที่มีจังหวะ ช้าลง มีท่วงทำนองสบายๆ เรียบๆ อ่อนหวาน ไพเราะ สื่อถึงความเยือกเย็น ความอบอุ่น ผลของ

การฟังจะช่วยให้ผู้นี้มีอารมณ์เย็นลง มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยลงได้ ในสภาพขณะฟังเพลงและอาจสามารถใช้ปรับพฤติกรรมให้ดีขึ้นในระยะยาวต่อไป

นักดนตรีบำบัดจึงต้องสามารถคิดกิจกรรมดนตรีที่เหมาะสมกับผู้รับการบำบัด ที่สำคัญที่สุดคือ เป็นผู้สามารถปรับกิจกรรม ปรับเนื้อหาดนตรีให้เข้ากับผู้รับการบำบัด เมื่อมีความเห็นหรือรู้สึกว่สิ่งที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่มิได้ช่วยให้ผู้รับการบำบัดมีอาการดีขึ้น ซึ่งย่อมเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการบำบัด และช่วยให้ผู้รับการบำบัด มีพัฒนาการหรือมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ได้รวดเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

จึงกล่าวได้ว่า ดนตรีบำบัดสามารถใช้บำบัดอาการหรือสภาพของผู้รับการบำบัดให้มีอาการหรือพฤติกรรมดีขึ้นได้ ซึ่งในแต่ละกรณีย่อมมีความแตกต่างกันออกไป ดนตรีบำบัดสามารถช่วยให้ผู้รับการบำบัดในลักษณะต่าง ๆ มีอาการหรือพฤติกรรมที่ถึงปรารถนา ซึ่งสามารถนำไปใช้บำบัดผู้ป่วยที่มีอาการต่าง ๆ หรือผู้มีความผิดปกติทั้งทางด้านอารมณ์ จิตใจและสมอง ดนตรีบำบัดจึงมุ่งเน้นไปที่การคำนึงถึงความสมดุลของภาวะทั้งทางด้านจิตใจและร่างกายในลักษณะธรรมชาติมากที่สุด

3.2 การกระตุ้นสมองเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์

ด้วยคลื่นเสียง (อริยะ สุพรรณเกษัช. 2545 : 40-43)

สมองของมนุษย์เกี่ยวข้องกับระบบของร่างกายและการเรียนรู้ ดังนั้น การพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์จึงต้องทำการศึกษาเกี่ยวกับสมองส่วนต่างๆ เพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ จึงต้องศึกษาสภาวะของคลื่นสมองดังนี้

สภาวะของคลื่นสมองของมนุษย์นั้นมีอยู่ด้วยกัน 4 ระดับ ดังนี้คือ

ระดับของคลื่นสมอง (Levels of brain waves)(อริยะ สุพรรณเกษัช. 2545 : 75-78)

1. คลื่นเบต้า (Beta wave) เป็นคลื่นสมองระดับต้น เกี่ยวพันกับกิจกรรมทางความคิดและอารมณ์ ซึ่งเป็นรูปธรรมและลำดับขั้นตอน (Linear-thinking mental activity) ซึ่งเราเรียกว่า กิจกรรมสมองซ้าย ซึ่งเป็นสภาวะที่เราดำเนินกิจกรรมปกติในชีวิตประจำวัน คลื่นนี้จะเกิดขึ้นในสภาวะจิตปกติที่มนุษย์ไม่ได้จดจ่อหรือนึกถึงเรื่องใดเป็นพิเศษ ผลของคลื่นจะทำให้ร่างกายและจิตใจไม่สงบ สับสน จะทำให้เกิดความจำระยะสั้น เกิดการเรียนรู้ได้ยาก คลื่นสมองชนิดนี้เป็นการชี้ชัดถึงความกระสับกระส่ายวุ่นวายของจิตใจคนปกติทั่วไป

2. คลื่นอัลฟา (Alpha wave) เป็นคลื่นสมองที่เกี่ยวข้องกับสภาวะความเยียบ สภาวะภายในจิตใจ สภาวะอารมณ์สะท้อนกลับ ซึ่งอยู่ในสภาวะที่มนุษย์เปิดใจที่จะตั้งใจทำสิ่งต่างๆ ในภาพรวมของสิ่งนั้น ซึ่งอยู่ในสภาวะกึ่งกลางของการหลับและการตื่น อยู่ในสภาวะที่มนุษย์มีความสนใจ มีความจดจ่อ มีสมาธิในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง คลื่นนี้จะทำให้ร่างกายและจิตใจสงบ มีการผ่อนคลาย พักผ่อน ทำให้เกิดความจำระยะยาว เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายและรวดเร็ว

3. คลื่นเตตรา (Tetra wave) คลื่นนี้พบในทั้งสภาวะการหลับและการตื่น

ในสภาวะการตื่น คลื่นนี้จะปรากฏกับความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ การหลับตามองเห็นภาพ สภาวะการคิดคำนึงเพื่อแก้ปัญหา สภาวะนี้สำคัญมากในแง่ความคิดสร้างสรรค์ ในความฝัน คลื่นนี้จะเกิดขึ้นเมื่อพักผ่อนมากๆ หรือคนฝึกสมาธิ ซึ่งสมองซีกซ้ายได้ถูกวางลง คลื่นนี้มีพลังงานทางจิตอย่างมาศาล ซึ่งสามารถทำให้เกิดการหยั่งรู้ มีความสงบทางจิตสูงที่สุด นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการแก้ปัญหา เพิ่มความจำระยะยาวและการระลึกรู้

4. คลื่นเดลต้า (delta wave) คลื่นนี้เกี่ยวข้องกับความลึกสุดของการผ่อนคลายของร่างกาย พบในเวลานอนหลับ ซึ่งสมองทำงานน้อยมาก เป็นคลื่นสมองที่สมองหยุดพักผ่อนหรือเข้าสู่การพักผ่อน

ดังนั้นแนวทางในการกระตุ้นสมองเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้วยคลื่นเสียง ต้องอาศัยการกระตุ้นสมองส่วนต่างๆ โดยมีแนวทางดังนี้

1. ต้องกระตุ้นศักยภาพสมอง เพื่อพัฒนาศักยภาพสมองส่วนปัญญา (Neocortex) มุ่งเป้าหมายเพื่อเพิ่มศักยภาพสมองส่วนปัญญาและพุ่มองส่วนต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาไอคิวด้วยดนตรีคลาสสิก เนื่องจากดนตรีคลาสสิกมีความสลับซับซ้อนและหลากหลายด้วยจังหวะ ลีลา ท่วงทำนอง ระดับเสียงสูงต่ำ ฯลฯ จะช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองส่วนปัญญา (Cerebrum) ซึ่งประกอบด้วยพุ่มองส่วนต่างๆ ได้ดี

2. ต้องพัฒนาคลื่นสมอง (Brain wave) และระบบประสาทอัตโนมัติ (autonomic nervous system) มุ่งเป้าหมายเพื่อการพัฒนาศักยภาพคลื่นสมองและระบบประสาทอัตโนมัติ โดยการปรับให้สภาวะคลื่นสมองอยู่ในสภาวะคลื่นสมองอัลฟา อันเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับระบบพาราซิมพาเธติก (parasympathetic) ให้สูงขึ้น เพื่อปรับสภาพจิตให้ผ่อนคลาย มีสมาธิ และเพิ่มการหลั่งฮอร์โมนที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ พร้อมทั้งลดการทำงานของระบบประสาทซิมพาเธติก เพื่อลดสภาพจิตที่ตึงเครียดและการหลั่งฮอร์โมนที่อันตรายต่อสุขภาพ เป้าหมายเพื่อพัฒนาด้วยดนตรีพัฒนาคลื่นสมอง (Brain Wave Music) ดนตรีเสียงธรรมชาติ (Natural Music) ดนตรีคลาสสิกพัฒนาสมาธิ (Meditation Classic Music) เนื่องจากดนตรีกลุ่มนี้จะช่วยลดความถี่ของคลื่นสมอง (brain wave) จากคลื่นสมองระดับเบต้า (beta wave) ที่ทำให้มนุษย์มีความสับสนทางอารมณ์และขาดสมาธิ เป็นคลื่นสมองระดับอัลฟา (alpha wave) เทตต้า (theta wave) หรือเดลต้า (delta wave) ซึ่งเป็นสภาวะที่มนุษย์มีสมาธิจิตดีมาก

นอกจากนี้คลื่นเสียงจากดนตรียังไปกระตุ้นการทำงานของระบบประสาทอัตโนมัติ (autonomic nervous system) ที่เรียกว่า ระบบพาราซิมพาเธติก (parasympathetic) ที่ทำให้เกิดการผ่อนคลายและลดการทำงานของระบบประสาทซิมพาเธติก (sympathetic) ที่ทำให้เกิดความตึงเครียด

3. ต้องกระตุ้นการพัฒนาศักยภาพต่อมไร้ท่อ (endocrine gland) ในร่างกายเพื่อพัฒนาสมาธิ (ศักยภาพกายและจิต) ด้วยดนตรีสวรรค์

เมื่อพัฒนาด้วยคลื่นเสียงจากดนตรีเหล่านี้ จะทำให้ต่อมไร้ท่อในร่างกาย ซึ่งมีคลื่นเสียงเฉพาะแต่ละต่อมไร้ท่อ เกิดการสั่นสะเทือน ทำให้กระตุ้นการทำงานของต่อมไร้ท่อให้มีศักยภาพสูงขึ้น ทำให้ระบบฮอร์โมนในร่างกายทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มพูนศักยภาพแห่งกาย เพิ่มศักยภาพการพัฒนาสมาธิจิต ทั้งยังมีผลทำให้ระบบต่างๆ ในร่างกายทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

4. พัฒนาศักยภาพจิตสำนึก (Conscious mind) จิตใต้สำนึก (Subconscious mind) เพื่อพัฒนาสมาธิ ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และ MQ

โดยการใช้เสียงดนตรีประกอบเสียงบรรยายท่วงทำนอง ซึ่งส่งผลถึงการทำงานของสมองส่วนอารมณ์ รวมทั้งสมองส่วนสัตว์เลื้อยคลานให้มีการแสดงพฤติกรรมทางกายและอารมณ์ที่เหมาะสม ซึ่งสนับสนุนการพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ตลอดจนกระตุ้นศักยภาพที่แฝงเร้นในตัวตนออกมา

ดนตรีคลาสสิกกลุ่มพัฒนาอารมณ์กับการพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (EQ) (อริยะ สุพรรณเกษัช. 2545 : 57)

ดนตรีคลาสสิกบางเพลงนั้น มีคลื่นเสียงที่กระตุ้นต่ออารมณ์และจิต ดนตรีกลุ่มนี้จะพัฒนาสมองส่วนระบบลิมบิก ทำให้มีการพัฒนาสมองส่วนอารมณ์ให้มีความละเอียดอ่อนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น

1. Piano Sonata No.87 "Pathetique" ของ Beethoven
2. Nocturne in E flat Major ของ Chopin
3. Spring from The four season ของ vivaldi
4. The Blue Danube Walz ของ Strauss
5. Frontal Mozart Music ของ Mozart

ฯลฯ

3.3 ระบบการสอนดนตรีแบบออร์ฟ (Orff-Schulwerk) (รัชชัย นาควงษ์. 2548. 1-2)

คาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff, 1895-1982 ชาวเยอรมัน) วางรากฐานในการสอนดนตรีของเขาว่า ดนตรี (music) การเคลื่อนไหว (movement) และคำพูด (speech) เป็นสิ่งที่ต้องเป็นไปด้วยกัน แยกออกจากกันไม่ได้ ทั้งสามสิ่งหลอมรวมกันเป็นเอกภาพ (unity) ซึ่งออร์ฟเรียกว่า "ดนตรีเบื้องต้น" (elemental music) ออร์ฟสังเกตว่า เมื่อเด็กแสดงออกทางดนตรีด้วยตนเองในสภาพแวดล้อมที่เป็นปกติของเขา โดยไม่มีกฎเกณฑ์อะไรมาบังคับแล้ว เด็กจะใช้ดนตรี

การเคลื่อนไหวและภาษาพูดไปพร้อมๆ กัน เด็กที่กำลังเต้นหรือรำ จะร้องเพลงไปด้วยและเมื่อเด็กร้องเพลงเขาก็มักจะเคลื่อนไหวไปตามจังหวะของเพลง ออร์ฟใช้คำว่า “ดนตรีเบื้องต้น” โดยหมายความถึงการแสดงออกทางดนตรีของบุคคลที่เป็นไปโดยธรรมชาติ

ดนตรีเบื้องต้นตั้งอยู่บนรากฐานของการปฏิบัติการสื่อสารในเด็ก เพลงของเด็กจะเรียบง่าย ถูกกับจิตของเด็ก เป็นธรรมชาติ ใช้การกู่ร้องและการท่อง มีการใช้ร่างกายเคลื่อนไหวประกอบ เหมือนกันเป็นการเล่นของเด็ก การเคลื่อนไหวก็จะเป็น “การเคลื่อนไหวเบื้องต้น” เช่น การเดิน วิ่ง กระโดด ออร์ฟยังได้ประพันธ์เพลงเพื่อสนับสนุนการเคลื่อนไหวประกอบเพลงแบบสร้างสรรค์ของเด็กที่มีการใช้ร่างกายทำจังหวะ (body percussion) เช่น ตีต่อนี้ว ตบมือ ตบตัก และกระต๊อบเท้า เป็นต้น การเคลื่อนไหวเหล่านี้ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติจังหวะ นอกเหนือจากประสบการณ์โดยอ้อมที่ได้รับจากการได้ยินจังหวะ เด็กจะใช้การทำจังหวะด้วยร่างกายนี้ประกอบการร้องเพลงและการท่องคำและเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติจังหวะ ซึ่งจะพัฒนาเป็นทักษะในการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะต่อไป

ด้วยข้อสรุปที่ว่า ดนตรีเบื้องต้นตั้งอยู่บนรากฐานของการปฏิบัติการสื่อสารในเด็ก ออร์ฟจึงมีมติว่าการศึกษาดนตรีควรจะเริ่มด้วยความรู้ง่ายๆ จากเพลงที่ง่ายๆ แล้วจึงพัฒนาไปสู่ความรู้และเพลงที่ซับซ้อนมากขึ้น ออร์ฟเห็นว่าเด็กควรได้เรียนดนตรีตั้งแต่วัยต้น ๆ โดยใช้ประสบการณ์ของตัวเด็กเองเป็นอุปกรณ์การสอนดนตรี ครูจะใช้ชื่อของเด็ก คำง่ายๆ ที่เด็กคุ้นเคย นิทานและบทร้องเล่นต่างๆ มาใช้ให้เด็กฝึกจังหวะและร้องเพลง เด็กจะเรียนรู้เรื่องทำนองและจังหวะจากการร้อง ท่อง เคลื่อนไหว และปฏิบัติเครื่องดนตรีตามช่วงทำนองและจังหวะนั้น เด็กใช้เครื่องดนตรีตั้งแต่คาบแรกของการสอน ครูจะสอนให้เด็กได้รู้จักกับจังหวะหรือทำนองคงที่ซ้ำๆ (ostinato) ซึ่งเด็กจะท่องจำก่อนบรรเลงและเมื่อเขาปฏิบัติมันได้แล้ว ต่อมาเขาก็อาจจะพัฒนามันให้กลายเป็นจังหวะหรือทำนองใหม่ที่เขารู้สึกพอใจขึ้นมาได้

ออร์ฟคิดว่า จังหวะเป็นส่วนประกอบที่เป็นหลักที่สุดของดนตรี การตอบสนองทางดนตรีของมนุษย์ที่เป็นธรรมชาติที่สุดและสามัญที่สุด คือการใช้จังหวะ เนื่องจากจังหวะเป็นส่วนประกอบสำคัญที่อยู่ทั้งในคำพูด ในการเคลื่อนไหวและในดนตรี จากความเชื่อที่ว่าจังหวะเป็นจุดเริ่มต้นที่เหมาะสมของการเรียนดนตรี ทำให้ออร์ฟคิดสร้างเครื่องดนตรีจำพวกเครื่องตีที่เรียกกันในเวลาต่อมาว่า “ระนาดออร์ฟ” ขึ้น

3.4 หลักการสอนดนตรีของคาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff) (ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2538 : 113-117)

คาร์ล ออร์ฟ (1895-1982) เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักดนตรีศึกษา ในฐานะของผู้คิดค้นวิธีการสอนดนตรี โดยใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องประกอบจังหวะเป็นพื้นฐานในการสอน ชื่อของออร์ฟจึงเกี่ยวพันโดยตรงกับเครื่องดนตรีออร์ฟ หรือ Orff instruments ซึ่งโรงเรียนดนตรีในหลายประเทศทั่วโลกมีประจำไว้ในห้องเรียนดนตรี

ออร์ฟเป็นชาวเยอรมันโดยกำเนิด ในระยะแรกออร์ฟมิได้สนใจดนตรีศึกษา มุ่งในการประพันธ์เพลงเพื่อละครและการเต้นรำเป็นหลัก ระยะต่อมาเพื่อนคนหนึ่งของออร์ฟ คือ โดโรธี กุนเธอร์ ได้ชักชวนให้ออร์ฟแต่งเพลงเพื่อใช้ในการสอนดนตรีและการเคลื่อนไหวสำหรับเด็ก ซึ่งต่อมาได้พัฒนามาเป็นแบบเรียนดนตรีที่รู้จักกันดีคือ “ออร์ฟซูลเวอร์ค” (Orff-schulwerk) ซึ่งหมายถึงหนังสือการเรียนดนตรีที่ใช้ในโรงเรียน

หลักการของซูลเวอร์ค คือ การสอนดนตรีและการเคลื่อนไหว โดยพยายามเริ่มต้นสอนในสิ่งที่ย่างที่สุดก่อน และให้โอกาสผู้เรียนได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนใช้การเคลื่อนไหวทางกายภาพในการเรียนรู้ และแสดงออกถึงจังหวะตบ อัตราจังหวะ ความเร็ว จังหวะ ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง อันเป็นพื้นฐานสร้างความเข้าใจในองค์ประกอบของดนตรีอย่างลึกซึ้ง

ออร์ฟสนใจและใช้ลีลาในการพูดเป็นส่วนหนึ่งเพื่อการเรียนรู้ในเรื่องของจังหวะ ซึ่งได้นำมาเป็นหลักการสำคัญอย่างหนึ่งในการสอนดนตรีของออร์ฟในระยะต่อมา ส่วนเรื่องเกี่ยวกับเครื่องดนตรีออร์ฟนั้น เกิดขึ้นหลังจากออร์ฟได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดนตรีตะวันออก คือ ดนตรีของอัฟริกา และอินโดนีเซีย ซึ่งใช้เครื่องดนตรีหลักคือ ระนาด หรือ xylophone นอกจากนี้ยังมีพวกกลอง ฉาบ และประเภทไม้ตีอีก ออร์ฟยังศึกษาไปยังเห็นคุณค่าของเครื่องดนตรีเหล่านี้ เพราะสามารถใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีและการเคลื่อนไหวที่ออร์ฟและเพื่อนคือ กุนเธอร์ ร่วมกันจัดทำอยู่ ออร์ฟจึงได้นำเครื่องดนตรีเหล่านี้มาศึกษาดัดแปลงปรับปรุงให้เหมาะสมเพื่อใช้ในการสอนดนตรีตามวิธีการของออร์ฟ จนเป็นที่รู้จักในนามของเครื่องดนตรีออร์ฟ (Orff instruments)

วิธีการสอนดนตรีของออร์ฟเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง เพราะสร้างความเข้าใจทางดนตรีโดยตรงและทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และซาบซึ้งในดนตรีได้เป็นอย่างดี

หลักการ

หลักการของออร์ฟเน้นที่กระบวนการ ผู้เรียนมีโอกาสดูทดลองสำรวจเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรีซึ่งสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวและได้รับประสบการณ์ตรงจากการประกอบกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการเรียนการสอน เนื้อหาที่ผู้เรียนได้รับในขั้นแรกจึงง่าย ธรรมดาที่สุด และค่อยๆ ลึกซึ้งไปเรื่อยๆ จนถึงขั้นที่ผู้เรียนสัมผัสกับสุนทรีรสของดนตรี กระบวนการที่ใช้เสมอคือ การที่ผู้เรียนสัมผัสกับดนตรีและถ่ายทอดเป็นการเคลื่อนไหว ในขั้นที่ 3 การเคลื่อนไหวเป็นไปในรูปของการสร้างสรรค์ และมาจบลงที่การสร้างสรรค์ทางดนตรี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ทางดนตรีที่ผู้เรียนแต่ละคนมีอยู่หรือได้รับไปจากกระบวนการเรียนการสอน

ในการเรียนการสอนผู้เรียนจะสำรวจทดลองเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

การสำรวจเกี่ยวกับพื้นที่รอบตัว ผู้เรียนจะได้รับการแนะนำให้ลองเคลื่อนไหวในลักษณะต่างๆ เพื่อเรียนรู้และเกิดประสบการณ์ในการแสดงออก ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับองค์ประกอบ

ดนตรี เช่น การเคลื่อนไหวที่แสดงถึงความหนัก เบา สูง ต่ำ ใน นอก เป็นต้น หลักในการสำรวจทดลองเกี่ยวกับพื้นที่รอบๆ เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวใน 3 ลักษณะ คือ

- การเคลื่อนไหวภายนอก ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การกลาน เป็นต้น
- การเคลื่อนไหวภายใน ได้แก่ การเต้นของหัวใจ การหายใจ เป็นต้น
- ความสัมพันธ์ของการเคลื่อนไหวภายนอกและภายใน ได้แก่ การหายใจเข้าออกให้สัมพันธ์กับการวิ่ง การเดิน เป็นต้น

การสำรวจเกี่ยวกับเสียง ได้แก่ การรับรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องของเสียงในสิ่งแวดล้อมใกล้ๆ ตัวผู้เรียน เช่น เสียงคุยกันของคน เสียงลากเก้าอี้ เสียงรถวิ่ง เสียงนก ร้อง เป็นต้น และนำมาสู่คุณภาพของเสียง เช่น เสียงเบา เสียงดัง เสียงที่เกิดจากการตี เสียงที่เกิดจากการเป่า เป็นต้น ซึ่งในที่สุดผู้เรียนจะมีประสบการณ์กับเสียงของดนตรี เสียงของมนุษย์ เป็นเสียงอีกประเภทหนึ่งให้ผู้เรียนทดลองและใช้ในการทำเป็นเสียงดนตรี และในที่สุดจะนำไปสู่การร้องเพลง

การสำรวจเกี่ยวกับรูปลักษณะ ได้แก่ การใช้การเคลื่อนไหวเพื่อแสดงถึงรูปแบบของดนตรี ควบคู่ไปกับการสำรวจพื้นที่รอบตัวและการสำรวจเกี่ยวกับเสียง ผู้เรียนทดลองเคลื่อนไหวเพื่อแสดงถึงรูปลักษณะของดนตรี เช่น ประโยคของเพลง รูปแบบของเพลง ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์และเรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบของดนตรีโดยใช้การเคลื่อนไหว ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับเรื่องเสียงด้วย

การเลียนแบบสู่การสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะใช้กระบวนการเริ่มต้นจากการสังเกต การเลียนแบบ การเริ่มทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง และท้ายที่สุดคือ การสร้างสรรค์ ในระยะเริ่มต้น ผู้สอนเป็นตัวอย่างให้นักเรียนดูและลงปฏิบัติตาม จากนั้นให้นักเรียนลงปฏิบัติตาม จากนั้นให้นักเรียนลงคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาเองโดยใช้รูปแบบที่ได้เห็นและทดลองปฏิบัติเป็นพื้นฐาน

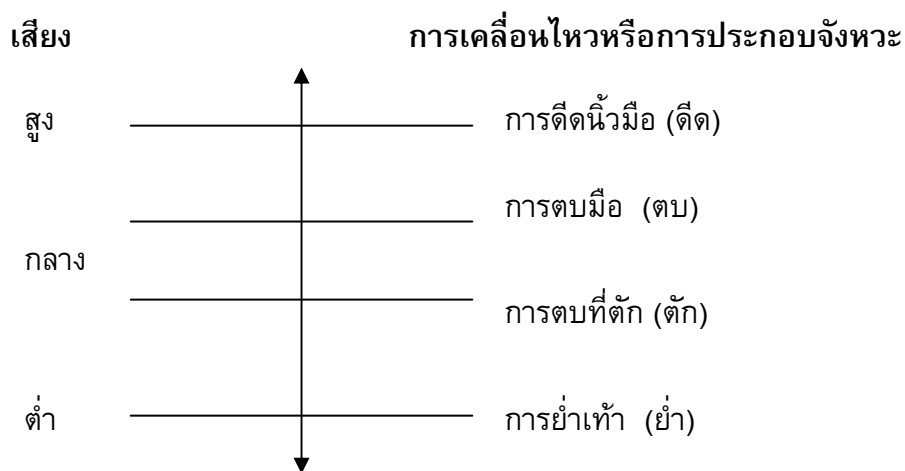
การปฏิบัติเดี่ยวสู่การผสมวง ผู้เรียนแต่ละคนเริ่มสำรวจทดลองเพื่อเรียนรู้ และเกิดประสบการณ์กับตนเองในระยะแรก ต่อมาผู้เรียนรวมกันเป็นวงเพื่อปฏิบัติกิจกรรม ตลอดจนร่วมกันคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ทั้งการแสดงเดี่ยวและการแสดงรวมวง ซึ่งทั้งสองลักษณะมีความสำคัญเท่าเทียมกันในการดนตรี

การอ่านออกเขียนได้ เป็นหลักสำคัญประการหนึ่งของออร์ฟ แต่ไม่ได้กำหนดแน่ชัดว่าเมื่อใดควรให้ผู้เรียนอ่านหรือเขียนได้ ขึ้นอยู่กับผู้สอนเห็นควรว่าเมื่อใดควรเริ่มแนะนำให้ นักเรียนอ่านและเขียนโน้ตดนตรี หลังจากที่มีประสบการณ์ในเรื่องการเคลื่อนไหว การเล่นดนตรี และมีแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรีแล้ว กล่าวได้ว่าการที่ผู้เรียนสามารถร้องเพลง เล่นดนตรี และเคลื่อนไหวไปกับดนตรีได้ รวมทั้งการอ่านและเขียนได้ เป็นจุดมุ่งหมายของหลักการสอนของออร์ฟ

วิธีการ

ในกระบวนการเรียนการสอนของออร์ฟมีวิธีการหลักที่ควรทราบดังนี้

การใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกาย วิธีการที่ออร์ฟใช้เป็นหลัก คือ การประกอบจังหวะโดยใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกาย ซึ่งสามารถทำจังหวะและใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความสูงต่ำของเสียงดนตรีได้อีกด้วย ซึ่งมีหลักดังนี้

การผสมผสานระหว่างการเคลื่อนไหว ทำให้การเข้าจังหวะไม่น่าเบื่อ และเป็นการฝึกให้ผู้เรียนจดจำและอ่านไปด้วย

การตบที่ตัก หรือในภาษาเยอรมัน คือ patschen เป็นลักษณะเด่นที่ออร์ฟนำมาใช้และใช้อยู่เสมอ เพื่อแสดงออกถึงจังหวะ คุณภาพของเสียง การตบที่ตักสามารถตบได้หลายวิธี เช่น เบาๆ แรงๆ ตบมือเดียว ตบสองมือพร้อมกัน หรือตบสลับมือกัน

นอกจากการเคลื่อนไหวในลักษณะดังกล่าวแล้ว การเคลื่อนไหวในลักษณะของการเต้น การเข้าจังหวะเป็นวิธีการที่สำคัญดังกล่าวแล้ว เสียงก็เป็นเรื่องที่ออร์ฟใช้เป็นอย่างมาก การใช้เสียงพูดในการเรียนรู้เกี่ยวกับจังหวะของดนตรี วรรคตอนทางดนตรี ตั้งแต่ลักษณะการออกเสียงง่ายๆ เช่น ชื่อของผู้เรียน เป็นการเริ่มต้นและนำไปสู่การใช้เสียงในการร้องเพลง (singing voice) ซึ่งมีความแตกต่างจากเสียงพูด ผู้สอนควรเน้นการใช้เสียงของผู้เรียนในการสอน เพราะเป็นเครื่องดนตรีธรรมชาติที่ทุกคนมีอยู่แล้ว

การใช้เครื่องดนตรี ดังได้กล่าวแล้วว่า เครื่องดนตรีออร์ฟเป็นสิ่งที่แพร่หลายมากในการเรียนการสอนดนตรี เนื่องจากลักษณะของการใช้และการเล่นที่สามารถทำให้ง่ายเหมาะกับทุกคน เช่น กลอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนตีได้ ฆานที่ตีด้วยไม้และโลหะ สามารถจะถอดเป็นชิ้นๆ ได้และใส่เฉพาะชิ้นที่ต้องการให้ผู้เรียนตี ซึ่งทำให้ผู้เรียนตีผิดได้ยากมาก จึงทำให้ผู้เรียน

สนุกสนานอยากดี นอกจากนี้ยังมีบทบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีเหล่านี้ ที่ออร์ฟประพันธ์ไว้มากมาย ซึ่งเป็นลักษณะของการผสมวง ทำให้ผู้เรียนสนุกสนานไปกับการเรียนรู้

การสร้างสรรค์ (Improvisation) วิธีการสำคัญของออร์ฟ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ในทุกเรื่อง หลังจากที่ผู้สอนได้แนะนำให้ผู้เรียนรู้จักหรือมีประสบการณ์ในเรื่องหนึ่งๆ แล้ว การสร้างสรรค์จะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นและเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับดนตรีอย่างลึกซึ้งต่อไป การสร้างสรรค์แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

- การสร้างสรรค์แบบเสรี ได้แก่ การให้ผู้เรียนคิดทำท่าทาง หรือการทำจังหวะขึ้นมา ซึ่งเป็นงานเล็กๆ และเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็นสำคัญ
- การสร้างสรรค์แบบทันที ได้แก่ การให้ผู้เรียนคิดหรือดัดแปลงสิ่งที่เพิ่งเรียนรู้ไปในทันที เพื่อให้ผู้เรียนช่วยกันคิดในขณะที่เรียนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมหรืองานเล็กๆ เช่นกัน
- การสร้างสรรค์แบบใช้เวลา ได้แก่ การให้เวลากับผู้เรียน ซึ่งอาจเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลไปคิดสร้างสรรค์สิ่งหนึ่งสิ่งใด และนำมาเสนอในชั้นเรียนในเวลาต่อมา ผู้เรียนจะมีเวลาคิดใคร่ครวญมากขึ้น งานที่ให้ทำจึงมีลักษณะซับซ้อนขึ้น
- การสร้างสรรค์แบบสมบูรณ์ ได้แก่ การสร้างสรรค์ในลักษณะที่สาม แต่คำนึงถึงคุณภาพ เนื่องจากผู้เรียนมีประสบการณ์ในการเรียนมาถึงระดับที่สามารถประเมินค่าได้แล้ว ช่วยให้ผู้เรียนรับรู้ถึงส่วนละเอียดอ่อนทางดนตรี เมื่อนำมาเสนอในชั้นเรียน ทั้งผู้เรียนอื่นๆ และผู้สอนช่วยติชม ทำให้ทุกคนเกิดการเรียนรู้ลึกซึ้งขึ้นเป็นสำคัญ

การใช้ Solfege และสัญญาณมือ ออร์ฟใช้ระบบซอล-ฟา แบบโดยอยู่กับที่ในการอ่านและเขียนโน้ต โดยใช้สัญญาณมือแทนระดับเสียงของตัวโน้ตเป็นวิธีที่ช่วยในการร้อง การอ่าน และการเล่นดนตรี นอกจากนี้การใช้จังหวะซ้ำทวน (ostinato) เป็นสิ่งที่พบได้เสมอในการเรียนการสอนของออร์ฟ

3.5 การเล่นดนตรีตามหลักของออร์ฟ (ฌอร์ฌ สัทธจิตต์. 2540 : 71-81)

คาร์ล ออร์ฟ คิดค้นวิธีสอนดนตรีโดยเน้นการเคลื่อนไหว และการเล่นดนตรีเป็นสื่อในการพัฒนาสาระดนตรี โดยเฉพาะการเล่นที่ใช้เครื่องดนตรีของออร์ฟ เป็นที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งจัดเป็นเครื่องดนตรีมาตรฐานสำหรับการสอนดนตรีในระดับประถมศึกษาในหลายประเทศ ลักษณะเฉพาะเชิงสร้างสรรค์ในวิธีของออร์ฟ ได้แก่ การเสนอแนะดนตรีให้ผู้เรียน โดยเริ่มจากจังหวะของการพูดและการเคลื่อนไหว ซึ่งนำมาสู่การร้องและการเล่นเครื่องดี และเครื่องทำทำนอง

วิธีการของออร์ฟ มิใช่เป็นวิธีการเบ็ดเสร็จที่ผู้สอนนำไปใช้ได้ทันที แต่จะมีการเสนอแนะขั้นตอนการสอนไว้เป็นลำดับ ซึ่งผู้สอนควรหารายละเอียดและปรับให้เข้ากับผู้เรียนเอง ขั้นตอนที่ใช้ในการสอนมีดังนี้

1. ผู้สอนเป็นผู้เริ่มเสนอแนะประสบการณ์ดนตรี

2. ผู้เรียนรับรู้ประสบการณ์ดนตรี และปฏิบัติประสบการณ์ซ้ำๆ
3. ผู้เรียนเริ่มคิดสร้างสรรค์ประสบการณ์ดนตรีจากหลักการที่ได้เรียนรู้
4. ผู้เรียนนำประสบการณ์ดนตรีที่เป็นของตนเองไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

ตลอดกระบวนการผู้สอนจะคอยชี้แนะให้ผู้เรียนประเมิน เลือกสรรและเก็บเอาสิ่งที่ดีๆ ไว้เพื่อสร้างเสริมค่านิยมทางดนตรีที่ดีให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นวิธีทางนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในเชิงคุณภาพของสุนทรีภาพทางดนตรีและความซาบซึ้งในดนตรีอันแท้จริงต่อไป

ประสบการณ์เกี่ยวกับจังหวะของการพูดและการเคลื่อนไหว ประสบการณ์ดนตรีเริ่มต้นด้วยจังหวะของการพูดในลักษณะต่างๆ เช่น จังหวะการพูดชื่อคน สัตว์ สิ่งของ ตลอดจนเรื่องราวต่างๆ หรือโคลงกลอนสำหรับเด็กๆ ในลักษณะต่างๆ ซึ่งจากการพูดเป็นจังหวะ เช่นนี้ ผู้เรียนจะเกิดความรู้สึกโดยไม่รู้ตัวเกี่ยวกับเรื่องของความสั้นยาวของจังหวะ จังหวะเน้น อัตรากาลัง ความดัง-เบา และความเร็วของจังหวะ

หลังจากการพูดเป็นจังหวะเพื่อให้ได้ความรู้สึกต่างๆ ดังกล่าวแล้ว จึงเริ่มการเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งลักษณะการเคลื่อนไหวร่างกายที่ง่ายที่สุดได้แก่ การตบมือ โดยอาจจะให้ตบมือพร้อมกับการพูดไปด้วย ดังเช่นตัวอย่างที่ยกมา หลังจากพูดแล้ว ผู้สอนอาจจะพูดและตบมือไปด้วยตามจังหวะและให้ผู้เรียนพูดและตบมือในขณะเดียวกัน

การตบมือแบบเสียงสะท้อน เป็นการตบมืออีกแบบหนึ่งที่ผู้เรียนควรได้กระทำ ในการตบมือแบบนี้ ผู้สอนจะตบมือในรูปแบบจังหวะหนึ่ง ซึ่งมักจะสั้นๆ ไม่ยาวนานและให้ผู้เรียนตบตาม การตบมือแบบเสียงสะท้อนช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการฟัง การตอบสนองในทันที ความจำด้านจังหวะและความรู้สึกเกี่ยวกับรูปแบบ ต่อไปนี้คือตัวอย่างการตบมือแบบเสียงสะท้อน

การตบมือแบบเสียงสะท้อนนี้จะยากขึ้นเป็นลำดับ โดยจะใช้โน้ตตัวเข้บิตสองชั้น ตัวโน้ตประจุและจังหวะขัด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจด้านจังหวะดีขึ้น และเป็นการเรียนรู้เรื่องความรู้สึกเกี่ยวกับอัตรากาลัง ความหนักเบาและความจำด้วย

นอกจากการตบมือแล้ว ยังมีการตีฉิ่ง ตบที่ตักและการย่าเท้า ซึ่งเมื่อนำมาทำรวมกันและอาจจะรวมกับการร้องหรือพูดไปด้วย จะทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความสามารถบังคับประสาทต่างๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนต้องมีสมาธิในการจดจำและปฏิบัติตามให้ถูกต้อง การให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมเหล่านี้บ่อยๆ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกในด้านจังหวะ ซึ่งทำให้การรับรู้ทางดนตรีเป็นไปแบบมีคุณค่าเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญนำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรี

3.6 ประสบการณ์เกี่ยวกับการเล่นเครื่องดนตรีของออร์ฟ

การเล่นเครื่องดนตรีของออร์ฟ จัดเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ สนุกสนาน ไม่ว่าผู้เรียนในระดับประถมหรือมัธยมก็สามารถเล่นได้ ซึ่งจะช่วยให้เกิดทักษะการเล่นและการสร้างสรรค์เป็นอย่างดี

ดี ก่อนจะกล่าวถึงการเล่นเครื่องดนตรีของออร์ฟ จะกล่าวถึงเครื่องดนตรีของออร์ฟประเภทต่างๆ ก่อน

เครื่องดนตรีของออร์ฟ

1. เครื่องดนตรีประเภทระนาด ลักษณะพิเศษของเครื่องดนตรีแบบนี้ คือ แผ่นระนาดสามารถยกหรือถอดออกได้ ในการเล่นทำนองหรือจังหวะซ้ำทวนที่มีตัวโน้ตเพียง 2-3 ตัวนั้น จะมีแผ่นระนาดวางไว้ 2-3 แผ่นเท่านั้น ที่เหลือจะนำออกหมด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เล่นตีผิดได้น้อยลง เครื่องดนตรีประเภทนี้ได้แบ่งเป็นสองชนิดใหญ่ๆ คือ ชนิดที่ทำด้วยไม้และโลหะ

ระนาดไม้ (Xylophones) แผ่นระนาดปกติทำด้วยไม้กุหลาบ (rose-wood) หรือไฟเบอร์กลาส (fiberglass) โดยมีกลองวางหรือทำเป็นอันๆ แยกต่างหาก คุณภาพของเสียงฟังดูเรียบๆ ไม่กังวานนัก มีอยู่ด้วยกัน 3 ขนาดคือ โซปราโน อัลโต และเบส

ระนาดโลหะ (Metallophones) ระนาดเหล็กนี้มีลักษณะเดียวกับระนาดไม้ทุกประการ เพียงแต่ลูกระนาดทำด้วยโลหะ ซึ่งทำให้มีเสียงสดใส กังวานกว่า ระนาดไม้ ระนาดเหล็กมี 3 ขนาดเช่นเดียวกัน คือ โซปราโน อัลโต และเบส

ระนาดโลหะอีกลักษณะหนึ่งที่เรียกว่า กลอกเคนสเปิล (glockenspiel) ซึ่งมีลักษณะคล้ายเบสนั่นเอง แผ่นระนาดทำด้วยเหล็กกล้า ทำให้คุณภาพเสียงสดใส คล้ายกระดิ่ง มีสองขนาด คือ โซปราโนและอัลโต

2. เครื่องตีตั้งระดับเสียงได้ ได้แก่ กลองสองใบซึ่งมีช่วงเสียง 8 เสียง ปกติ มักจะตั้งเสียงเป็น โด-ซอล บางครั้งอาจตั้งเป็นเสียง โด-เร, ซอล-ลา และ โด-ลา หน้ากลองอาจจะทำด้วยหนังหรือพลาสติก โดยมีนอตตั้งเสียงได้ตามที่ต้องการ ไม้ตีอาจเป็นตัวไม้ نرمหรือตัวไม้ธรรมดา โดยปกติการตั้งเสียงกลองจะตั้งไว้ในบันเสียงเพนตาโทนิคของ C D F และ G ดังนี้

3. เครื่องตีตั้งระดับเสียงไม่ได้ เครื่องดนตรีประเภทนี้ได้แก่ กรับ กรับทราย ฉาบนิ้วมือ ไม้ทำจังหวะ ลูกแซก รำมะนา กุ๊งกิ้ง เป็นต้น

4. เครื่องดนตรีประเภทอื่นๆ เครื่องดนตรีที่ใช้ในการเรียนการสอนแบบออร์ฟ บ้างในบางครั้งบางคราว และพบได้ในการเรียนดนตรี คือ เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า คือ ขลุ่ยรีคอร์เดอร์และเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย ได้แก่ กีตาร์ Ukulele, Autoharp และ Dulcimer

การเล่นเครื่องดนตรีของออร์ฟ

สิ่งหนึ่งในการเล่นเครื่องดนตรีของออร์ฟที่ใช้เสมอ คือ การใช้รูปแบบจังหวะซ้ำทวน (Rhythmic Ostinato) ซึ่งสามารถเล่นกับเพลงต่างๆ ได้และมีหลายรูปแบบ จังหวะซ้ำทวนนี้รวมไปถึงทำนองสั้นๆ (Melodic Ostinato) ที่มีโน้ต 3-4 ตัวเล่นซ้ำไปซ้ำมา ด้วยรูปแบบจังหวะซ้ำทวนที่ใช้กับเครื่องดนตรีแต่ละประเภทรูปแบบนั้น ผู้สอนสามารถคิดได้เองโดยให้เข้ากับเพลงที่จะนำมาเล่น โดยปกติควรประกอบด้วยโน้ต 3-4 ตัว ไม่ควรมีโน้ตมากนัก ทั้งนี้การเล่นในระยะแรกๆ จะเล่นจากความจำเป็นส่วนใหญ่ ต่อเมื่อผู้เรียนมีทักษะการอ่านดีขึ้น การเล่นเครื่องดนตรีต่างๆ อาจจะมีรูปแบบจังหวะซับซ้อนมากขึ้นไปได้

ในการนำรูปแบบจังหวะซ้ำทวนมาใช้เล่นผสมวง เป็นกิจกรรมที่กระทำเสมอ ซึ่งการผสมวงนี้เริ่มมาจากการที่ผู้เรียนเล่นเครื่องดนตรีต่างชนิดกัน แต่ใช้รูปแบบจังหวะเดียวกันในระยะแรก หลังจากนั้นผู้สอนจะแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้เล่นเครื่องประกอบจังหวะที่ต่างกันออกไป เมื่อผู้เรียนเกิดแนวคิดเกี่ยวกับการผสมวงแล้ว การเล่นเครื่องดนตรีต่างๆ ตามรูปแบบจังหวะที่ต่างกัน รวมทั้งการร้องเพลงหรือเล่นรีคอร์เดอร์ไปด้วย เป็นกิจกรรมที่กระทำเสมอ

กิจกรรมการเล่นเครื่องดนตรีของออร์ฟมีอีกมากมายหลายลักษณะ ซึ่งแต่ละลักษณะต้องการทักษะเฉพาะต่างๆ กันไป เช่น การเล่นแบบประสานเสียง การสร้างสรรค์ทำนอง และรูปแบบจังหวะ เป็นต้น สำหรับเรื่องของการสร้างสรรค์นี้ออร์ฟเน้นมาตลอด ซึ่งในระยะเวลาที่ผู้เรียนมีความชำนาญในการเล่นและอ่านโน้ตได้ดี ผู้เรียนอาจจะช่วยกันนำเพลงมาใส่รูปแบบจังหวะให้เครื่องดนตรีต่างๆ เล่น ซึ่งเป็นการเรียบเรียงเสียงประสานและอาจถึงขั้นแต่งทั้งทำนองและเรียบเรียงเสียงประสานด้วย

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเล่นเครื่องดนตรีออร์ฟ ซึ่งผู้สอนควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและพยายามดัดแปลงจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนให้มากที่สุด โดยคำนึงถึงสุนทรียเป็นสำคัญ

3.7 กิจกรรมดนตรีตามหลักคาร์ล ออร์ฟ (วิทยา ไล่ทอง. 2545 : 114-115)

เป้าหมายของกิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดนตรีแนวคาร์ล ออร์ฟ ครูสามารถประยุกต์วิธีการได้อย่างหลากหลายได้แนวคิดหลักการที่คาร์ล ออร์ฟได้เสนอไว้ โดยควรคำนึงถึงเป้าหมายที่เด็กควรได้รับการเรียนดังนี้

1. การทำงานและการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ ในการเล่นดนตรีมีทั้งการเล่นเดี่ยวและเล่นเป็นกลุ่ม เด็กควรได้รับการฝึกฝนให้มีประสบการณ์และสำนึกของการทำงานเป็นหมู่คณะ รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักการฟังและการรอคอย กิจกรรมอาจจัดขึ้นในลักษณะของเกมและการละเล่นต่างๆ ซึ่งนอกจากเด็กจะได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มและการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะแล้ว เด็กยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและเกิดความสนิทสนมกันในกลุ่มด้วย

2. ความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบของดนตรี เด็กควรได้รับความรู้และความเข้าใจเนื้อหาสาระของดนตรีซึ่งถูกสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ เช่น การเรียนรู้เรื่องระดับเสียง ความดัง ความเบาของเสียง รูปแบบการประพันธ์และคำศัพท์ต่างๆ เป็นต้น

3. เกิดความสุนทรีย์และซาบซึ้งกับดนตรีในเชิงศิลปะ เด็กควรเข้าใจและรับรู้ว่าดนตรีเป็นงานศิลปะที่มีความงามและความไพเราะ สามารถสื่ออารมณ์และความรู้สึกด้วยเสียงที่ถูกสร้างขึ้นด้วยความประณีต เด็กควรเล่นดนตรีด้วยความรู้สึกที่เข้าถึงความหมายและอารมณ์ของเพลง

4. ความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ เด็กควรได้รับการฝึกฝนให้มีความคิดสร้างสรรค์

ทางดนตรีอย่างอิสระ รู้จักคิดวิเคราะห์และถ่ายทอดความรู้สึกด้วยความเป็นตัวของตัวเอง เช่น การให้เด็กเล่นดนตรีโดยคิดจังหวะหรือทำนองขึ้นมาโดยทันทีทันใด (Improvisation) หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยให้เด็กเป็นผู้อำนวยเพลง ใช้ภาษาท่าทางสื่อสารให้เพื่อนเล่นดนตรีตามท่าทางต่างๆ ของตน

5. พัฒนาการทางทักษะดนตรี เด็กทุกคนควรมีพัฒนาการทางทักษะดนตรีเพิ่มขึ้นทั้งทางด้านการร้อง การเล่นเครื่องดนตรีและการเคลื่อนไหวหรือนาฏศิลป์

6. ความสามารถทางการแสดงออก การแสดงนับเป็นจุดสำคัญอีกอย่างหนึ่งของกิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ การแสดงออกมิใช่เพียงหมายถึง การแสดงให้ผู้อื่นได้ดูเท่านั้น แต่ควรรวมไปถึงการที่เด็กได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดผลงานที่สมบูรณ์แบบและเป็นทีพอใจของตน ถึงแม้จะเป็นการแสดงในห้องเรียนก็ตาม

7. ความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตัวเอง เด็กควรมีความรู้สึกที่ดีต่อเรียน การที่เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและเกิดสัมฤทธิ์ผลจากงานที่เขาได้กระทำเอง จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน มีความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าของตัวเอง

กิจกรรมดนตรีตามหลักของคาร์ล ออร์ฟ ประกอบด้วย

คำพูด (Speech) Yaross. 1982 : 69

คาร์ล ออร์ฟเน้นเรื่องการใช้คำพูด เพราะเขาเห็นว่า ธรรมชาติของเด็กนั้นจะมีพัฒนาการจากการใช้คำพูดไปสู่การเคลื่อนไหวตามจังหวะแล้วจึงไปสู่เพลง ขั้นตอนการสอนเพลงของคาร์ล ออร์ฟ เริ่มจากการใช้คำพูด ตามด้วยการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายทำจังหวะ (Body Rhythms) ครูดนตรีทุกคนในระบบนี้จะต้องใช้เพลงกล่อมเด็ก คำพังเพยและบทร้องเล่นของเด็กๆ เอามาพัฒนาเป็นเพลง โดยเด็กจะช่วยกันแต่งเพลงโดยใช้จังหวะที่มีแทรกอยู่ในคำเหล่านั้น ครูจะแนะนำความรู้เกี่ยวกับจังหวะเพลง (Meter) จังหวะเน้น (Accent) และจังหวะยก (Anacrusis) จากกระสวนคำพูด (Speech Patterns – คำพูดที่เอามาเรียงเป็นท่อนสั้นๆ) แล้วต่อยอดความรู้ต่างๆ ลงในกิจกรรมอื่น (เช่น การเคลื่อนไหว การทำจังหวะด้วยร่างกาย) และการทำกระสวนคำพูดนั้นเป็นบทเพลง การใช้คำพูดเป็นสื่อในการสอนดนตรี

นอกจากให้ความรู้เกี่ยวกับจังหวะแล้ว ยังให้ความรู้ทางดนตรีด้านอื่นๆ ที่สำคัญด้วย เช่น Phrasing, Dynamic Qualities, Stacato และ Lacato เมื่อเด็กเริ่มมีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของเพลง เขาก็พร้อมที่จะทำให้การเล่นคำพูดของเขามีรูปแบบต่างๆ และรู้จักใช้ประโยชน์ของการซ้ำ (Repetition) และการให้สีสรรที่ทำให้เกิดความแตกต่าง (Contrast)

การร้องเพลง (Singing)

คำพูด (Speech) บทร้องเล่น (Chant) และเพลง (Song) เป็นสิ่งที่สัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การร้องเพลงจะมาถึงหลังการพูด ดังนั้นทำนองเพลงจึงมาถึงหลังจังหวะ เด็กจะท่องคำโดดๆ วลี หรือคำร้องเล่น ตบมือตามจังหวะของคำเหล่านั้น แล้วเคาะจังหวะเหล่านั้นลงบนระนาด เขา

พบว่าเสียงของเขาเริ่มเปลี่ยนขึ้นลงในขณะที่เขาท่อง พร้อมกับเคาะระนาด ตรงนี้มีการถ่ายทอดจากคำพูดไปสู่การร้องเพลง

ประสบการณ์ร้องเพลงแรกสุด จะเหมือนกับการเล่น เช่น เด็กร้องเรียกชื่อเพื่อน กลับไปกลับมา หรือการร้องโต้ตอบกัน (Call and Response) ครูสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กตรงจุดนี้ด้วย การใช้กิจกรรมร้องโต้ตอบในการสอนเพลง โดยครูร้องเพลงสั้นๆ วรรคหนึ่ง แล้วให้นักเรียนร้องตาม ครูจะสนับสนุนให้นักเรียนร้องโต้ตอบกัน แล้วครูคอยสังเกตเสียงโน้ตที่เด็กใช้ร้องโต้ตอบ จากนั้นให้เด็กถ่ายทอดเสียงโน้ตเหล่านั้นลงบนระนาดและเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์บทเพลง การฝึกปฏิบัติในเรื่องการพูด การท่อง และการตบมือตามจังหวะของคำพูดจะเป็นเครื่องเตรียมตัวเด็กให้พร้อมที่จะผสมความรู้เรื่องจังหวะในคำพูดเข้ากับทำนองเพลงบนระนาด

การเคลื่อนไหว (Movement)

การเคลื่อนไหวตามแบบของคาร์ล ออร์ฟ เริ่มจากการเคลื่อนไหวเบื้องต้น (Elemental movement) เป็นการเคลื่อนไหวที่ถูกปรุงแต่งขึ้นจากการเคลื่อนไหวที่เป็นธรรมชาติของเด็ก เด็กจะรู้สึกสนุกสนานกับการเคลื่อนไหวเหมือนกับว่าเขากำลังแต่งเพลงของเขาเองด้วยวิธีที่เขาถนัด การวิ่ง กระโดด ไถล หมุนตัว จะอยู่ในแผนการสอนดนตรีของคาร์ล ออร์ฟ กระบวนการสอนคงไว้ซึ่งอิสรภาพและความสนุกสนาน การเคลื่อนไหวด้วยการคิดแต่งท่าทางออกมาทันทีทันใด (Improvisation) จะทำให้เด็กรู้จักตัวเองดีขึ้น และช่วยให้เด็กได้แสดงความรู้สึกของตน

การเคลื่อนไหวตามแนวคาร์ล ออร์ฟ มีรากฐานมาจากแบบแผนการใช้ร่างกายฝึกจังหวะ โดยใช้การเคลื่อนไหวเป็นเครื่องแสดงออกถึงความรู้สึกทางดนตรีที่เขาได้ยิน เขาใช้เชือก ลูกบอลหรือวัตถุอื่นๆ ประกอบการเคลื่อนไหว จังหวะต่างๆ ความเร็ว-ช้า และความหนัก-เบา เด็กเรียนรู้ผ่านการเคลื่อนไหว เด็กมีโอกาที่จะ improvise ด้วยการเคลื่อนไหวที่ซับซ้อนเพื่อตอบสนองต่อดนตรีได้

การใช้ร่างกายทำจังหวะ (The Use of Body in Percussion)

จากประสบการณ์ดนตรีที่เริ่มต้นด้วยจังหวะของการพูดชื่อคน สัตว์ สิ่งของ ตลอดจนเรื่องราวต่างๆ หรือโคลงกลอนสำหรับเด็กๆ เพื่อให้ได้ความรู้สึกต่างๆ แล้ว จึงเริ่มการเคลื่อนไหวร่างกาย ซึ่งลักษณะการเคลื่อนไหวร่างกายที่ง่ายที่สุด ได้แก่ การตบมือ โดยจะให้ตบมือพร้อมกับพูดไปด้วย เสียงจากการตบมือมีลักษณะทั้งเสียงกลวงและเสียงแบน ซึ่งเกิดจากการวางรูปแบบมือและท่าทางการตบมือที่แตกต่างกัน เด็กจะต้องคอยสังเกตระดับเสียงหนัก-เบา (Dynamic Graditions) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งผ่านหรือการค่อยๆ เปลี่ยนจากเบาไปหาดัง หรือดังไปหาเบา (Crescendo and Decrescendo)

นอกจากการตบมือแล้ว ยังมีการตีดนิ้ว ตบตักและย่าเท้า ซึ่งเมื่อมาทำรวมกันหรืออาจรวมกับการร้องและการพูดไปด้วย จะทำให้เด็กต้องใช้ความสามารถในการบังคับประสาทต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้สมาธิในการจำและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง การให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมเหล่านี้บ่อยๆ

จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกในด้านจังหวะ ซึ่งทำให้การรับรู้ทางด้านดนตรีเป็นไปแบบมีคุณค่าทางคุณภาพ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่ความซาบซึ้งในดนตรี

การคิดแต่งทำนองหรือทำทางแบบทันทีทันใด (Improvisation)

จุดประสงค์เบื้องต้นของการศึกษาดนตรีตามทัศนะของคาร์ล ออร์ฟ คือ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก โดยเด็กจะสามารถแต่งเพลงของเขาเองควบคู่ไปกับการทำกิจกรรม ความคิดสร้างสรรค์จะอยู่ในรูปแบบของการ Improvisation โดยการใช้กิจกรรมเคลื่อนไหว คำพูด การใช้ร่างกายทำจังหวะ การร้องเพลง การบรรเลงเครื่องดนตรี ทั้งที่ทำทำนองได้และไม่ได้ เด็กจะสร้างบทเพลงขึ้นมาโดยมีแบบแผนของจังหวะและทำนอง (Rhythmic and melodic Patterns) แบบแผนของดนตรีประกอบ (Accompaniment Patterns) บทขึ้นต้นและบทจบ เครื่องดนตรีของคาร์ล ออร์ฟช่วยให้การ Improvisation เป็นไปด้วยดี บทเพลงที่คาร์ล ออร์ฟ แต่งขึ้นก็เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง เมื่อเด็กใช้เพลงเหล่านี้เป็นแบบ เขาจะเลือกแนวทำนองหรือจังหวะ (Melodic or Rhythmic motives) จากเพลงอื่นที่เขาคุ้นเคย และใช้มันในการสร้างดนตรีประกอบบทขึ้นต้น บทจบ หรือใช้มันในการแปรทำนอง (Variation) เพื่อเป็นการสนับสนุนการสร้างสรรคของเด็กแต่ละคน

3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีบำบัดและดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

งานวิจัยต่างประเทศ

เทย์เลอร์ (Taylor) ปีค.ศ.1971 พบว่าดนตรีช่วยให้เด็กที่มีสมองบางส่วนถูกทำลายไปและมีระดับการรับรู้ต่ำน้อยมาก สามารถพัฒนาการรับรู้ดีขึ้นในเวลาต่อมา การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นนี้เป็นเพราะการฟังดนตรีอย่างต่อเนื่อง มีส่วนทำให้คลื่นเสียงไปปลุกเร้าประสาทบางส่วนในสมองให้ทำงานได้ดีขึ้น นอกจากนี้เทย์เลอร์ยังใช้ดนตรีบำบัดผู้ป่วยที่สมองถูกทำลายและอยู่ในอาการโคม่า พบว่าผู้ป่วยมีการตอบสนองต่อการรักษาในระดับที่น่าพึงพอใจ (อ้างอิงจาก อูษา สุทธิสาคร. 2545 : 108-109)

ชาลคwijk (Schalkwijk. 1988 : 148) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมดนตรีบำบัดกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในประเทศเนเธอร์แลนด์ โดยศึกษาการจัดกิจกรรมดนตรีสำหรับทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่มีความบกพร่อง กลุ่มตัวอย่างคือ นักดนตรีบำบัดจำนวน 112 คน จากการศึกษาพบว่า

1. การจัดกิจกรรมดนตรีบำบัดเป็นรายบุคคลเหมาะสมที่สุดสำหรับเด็กที่มีปัญหาด้านอารมณ์อย่างรุนแรง
2. การจัดกิจกรรมดนตรีบำบัดเป็นวิธีหนึ่งในการเสริมสร้างสัมพันธภาพของเด็กที่มีปัญหาด้านอารมณ์
3. การจัดกิจกรรมดนตรีบำบัดแบ่งตามจุดประสงค์ได้ 3 วิธี ได้แก่
กิจกรรมดนตรีบำบัดเพื่อรักษาผู้ป่วยโรคจิต

กิจกรรมดนตรีบำบัดเพื่อแก้ไขทักษะด้านการเคลื่อนไหวและทักษะ
ด้านภาษา

กิจกรรมดนตรีบำบัดเพื่อมุ่งให้เกิดประสบการณ์ในการยอมรับตนเอง
ซึ่งวิธีที่ 2 และวิธีที่ 3 ได้รับความนิยมมากกว่าวิธีที่ 1

อะโกจิโอโนกลู (Akogiounoglou. 1991 :336) ได้ศึกษาถึงความสามารถในการรู้
ตัวเองและการตอบสนองต่อการฟังในสิ่งเร้าที่คุ้นเคยและสิ่งเร้าที่แปลกใหม่อันได้แก่ สิ่งแวดล้อม
เสียงร้องและเสียงดนตรีของเด็กออทิสติกในวัยเรียน จากผลการศึกษาพบว่า เด็กออทิสติกจะ
ตอบสนองโดยการเคลื่อนไหว ซึ่งจะเคลื่อนไหวเมื่อมีการเร้าด้วยเสียงดนตรี มากกว่าการเร้าด้วย
สิ่งแวดล้อม และเสียงร้องและการตอบสนองจะแตกต่างกันในเด็กออทิสติกที่มีอายุต่างกัน โดยเด็ก
ออทิสติกที่มีอายุน้อยกว่าจะตอบสนองได้ดีกว่าแต่ไม่แตกต่างกันในเด็กออทิสติกที่มีเพศและระดับ
ความบกพร่องแตกต่างกัน

สวอนสัน (Swanson. 1988 : 175) ได้ศึกษาผลของการพัฒนาโปรแกรม
กิจกรรมบำบัดสำหรับพัฒนาความสามารถของเด็ก ชื่อ โปรแกรม MTPCA โดยศึกษาถึงผล
ของ MTPCA ที่มีต่อศักยภาพในตัวบุคคลและการตอบสนองที่ทำให้พัฒนาความสามารถในด้าน
ความรู้ความเข้าใจ อารมณ์ ทักษะสังคม ทักษะด้านกล้ามเนื้อและทักษะด้านดนตรี ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง
ที่ใช้ศึกษาได้แก่ เด็กออทิสติก เด็กที่มีปัญหาด้านอารมณ์ และเด็กที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้จำนวน 7
คน จากชั้นเรียนพิเศษ 2 ชั้นเรียน ผลจากการศึกษาพบว่า หลังจากเด็กได้รับการจัดกิจกรรมดนตรี
โปรแกรม MTPCA ทำให้เด็กมีศักยภาพในตัวเองและทำให้มีการพัฒนาความสามารถในทักษะทั้ง 5
ด้าน แตกต่างจากก่อนไม่ได้รับการกิจกรรมดนตรีในโปรแกรม MTPCA โดยมีศักยภาพในตัวเองและ
มีการพัฒนาความสามารถในทักษะทั้ง 5 ด้านสูงขึ้น

โซลเลอร์ (Zoller. 1991 : 272-276) ได้ศึกษาถึงผลของการใช้กิจกรรมดนตรีในการ
ฝึกภาษาพูดในโรงเรียนสอนภาษาพูด โดยศึกษาถึงทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติในการใช้สถานที่และ
เครื่องมือในการจัดผลจากการศึกษาพบว่า การใช้เพลงและการออกกำลังกายที่ประยุกต์อย่าง
เหมาะสม กับความบกพร่องของเด็กจะทำให้เกิดการผ่อนคลาย การเคลื่อนไหวร่างกายตาม
จินตนาการ การหายใจ การออกเสียง การออกเสียงอย่างชัดเจนและการพัฒนาความเข้าใจรวมทั้ง
การใช้คำศัพท์อีกด้วย

งานวิจัยในประเทศ

ต้องจิตต์ จิตดี (2547: 64) ได้ศึกษาการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็ก
ปฐมวัย ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน โดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ล
ออร์ฟ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยชายหญิงที่มีอายุระหว่าง 6-5 ปี ที่ตำบลเทพารักษ์ อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์
ๆ ละ 3 วัน วันละ 40 นาที ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรม

ดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการรู้จักเวลา ด้านความอดทน อดกลั้น ด้านความเชื่อมั่นในตนเองและด้านความเป็นผู้นำ ผู้ตามสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ 05. และพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สูงขึ้นตลอดช่วงของการจัดกิจกรรม

เรวดี ตันทโอภาส (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถทางดนตรีของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้จากการฝึกเมโลเดียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับสติปัญญา 50-70 ไม่มีความพิการซ้ำซ้อน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 8 คน ผลการทดลองพบว่า ความสามารถทางดนตรีของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หลังการฝึกเมโลเดียน มีความสามารถทางดนตรีอยู่ในระดับดีมาก (มัชฐาน เท่ากับ 32.5 คะแนน จากคะแนนเต็ม 35 คะแนน)

พัชรา พุ่มพชาติ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบผลของการใช้เสียงดนตรีในการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ใช้เสียงดนตรีประกอบกับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 4 – 5 ปี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2533 โรงเรียนอนุบาลวัดธาตุทอง เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 2 ห้องเรียนๆ ละ 8 คน ระยะเวลาศึกษา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน ผลการศึกษาพบว่า เสียงดนตรีสามารถลดพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัยได้ ทั้งการก้าวร้าวโดยการกระทำ และโดยคำพูด และการใช้เสียงดนตรีประกอบการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทำให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมก้าวร้าวลดลงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 01.

รูปทอง ศรีทองท่วม (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรีกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ตามแผนการจัดประสบการณ์แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 – 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนอนุบาลหนองคาย สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย จำนวน 60 คน ระยะเวลาที่ศึกษา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน ผลการศึกษาพบว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรีกับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนการจัดประสบการณ์แบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อุษา สุทธิสาคร (2545 : 74-76) ได้ศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพทางอารมณ์ ระหว่างนักศึกษาที่เรียนดนตรีไทยและไม่ได้เรียนดนตรีไทย โดยกลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้าไทยที่เป็นนักศึกษาทุนดนตรีไทยที่ได้เรียนดนตรีไทยมาเป็นเวลา 1-11 ปี จำนวน 24 คน และนักศึกษาปีที่ 1 ทั่วไปที่ไม่ได้เรียนดนตรีไทย จำนวน 333 คน ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่

เรียนดนตรีไทยมีวุฒิภาวะทางอารมณ์โดยรวมสูงกว่านักศึกษาทั่วไปที่ไม่ได้เรียนดนตรีไทย อย่างมีนัยสำคัญ $p < .001$

ทฤษฎี เกื้อสกุล (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการรับรู้คิดและอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นอนุบาล จากการฝึกโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ มีสติปัญญาระหว่าง 50-70 และไม่มี ความพิการซ้ำซ้อน อายุ 5-10 ปี ศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ในศูนย์ การศึกษาพิเศษ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต จำนวน 8 คน ระยะเวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 4 วัน รวมเวลาทั้งสิ้น 24 ครั้ง ผลการทดลองพบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการใช้ กิจกรรมทักษะดนตรีมีพฤติกรรมทางการรับรู้คิดและพฤติกรรมทางอารมณ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยการศึกษาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ จากการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ ได้มีการดำเนินงานตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ อายุ 7-12 ปี มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50-70 มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติ ปรากฏร่วมกับความจำกัดทางทักษะด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ด้าน ซึ่งปรากฏก่อนอายุ 18 ปี จากทักษะการสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม การใช้บริการสาธารณะ การควบคุมตนเอง การมีสุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนรู้ทางวิชาการที่ใช้ในชีวิตประจำวันการใช้เวลาว่าง การทำงาน และต้องไม่มีความพิการซ้ำซ้อน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50-70 อายุ 7-12 ปี และไม่มีความพิการซ้ำซ้อน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบางบัว (เฟื่องตรงจิตรวิทยาคาร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ

1. แผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ
2. แบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์

การสร้างและตรวจคุณภาพของเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

แผนการสอนดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีบำบัด ดนตรีเพื่อพัฒนาสมองของอุษาสุทธิสาคร การพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้วยพลังคลื่นเสียง ของอริยะ สุพรรณเภสัช และเอกสารงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี หลักการ องค์ประกอบ วิธีการและกิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ จากเอกสารของณรุทธ์ สุทธจิตต์ ฐวัชชัย นาควงษ์ และปริญญานิพนธ์ของต้องจิตต์ จิตดี ศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรม ดนตรีบำบัดของอาจารย์เฉลิมพล งามสุทธิ แนวทางการจัดกิจกรรมเข้าจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัย และพัฒนาการทางดนตรีในเด็กปฐมวัย ของเยาวพา เดชะคุปต์ แนวทางการจัดประสบการณ์ กิจกรรมดนตรี ของณรุทธ์ สุทธจิตต์ และกิจกรรมพัฒนา EQ สำหรับระดับอนุบาล-มัธยมต้น ของ คัคณางค์ มณีศรี และเอกสารงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง และศึกษาแผนการสอนดนตรีและนาฏศิลป์ ขั้นพื้นฐานของหม่อมดุษฎี บริพัตร ณ อยุธยา

2. จัดทำแผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ โดยครอบคลุมทักษะด้านดนตรีโดยผสมผสานระหว่างดนตรีไทยและดนตรีของออร์ฟ ที่เน้นองค์ประกอบของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ซึ่งได้แก่การตระหนักรู้ตนเอง การจัดการอารมณ์ของตนเอง การสนใจตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ดังนี้

2.1 คำพูด (Speech) ใช้คำพูดที่ใกล้ตัวเด็ก เช่น ชื่อเด็ก นำมาเป็นสื่อในการสอนจังหวะเพลง จังหวะเน้น จังหวะยก จากกระสวนคำพูด รวมถึงการทำคำพูดนั้นให้เป็นกระสวน จังหวะ

2.2 การใช้ร่างกายทำจังหวะ ได้แก่ การตีดนิ้วมือ การตบมือ การตบตัก การย่าเท้า

2.3 การร้องเพลง (Singing) เป็นการร้องเพลงอย่างง่าย เป็นวรรคสั้นๆ เข้าไป ซ้ำมา โดยใช้การร้องเพลงเป็นสื่อในการเล่นเครื่องดนตรี

2.4 การเคลื่อนไหว (Movement) เน้นให้ใช้การเคลื่อนไหวเป็นเครื่อง แสดงออกถึงความรู้สึกทางดนตรีที่เขาได้ยิน ประกอบด้วย

- การเคลื่อนไหวภายนอก ได้แก่ การเดิน การวิ่ง การคลาน เป็นต้น
- การเคลื่อนไหวภายใน ได้แก่ การเต้นของหัวใจ การหายใจ เป็นต้น
- ความสัมพันธ์ของการเคลื่อนไหวภายนอกและภายใน ได้แก่ การหายใจเข้าออกให้สัมพันธ์กับการวิ่ง การเดิน เป็นต้น

2.5 การเล่นเครื่องดนตรี (Playing Music Instruments) โดยใช้เครื่องจังหวะ และเครื่องทำทำนอง ที่เป็นเครื่องดนตรีไทยและเครื่องดนตรีของออร์ฟ

2.5.1 เครื่องจังหวะ

2.5.1.1 เครื่องดนตรีไทย ได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง กลองตุ๊ก

รำมะนา

2.5.1.2 เครื่องดนตรีของออร์ฟ ได้แก่ รำมะนา กุ๊งกิ้ง ลูกแซก
ไม้ทำจังหวะ กรับ สามเหลี่ยม ฉาบคู่ ฉาบเดี่ยว กระพรวน แทมโบรีน

2.5.2 เครื่องทำทำนอง

2.5.2.1 เครื่องดนตรีไทย ได้แก่ ระนาดเอกเหล็ก ขลุ่ยเพียงออ

2.5.2.2 เครื่องดนตรีออร์ฟ ได้แก่ ระนาดออร์ฟ ขลุ่ยรีคอร์เดอร์

2.6 การฟังดนตรี (Listening) เน้นการฟังเพื่อสร้างสมาธิและผ่อนคลาย โดยใช้
เพลงเพื่อพัฒนาสมองส่วนอารมณ์และเพื่อพัฒนา EQ จากงานวิจัยของอาจารย์อริยะ สุพรรณเภสัช

2.7 การสร้างสรรค์ (Improvisation) เป็นการสร้างสรรค์เนื้อร้อง ทำนองเพลง
จังหวะ การเคลื่อนไหว และจินตนาการจากเพลง อย่างอิสระทั้งทางร่างกายและอารมณ์ โดย
ไม่มีถูก-ผิด เน้นการแสดงออกถึงความคิด อารมณ์และความรู้สึกของบุคคลเป็นหลัก

โดยยึดขั้นตอนการสอนของคาร์ล ออร์ฟ ดังนี้

1. ผู้สอนเป็นผู้เริ่มเสนอแนะประสบการณ์ดนตรี
2. ผู้เรียนรับรู้ประสบการณ์ดนตรี และปฏิบัติประสบการณ์ซ้ำๆ
3. ผู้เรียนเริ่มคิดสร้างสรรค์ประสบการณ์ดนตรีจากหลักการที่ได้เรียนรู้
4. ผู้เรียนนำประสบการณ์ดนตรีที่เป็นของตนเองไปใช้ในสถานการณ์ใหม่

3. นำแผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ เสนอให้
ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณา จำนวน 3 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรี
ศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีสำหรับเด็ก ได้ค่า IOC ระหว่าง +0.66 ถึง +1.00

4. ปรับปรุงและแก้ไขแผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล
ออร์ฟ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

5. นำแผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ ไป
ทดลองใช้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหา
ข้อบกพร่อง จำนวน 8 คน อายุ 7-12 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548
โรงเรียนบางบัว (เฟื่องตั้งตรงจิตวิทยาการ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข ดังนี้ ปรับคำสั่งในกิจกรรมให้ง่ายต่อการเข้าใจมากขึ้น เพิ่มจำนวนครั้ง
ในการทำกิจกรรมย่อยให้ทำซ้ำมากขึ้น เพิ่มกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเล่นเครื่องดนตรี และลดจำนวน
ครั้งในการเคลื่อนไหวประกอบเพลงให้น้อยลง

แบบทดสอบความเจลิยวฉลาดทางอารมณ์

1. ศึกษานิยาม ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต ทศพร ประเสริฐสุข วีระวัฒน์ ปันนิตามัย อุมพร ตรังคสมบัติ และเอกสารงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง ศึกษาแบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และปริญญาณิพนธ์ของวาลิกา อัครนิตย์ สุภาพร พิสิฎพัฒนา และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างมาตรฐานประเมินและปกติวิสัยของความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของคมเพชร ฉัตรศุภกุลและผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ และศึกษาจากรายงานวิจัยการพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-5 ปีและ 6-11 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และแนวทางการประเมิน EQ ของวีระวัฒน์ ปันนิตามัย

2. สร้างแบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ประกอบด้วยด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง การจูงใจตนเองและการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด และด้านการตระหนักรู้ตนเองและด้านเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เป็นลักษณะคำถามปลายปิด โดยใช้รูปภาพเป็นตัวเลือก มีจำนวน 25 ข้อ โดยแบ่งเป็น 5 ด้านดังนี้

2.1	ด้านการตระหนักรู้ตนเอง	จำนวน	5	ข้อ
2.2	ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง	จำนวน	5	ข้อ
2.3	ด้านการจูงใจตนเอง	จำนวน	5	ข้อ
2.4	ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	จำนวน	5	ข้อ
2.5	ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	จำนวน	5	ข้อ
รวม			25	ข้อ

เกณฑ์ในการให้คะแนน

ด้านการตระหนักรู้ตนเอง	จำนวน	5 ข้อ	คะแนนเต็ม	15	คะแนน
ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง	จำนวน	5 ข้อ	คะแนนเต็ม	15	คะแนน
ด้านการจูงใจตนเอง	จำนวน	5 ข้อ	คะแนนเต็ม	15	คะแนน
ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	จำนวน	5 ข้อ	คะแนนเต็ม	15	คะแนน
ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	จำนวน	5 ข้อ	คะแนนเต็ม	15	คะแนน
รวมคะแนนทั้งหมด				75	คะแนน

การแปลผลคะแนน

การแปลผลคะแนนจากคะแนนเต็ม 75 คะแนน เป็น 3 ระดับดังนี้

คะแนน 55-75 คะแนน หมายถึง ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ดี

คะแนน 35-54 คะแนน หมายถึง ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

คะแนน 0-34 คะแนน หมายถึง ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

แปลผลคะแนนจากองค์ประกอบแต่ละด้าน คือ

ด้านการตระหนักรู้ตนเอง

คะแนน 10-15	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ดี
คะแนน 5-9	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
ต่ำกว่า 0-4	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง

คะแนน 10-15	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ดี
คะแนน 5-9	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
ต่ำกว่า 0-4	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ด้านการจูงใจตนเอง

คะแนน 10-15	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ดี
คะแนน 5-9	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
ต่ำกว่า 0-4	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

คะแนน 10-15	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ดี
คะแนน 5-9	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
ต่ำกว่า 0-4	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

คะแนน 10-15	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ดี
คะแนน 5-9	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
ต่ำกว่า 0-4	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

3. นำแบบทดสอบความเจตียวจลิตทางอารมณ์สำหรับที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้อง จำนวน 3 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล ได้ค่า IOC +0.66 ถึง +1.00

4. ปรับปรุงและแก้ไขแบบทดสอบความเจตียวจลิตทางอารมณ์สำหรับที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. นำแบบทดสอบความเจตียวจลิตทางอารมณ์สำหรับที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่

ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนบางบัว (เฟ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข ดังนี้ ปรับภาษาที่ใช้ในคำถามให้ง่ายต่อการเข้าใจมากขึ้น และเพิ่มรายละเอียดของคำตอบให้ครอบคลุมมากขึ้น

ขั้นตอนการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 248-249) ดังรูปแบบต่อไปนี้

	สอบก่อน	ตัวแปรต้น	สอบหลัง
E	T1	X	T2

เมื่อ	E	แทน	กลุ่มทดลอง
	X	แทน	การสอนตามแผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ
	T1	แทน	การสอบก่อนที่จะสอนตามแผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ
	T2	แทน	การสอบหลังจากสอนตามแผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

2. ขั้นตอนการทดลอง

2.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ติดต่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงเรียนบางบัว (เฟ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อดำเนินการทดลอง

2.2 ติดต่อประสานงานกับอาจารย์ประจำชั้นของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและ

2.3 นำแบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทดสอบกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บคะแนนก่อนการทดลอง (Pretest)

2.4 ดำเนินการทดลอง โดยใช้แผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลอง โดยใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ ในวันอังคาร พุธ พฤหัสบดีและศุกร์ วันละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 20 ครั้ง ระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ดังนี้

สัปดาห์ วัน	เวลา	เนื้อหา (สัปดาห์ที่)
อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์	09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น.	หมวดการเรียนรู้จักจังหวัด หน่วยที่ 1 รู้จักตนเอง หน่วยที่ 2 รู้จักผู้อื่น หน่วยที่ 3 จังหวัดในท้องถิ่น หน่วยที่ 4 จังหวัดรอบตัวฉัน
อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์	09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น.	หมวดการร้องเพลงและเคลื่อนไหว หน่วยที่ 1 เพลงช้าง หน่วยที่ 2 เพลงช้างประกอบการเคลื่อนไหว หน่วยที่ 3 เพลงของฉัน หน่วยที่ 4 เพลงของฉันและท่าทางของฉัน
อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์	09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น.	หมวดการเล่นเครื่องดนตรี หน่วยที่ 1 เครื่องจังหวัดน่าสนุก หน่วยที่ 2 เล่นดนตรีพาเพลิน หน่วยที่ 3 เอะและฉันร่วมกันเล่น หน่วยที่ 4 เล่นและร้องทำนองเพลง
อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์	09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น.	หมวดการฟังเพลง หน่วยที่ 1 ฟังซิฟังเสียงเพลง หน่วยที่ 2 คำตอบของเสียงเพลง หน่วยที่ 3 ฟังและเล่นให้เป็นเพลง หน่วยที่ 4 ฟัง เล่น ร้องทำนองเพลง
อังคาร พุธ พฤหัสบดี ศุกร์	09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น. 09.00 - 09.40 น.	หมวดการสร้างสรรค์ หน่วยที่ 1 เพลงของฉัน หน่วยที่ 2 เพลงของเพื่อน หน่วยที่ 3 สร้างสรรค์สารพันดนตรี 1 หน่วยที่ 4 สร้างสรรค์สารพันดนตรี 2

2.5 ทำการทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้

แบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นชุดเดียวกับแบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ที่ใช้ก่อนการทดลอง

2.6 ทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลังการทดลองโดยใช้แผนการสอบประสมการณีกิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ โดยประยุกต์ประสมการณีกิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ และประเมินระดับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลังการจัดประสมการณีกิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

2. การเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ โดยประยุกต์ประสมการณีกิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลองด้วยวิธีการของ The Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Ranks Test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ โดยหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้สูตร IOC (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2535 :69)

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบกับชุดประเมิน
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความเห็นชอบของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. หาค่าสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

2.1 ค่ามัธยฐาน (Median) การหาค่ากลางของคะแนน (สูนีย์ เหมาะประสิทธิ์.

2524 : 61)

$$\text{สูตร } Mdn = \frac{\left(X_{\frac{N}{2}} + X_{\frac{N}{2} + 1} \right)}{2}$$

เมื่อ Mdn แทน ค่ามัธยฐาน
N แทน จำนวนทั้งหมด

2.2 ค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range : IQR) (ยุทธพงษ์ กัวยวรรณ์. 2543 :

151-155)

$$\text{สูตร } IQR = Q3 - Q1$$

เมื่อ Q1 แทน ค่าที่ตำแหน่ง ¼ หรือ 25 % ดังนั้น Q1 หาได้จาก N/4
Q3 แทน ค่าที่ตำแหน่ง ¾ หรือ 75 % ดังนั้น Q3 หาได้จาก (N/4)×3

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ใช้สถิติแบบ Nonparametric Statistics เปรียบเทียบความแตกต่างของความถี่ยวลาตทางอารมณ์ก่อนและหลังการทดลอง โดยประยุกต์ประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ ใช้สูตรของวิลค็อกซัน (Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks test) (นิภา ศรีไพโรจน์. 2528 : 91)

$$\text{สูตร } D = Y - X$$

เมื่อ D แทน ค่าความแตกต่างของข้อมูลทั้งคู่
X แทน คะแนนของการประเมินก่อนการทดลอง
Y แทน คะแนนของการประเมินหลังการทดลอง

จัดอันดับค่าความแตกต่างจากค่าน้อยไปหาค่ามาก กำกับอันดับที่ด้วยเครื่องหมาย
บวก หรือเครื่องหมายลบที่มีอยู่เดิม หาผลรวมของอันดับที่มีเครื่องหมายบวกและที่มีเครื่องหมายลบ
ตามลำดับ ค่าของผลรวมที่น้อยกว่า (โดยไม่คำนึงถึงเครื่องหมาย) เราเรียกค่านี้ว่า เป็นค่า T
(ค่าของผลรวมของอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับที่น้อยกว่า)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความเจือยฉลิตทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ จากการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การศึกษาความเจือยฉลิตทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

2. การเปรียบเทียบความเจือยฉลิตทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

1. การศึกษาความเจือยฉลิตทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

ตาราง 1 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนความเจือยฉลิตทางอารมณ์ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

คนที่	ความเจือยฉลิตทางอารมณ์ก่อนทดลอง	ความเจือยฉลิตทางอารมณ์หลังทดลอง	ผลต่างของคะแนนความเจือยฉลิตทางอารมณ์
1	52	61	9
2	49	64	15
3	41	56	15
4	49	59	10
5	44	57	13
6	44	54	10
7	51	67	16
8	47	58	11
Mdn	48	58.5	
IQR	5	5	
ระดับ	ปานกลาง	ดี	

จากตาราง 1 ความเฉลี่ยฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ก่อนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับปานกลาง โดยคะแนนที่ทดสอบได้อยู่ระหว่าง 41 - 52 คะแนน คะแนนมัธยฐานเท่ากับ 48 คะแนน และหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับดี โดยคะแนนอยู่ระหว่าง 54 - 67 คะแนน คะแนนมัธยฐานเท่ากับ 58.5 คะแนน

ตาราง 2 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนการตระหนักรู้ตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

คนที่	การตระหนักรู้ตนเอง		ผลต่างของคะแนนการตระหนักรู้ตนเอง
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	
1	13	14	1
2	15	15	0
3	10	14	4
4	11	14	3
5	12	15	3
6	12	14	2
7	13	15	2
8	14	15	1
Mdn	12.5	14.5	
IQR	2	1	
ระดับ	ปานกลาง	ดี	

จากตาราง 2 การตระหนักรู้ตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ก่อนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับปานกลาง โดยคะแนนที่ทดสอบได้อยู่ระหว่าง 10-15 คะแนน คะแนนมัธยฐานเท่ากับ 12.5 คะแนน และหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับดี โดยคะแนนอยู่ระหว่าง 14-15 คะแนน คะแนนมัธยฐานเท่ากับ 14.5 คะแนน

ตาราง 3 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนการจัดการอารมณ์ของตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

คนที่	การจัดการอารมณ์ของตนเอง		ผลต่างของคะแนน การจัดการอารมณ์ของตนเอง
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	
1	12	13	1
2	9	11	2
3	7	10	3
4	11	12	1
5	6	10	4
6	9	11	2
7	8	12	4
8	9	11	2
Mdn	9	11	
IQR	2	1	
ระดับ	ปานกลาง	ดี	

จากตาราง 3 การจัดการอารมณ์ของตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับปานกลาง โดยคะแนนที่ทดสอบได้อยู่ระหว่าง 6-12 คะแนน คะแนนมัธยฐานเท่ากับ 9 คะแนน และหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับดี โดยคะแนนอยู่ระหว่าง 10-13 คะแนน คะแนนมัธยฐานเท่ากับ 11 คะแนน

ตาราง 4 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนการจูงใจตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

คนที่	การจูงใจตนเอง		ผลต่างของคะแนนการจูงใจตนเอง
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	
1	11	12	1
2	11	13	2
3	7	10	3
4	9	11	2
5	10	12	2
6	8	10	2
7	9	13	4
8	7	10	3
Mdn	9	11.5	
IQR	3	2	
ระดับ	ปานกลาง	ดี	

จากตาราง 4 การจูงใจตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับปานกลาง โดยคะแนนที่ทดสอบได้อยู่ระหว่าง 7-11 คะแนน คะแนนมัธยฐานเท่ากับ 9 คะแนน และหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับดี โดยคะแนนอยู่ระหว่าง 10-13 คะแนน คะแนนมัธยฐานเท่ากับ 11.5 คะแนน

ตาราง 5 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

คนที่	การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น		ผลต่างของคะแนนการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	
1	9	12	3
2	9	13	4
3	10	12	2
4	9	11	2
5	9	10	1
6	8	10	2
7	10	13	3
8	8	11	3
Mdn	9	11.5	
IQR	1	2	
ระดับ	ปานกลาง	ดี	

จากตาราง 5 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับปานกลาง โดยคะแนนที่ทดสอบได้อยู่ระหว่าง 8-10 คะแนน คะแนนมัธยฐานเท่ากับ 9 คะแนน และหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับดี โดยคะแนนอยู่ระหว่าง 10-13 คะแนน คะแนนมัธยฐานเท่ากับ 11.5 คะแนน

ตาราง 6 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

คนที่	การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น		ผลต่างของคะแนน การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	
1	7	10	3
2	5	12	7
3	7	10	3
4	9	11	2
5	7	10	3
6	7	9	2
7	11	14	3
8	9	11	2
Mdn	7	10.5	
IQR	2	1	
ระดับ	ปานกลาง	ดี	

จากตาราง 6 การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับปานกลาง โดยคะแนนที่ทดสอบได้อยู่ระหว่าง 5-11 คะแนน คะแนนมัธยฐานเท่ากับ 7 คะแนน และหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับดี โดยคะแนนอยู่ระหว่าง 9-14 คะแนน คะแนนมัธยฐานเท่ากับ 10.5 คะแนน

ตารางที่ 7 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ ของคะแนนความเจตียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ โดยจำแนกตามองค์ประกอบของความเจตียวฉลาดทางอารมณ์ 5 ด้าน ดังนี้

องค์ประกอบของ ความเจตียวฉลาดทางอารมณ์	N	คะแนน เต็ม	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง		
			Mdn	IQR	ระดับ	Mdn	IQR	ระดับ
1. การตระหนักรู้ตนเอง	8	15	12.5	2	ดี	14.5	1	ดี
2. การจัดการอารมณ์ของตนเอง	8	15	9	2	ปานกลาง	11	1	ดี
3. การจูงใจตนเอง	8	15	9	3	ปานกลาง	11.5	2	ดี
4. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	8	15	9	1	ปานกลาง	11.5	2	ดี
5. การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	8	15	7	2	ปานกลาง	10.5	1	ดี
รวม 5 องค์ประกอบ	8	75	48	5	ปานกลาง	58.5	5	ดี

จากตาราง 7 แสดงว่าระดับความเจตียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ก่อนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับปานกลาง แต่หลังการทดลองพบว่าระดับความเจตียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ อยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่เสนอไว้ว่า ความเจตียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในเกณฑ์ดี

2. การเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ โดยรวมและรายด้าน

ตาราง 8 การเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

คนที่	คะแนน		ผลต่างของคะแนน $D = Y - X$	ลำดับที่ตามความแตกต่าง	ลำดับตามเครื่องหมาย		ค่า sign test
	ก่อน (X)	หลัง (Y)			บวก	ลบ	
1.	52	61	+9	1.5	+1.5	-	$T = 0^*$
2.	49	64	+15	6.5	+6.5	-	
3.	41	56	+15	6.5	+6.5	-	
4.	49	59	+10	1.5	+1.5	-	
5.	44	57	+13	5	+5	-	
6.	44	54	+10	3	+3	-	
7.	51	67	+16	8	+8	-	
8.	47	58	+11	4	+4	-	
รวม					+36	0	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 แสดงว่าความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่เสนอไว้ว่า ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ สูงขึ้น

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการตระหนักรู้ของตนเองของ
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์กิจกรรม
ดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

คนที่	คะแนน		ผลต่างของคะแนน $D = Y - X$	ลำดับที่ ตาม ความ แตกต่าง	ลำดับตามเครื่องหมาย		ค่า sign test
	ก่อน (X)	หลัง (Y)			บวก	ลบ	
1.	13	14	+1	1.5	+1.5	-	$T = 0^*$
2.	15	15	+0	-	-	-	
3.	10	14	+4	7	+7	-	
4.	11	14	+3	5.5	+5.5	-	
5.	12	15	+3	5.5	+5.5	-	
6.	12	14	+2	3.5	+3.5	-	
7.	13	15	+2	3.5	+3.5	-	
8.	14	15	+1	1.5	+1.5	-	
รวม					+28	0	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 แสดงว่าการตระหนักรู้ตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
ระดับเรียนได้ หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ สูงกว่าก่อนการ
จัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบความเจือยฉลาดทางอารมณ์ ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง
 ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์
 กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

คนที่	คะแนน		ผลต่างของคะแนน $D = Y - X$	ลำดับที่ ตาม ความ แตกต่าง	ลำดับตามเครื่องหมาย		ค่า sign test
	ก่อน (X)	หลัง (Y)			บวก	ลบ	
1.	12	13	+1	1.5	+1.5	-	$T = 0^*$
2.	9	11	+2	4	+4	-	
3.	7	10	+3	6	+6	-	
4.	11	12	+1	1.5	+1.5	-	
5.	6	10	+4	7.5	+7.5	-	
6.	9	11	+2	4	+4	-	
7.	8	12	+4	7.5	+7.5	-	
8.	9	11	+2	4	+4	-	
รวม					+36	0	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 10 แสดงว่าการจัดการอารมณ์ของตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง
 สติปัญญาระดับเรียนได้ หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ สูง
 กว่าก่อนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .05

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบความเฉลี่ยวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการจงใจตนเอง
 ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์
 กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

คนที่	คะแนน		ผลต่างของคะแนน $D = Y - X$	ลำดับที่ ตาม ความ แตกต่าง	ลำดับตามเครื่องหมาย		ค่า sign test
	ก่อน (X)	หลัง (Y)			บวก	ลบ	
1.	11	12	1	1.5	+1.5	-	$T = 0^*$
2.	11	13	2	4	+4	-	
3.	7	10	3	6	+6	-	
4.	9	11	1	1.5	+1.5	-	
5.	10	12	4	7.5	+7.5	-	
6.	8	10	2	4	+4	-	
7.	9	13	4	7.5	+7.5	-	
8.	7	10	2	4	+4	-	
รวม					+36	0	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 11 แสดงว่าการจงใจตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบความเจือยฉลาดทางอารมณ์ ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
 ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์
 กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

คนที่	คะแนน		ผลต่างของคะแนน $D = Y - X$	ลำดับที่ ตาม ความ แตกต่าง	ลำดับตามเครื่องหมาย		ค่า sign test
	ก่อน (X)	หลัง (Y)			บวก	ลบ	
1.	9	12	3	6	+6	-	$T = 0^*$
2.	9	13	4	8	+8	-	
3.	10	12	2	3.5	+3.5	-	
4.	9	11	1	1.5	+1.5	-	
5.	9	10	1	1.5	+1.5	-	
6.	8	10	2	3.5	+3.5	-	
7.	10	13	3	6	+6	-	
8.	8	11	3	6	+6	-	
รวม					+36	0	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงว่าการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง
 สติปัญญาระดับเรียนได้ หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ สูง
 กว่าก่อนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
 ที่ระดับ .05

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์
กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

คนที่	คะแนน		ผลต่างของคะแนน $D = Y - X$	ลำดับที่ ตาม ความ แตกต่าง	ลำดับตามเครื่องหมาย		ค่า sign test
	ก่อน (X)	หลัง (Y)			บวก	ลบ	
1.	7	10	3	5.5	+5.5	-	$T = 0^*$
2.	5	12	7	8	+8	-	
3.	7	10	3	5.5	+5.5	-	
4.	9	11	2	2	+2	-	
5.	7	10	3	5.5	+5.5	-	
6.	7	9	2	2	+2	-	
7.	11	14	3	5.5	+5.5	-	
8.	9	11	2	2	+2	-	
รวม					+36	0	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงว่าการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่าหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ นักเรียนมีการพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้นทุกองค์ประกอบ และองค์ประกอบที่มีการพัฒนามากที่สุดคือ ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น รองลงมาคือ ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง ด้านจิตใจตนเอง ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการตระหนักรู้ตนเอง ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จากการจัดประสบการณ์ดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ
2. เพื่อเปรียบเทียบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

สมมติฐานการวิจัย

1. ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในเกณฑ์ดี
2. ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ สูงขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ อายุ 7-12 ปี มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50-70 มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติ ปรากฏร่วมกับความจำกัดทางทักษะด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ด้าน ซึ่งปรากฏก่อนอายุ 18 ปี จากทักษะการสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม การใช้บริการสาธารณะ การควบคุมตนเอง การมีสุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนรู้ทางวิชาการที่ใช้ในชีวิตประจำวันการใช้เวลาว่าง การทำงาน และต้องไม่มีความพิการซ้ำซ้อน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ มีระดับสติปัญญาระหว่าง 50-70 อายุ 7-12 ปี และไม่มีความพิการซ้ำซ้อนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบางบัว(เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 8 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของ คาร์ล ออร์ฟ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ดนตรีที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียน มีขั้นตอนการเรียนรู้คือ เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสในการทดลองสำรวจเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี ซึ่งในแต่ละกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับนั้น เริ่มจากเนื้อหาที่ง่าย ธรรมดาที่สุดและค่อยๆ ลึกซึ้งไปเรื่อยๆ จนถึงขั้นที่ผู้เรียนสัมผัสกับสุนทรีयरสของดนตรี และมาจบลงที่การสร้างสรรค์ มี 6 หมวดการเรียนรู้ คือ เริ่มจากหมวดการรู้จักจังหวะ เป็นการรู้จักจังหวะง่ายๆ การใช้ร่างกายทำจังหวะ หมวดการร้องเพลง เป็นการร้องเพลงง่ายๆ ซึ่งสัมพันธ์กับหมวดการเคลื่อนไหว และได้รับประสบการณ์ตรงจากหมวดการเล่นเครื่องดนตรีทั้งเครื่องจังหวะและเครื่องดำเนินทำนอง จากนั้นจะเข้าสู่หมวดการฟังดนตรี เพื่อให้เกิดความรู้สึกต่างๆ จากเพลงหลายๆ รูปแบบ ใช้การฟัง การเล่นดนตรี การร้องและการเคลื่อนไหว ประกอบการฟัง และจบลงที่หมวดสร้างสรรค์ เป็นการเนื้อร้อง ทำนอง จังหวะ การเคลื่อนไหว การจินตนาการจากเพลงอย่างอิสระ โดยไม่มีถูก-ผิด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ทางดนตรีที่ผู้เรียนแต่ละคนมีอยู่หรือได้รับไปจากกระบวนการเรียนการสอน และแบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง ด้านการจิตใจตนเอง ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ +0.66 ถึง +1.00

วิธีดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดลอง โดยใช้แผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของ คาร์ล ออร์ฟ ใช้เวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน คือ ในวันอังคาร พุธ พฤหัสบดีและศุกร์ วันละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 20 ครั้ง ระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ทำการทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ โดยใช้แบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง แล้วนำคะแนนได้จากการทดสอบไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ โดยใช้สถิติพื้นฐาน แสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยควอไทล์ และสถิติทดสอบสมมติฐานของ The Wilcoxon Matched-Pairs Signed-Ranks Test

สรุปผลการวิจัย

1. ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของ คาร์ล ออร์ฟ อยู่ในเกณฑ์ดี
2. ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของ คาร์ล ออร์ฟ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ จากการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในระดับปานกลาง หลังได้รับการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับดี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ อยู่ในเกณฑ์ดี

แสดงว่าการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ เป็นกิจกรรมการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแบบหนึ่งที่สามารถช่วยพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เนื่องจากประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ เป็นกิจกรรมดนตรีที่เน้นกระบวนการ ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติดนตรี เคลื่อนไหวและสร้างสรรค์ดนตรีตามสภาวะอารมณ์และจินตนาการของแต่ละคนอย่างอิสระร่วมกับผู้อื่น ดังนั้นจากกระบวนการดังกล่าวทำให้มีการพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ใน 5 องค์ประกอบ คือ การตระหนักรู้ตนเอง การจัดการอารมณ์ของตนเอง การจูงใจตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

2. หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีการเปลี่ยนแปลงความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการจัดกิจกรรม ทั้งโดยรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของทฤษฎี เกอส์กุล (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการรู้คิดและอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ชั้นอนุบาล จากการฝึกโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี ผลการทดลองพบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลังการใช้กิจกรรมทักษะดนตรีมีพฤติกรรมทางการรู้คิดและพฤติกรรมทางอารมณ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

แสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ สามารถนำมาพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้ ทั้งนี้เนื่องจากหลักการของคาร์ล ออร์ฟ เน้นที่กระบวนการ ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เน้นกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งขั้นตอนการสอนของคาร์ล ออร์ฟ คือ ผู้สอนเป็นผู้เริ่มเสนอแนะประสบการณ์ดนตรี เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ประสบการณ์ดนตรี และปฏิบัติประสบการณ์ซ้ำๆ จากนั้นผู้เรียนเริ่มคิดสร้างสรรค์ประสบการณ์ดนตรีจากหลักการที่ได้เรียนรู้ จนถึงขั้นสุดท้ายคือ ผู้เรียนนำประสบการณ์ดนตรีที่เป็นของตนเองไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์อย่างอิสระจากประสบการณ์ที่ได้รับไปทั้งหมดตั้งแต่ต้น จึงกล่าวได้ว่าผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการเรียนดนตรี ตั้งแต่เริ่มกิจกรรมจนสรุปกิจกรรม อีกทั้งแผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล

ออร์ฟ ที่ผู้วิจัยได้คิดขึ้นนั้น ได้เริ่มจากการทำความเข้าใจระหว่างผู้วิจัยและผู้เรียน โดยใช้จังหวะเป็นสื่อ จากนั้นค่อยๆ เริ่มเข้าสู่เนื้อหาของดนตรีโดยให้ผู้เรียนได้สำรวจสิ่งรอบตัว จากสิ่งใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ไกลตัว แล้วนำมาสร้างสรรค์เป็นท่าทางการเคลื่อนไหว กระสวนจังหวะ การร้องเพลงและเล่นเครื่องดนตรี โดยทุกกิจกรรมจะเน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการผลัดกันเป็นผู้นำและผู้ตาม มีเงื่อนไขข้อตกลงที่ชัดเจนเพื่อฝึกให้นักเรียนเคารพกติกา มีการให้นักเรียนแสดงอารมณ์ที่แท้จริงของตนเองโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ รวมถึงให้ดนตรีเป็นเครื่องมือในการดึงอารมณ์ที่แท้จริงของนักเรียนออกมา ทั้งยังให้ดนตรีเป็นสิ่งที่ช่วยควบคุมและจัดการกับอารมณ์ ณ เวลานั้นๆ ซึ่งจากขั้นตอนการสอนของคาร์ล ออร์ฟ และวิธีการที่ใช้ในแผนการสอน ส่งผลให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในทุกกิจกรรมที่ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ เป็นการสร้างความรู้สึกภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในตนเองที่จะแสดงความสามารถของตนเองออกมาทั้งในสภาวะผู้นำและผู้ตาม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของตองจิตต์ จิตดี (2547: 64) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน โดยใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการรู้จักเวลา ด้านความอดทน อดกลั้น ด้านความเชื่อมั่นในตนเองและด้านความเป็นผู้นำ ผู้ตามสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ .05 และพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สูงขึ้นตลอดช่วงของการจัดกิจกรรม

และสามารถอภิปรายผลการวิจัยเป็นรายด้านได้ดังนี้

2.1 ด้านการตระหนักรู้ตนเอง ภายหลังการทดลองพบว่ามีความเพิ่มขึ้น นักเรียนสามารถรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อเด็กได้รับประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ ทำให้นักเรียนมีสมาธิมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกของตนเองที่เกิดขึ้นได้ อีกทั้งกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายและการเล่นเครื่องดนตรีอย่างอิสระ ทำให้เด็กมีโอกาปลดปล่อยความเครียดที่สะสมอยู่ในกล้ามเนื้อของทุกส่วนในร่างกายถ่ายทอดออกมาเป็นเสียงดนตรี (รัชชัย นาควงษ์. 2547 : 1-3) รวมถึงการใช้เพลงและการออกกำลังกายที่ประยุกต์อย่างเหมาะสม กับความบกพร่องของเด็กจะทำให้เกิดการผ่อนคลาย (Zoller. 1991 : 272-276) ซึ่งการใช้บทเพลงคลาสสิกเพื่อกระตุ้นคลื่นสมอง โดยใช้ทฤษฎีของอริยะ สุพรรณเภสัช เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการสอน ทำให้คลื่นเสียงกระตุ้นอารมณ์และจิต ซึ่งจะพัฒนาสมองส่วนระบบลิมบิก ทำให้มีการพัฒนาสมองส่วนอารมณ์ให้มีความละเอียดอ่อนมากขึ้น (อริยะ สุพรรณเภสัช. 2545 : 57) เมื่อสมองส่วนอารมณ์ได้รับการกระตุ้น ก็จะแผ่คลื่นอัลฟาออกมา ทำให้เกิดการปรับสภาพจิตให้ผ่อนคลาย มีสมาธิและเพิ่มการหลั่งฮอร์โมนที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ เกิดการลดสภาพจิตที่ตึงเครียดและลดการหลั่งฮอร์โมนที่อันตรายต่อสุขภาพ (อริยะ สุพรรณเภสัช. 2545 : 75-78) โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการที่เน้นความเป็นตัวเองของผู้เรียนแต่ละคน ทำให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดอารมณ์ที่แท้จริงของตนเองออกมา และรับรู้ถึงอารมณ์ของตนเองได้อย่างแท้จริง

2.2 ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง พบว่าก่อนการทดลองคะแนนอยู่ในระดับ

ปานกลาง แต่ภายหลังการทดลองพบว่ามีความอยู่ในระดับดี จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ ทำให้ผู้เรียนสามารถตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง ดังนั้นจึงทำให้ผู้เรียนสามารถรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองและจัดการอารมณ์ของตนเองได้ เนื่องจากในแผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ มีการให้ผู้เรียนได้บังคับเสียงดัง เสียงเบา เสียงดัง-เบา จังหวะช้า จังหวะเร็ว จังหวะช้า-เร็ว กำหนดจังหวะการเคลื่อนไหวให้สอดคล้องกับเพลงที่ได้ยิน สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวและเสียงดนตรีอย่างมีกติกา สิ่งเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถทำตามอารมณ์ของตนเองได้ทั้งหมด จำเป็นต้องมีการควบคุมให้อยู่ในเงื่อนไขที่กำหนดไว้ อีกทั้งการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในแต่ละกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการแสดงออกทางดนตรีที่เหมาะสมและฝึกการระบายอารมณ์เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดภายในร่างกาย (ทศพร ประเสริฐสุข. 2545 : 114-117)

2.3 ด้านการจิตใจตนเอง พบว่าก่อนการทดลองคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แต่

ภายหลังการทดลองพบว่ามีความอยู่ในระดับดี เนื่องจากประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ มีหลักการที่เน้นความง่ายไปสู่ยากและซับซ้อนขึ้น รวมทั้งการใช้เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องเคาะ ซึ่งง่ายต่อการบรรเลงร่วมกับผู้อื่น มีการสลับเป็นผู้นำและผู้ตาม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ โดยไม่มีถูก-ผิด การที่ผู้เรียนได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดผลงานที่สมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับของตนเอง และการที่ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและเกิดสัมฤทธิ์ผลจากงานที่เขาได้กระทำเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน มีความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าของตัวเอง (วิทยา ไส้ทอง. 2545 : 114-115) ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะอยากปฏิบัติสิ่งนั้นๆ อีก ไม่ย่อท้อ กล้าเผชิญปัญหาและอุปสรรค ได้เรียนรู้ในสิ่งที่รู้สึกว่ายากและตรงกับความสนใจ รวมทั้งการที่ผู้สอนมีส่วนสนับสนุนและส่งเสริม ไม่คาดหวังหรือกดดันเด็กมากเกินไป (วิระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542 ; อ้างอิงมาจาก Shapiro. 1997) ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคได้อย่างไม่ย่อท้อ จนสำเร็จตามเป้าหมาย (อริยะ สุพรรณเกษ 2545 . : 28-29 ; อ้างอิงจาก วรพล คงแก้ว (2543) ผู้เรียนจะสามารถนำอารมณ์และความรู้สึกของตนเองมาสร้างพลังในการกระทำสิ่งต่างๆ และเป็นพลังใจการให้กำลังใจตนเองในการคิดและกระทำอย่างสร้างสรรค์ (ทศพร ประเสริฐสุข. 2542 : 29-30)

2.4 ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น พบว่าก่อนการทดลองคะแนนอยู่ในระดับ

ปานกลาง แต่ภายหลังการทดลองพบว่ามีความอยู่ในระดับดี เนื่องจากประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ เน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เน้นการฟังเสียงดนตรีจากผู้อื่น เน้นการเป็นผู้นำและผู้ตาม เมื่อตนเป็นผู้ตามก็ต้องรู้จักรับรู้สิ่งที่ผู้นำถ่ายทอดมา และปฏิบัติตามผู้นำ ดังนั้นเสียงดนตรีและการเคลื่อนไหวร่างกายจึงเป็นเสมือนเครื่องมือที่สื่อสารอารมณ์ของผู้นำออกมา ให้ผู้ตามได้รับรู้และทำความเข้าใจจากการปฏิบัติตาม ถือเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล มีการช่วยเหลือเมื่อผู้นำคิดไม่ออก หรือต้องการให้ผู้อื่นช่วยคิดทำทางหรือทำนอง

เพลง มีการแบ่งปันเครื่องดนตรีเมื่อเจอสถานการณ์ที่เครื่องดนตรีไม่เพียงพอ มีการนึกถึงเพื่อนที่ยังไม่ได้ลุกขึ้นแสดง มีการแสดงความเห็นใจและให้ความช่วยเหลือเพื่อน เพื่อช่วยให้เพื่อนคลายอารมณ์ต่างๆ ซึ่งการแสดงออกทางการเคลื่อนไหวและการเล่นดนตรีทั้งหมดในกิจกรรม ถือเป็นการฝึกความสามารถในการหยั่งรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ฝึกการสังเกตและตรวจสอบอารมณ์ของผู้อื่น แสดงน้ำและเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น เห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นได้ด้วยความจริงใจ สามารถแสดงความชื่นชอบ ชื่นชมและให้กำลังใจซึ่งกันและกันได้ในวันเวลาที่เหมาะสม (ทศพร ประเสริฐสุข. 2545 : 114-117) ทำให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้และเรียนรู้ที่จะเข้าใจอารมณ์และความต้องการของผู้อื่น พร้อมทั้งแสดงท่าทีต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น (วิระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2542 ; อ้างอิงมาจาก Shapiro. 1997)

2.5 ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น พบว่าก่อนการทดลองคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ภายหลังการทดลองพบว่ามีความอยู่ในระดับดี เนื่องจากประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ เน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และเน้นรากฐานของการปฏิบัติการสื่อสารในเด็ก มีการแนะนำตนเองด้วยกระสวนจังหวะต่างๆ มีการทำความรู้จักกับผู้อื่นด้วยเสียงดนตรี มีการเคลื่อนไหวร่างกายร่วมกันทั้งเป็นกลุ่ม เป็นคู่และทีละคน มีการร่วมกันสร้างสรรค์ท่าทางการเคลื่อนไหว เพลง เนือร้องและทำนองต่างๆ มีการร่วมกันเล่นดนตรีเป็นวงดนตรี ซึ่งถือเป็นการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ฝึกให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก กล้าที่จะเป็นผู้เริ่มสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น ฝึกให้ผู้เรียนสามารถที่จะอดทน รอคอยผู้อื่น รวมถึงรอคอยที่จะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ฝึกการให้เกียรติผู้อื่นได้ด้วยความจริงใจ สามารถแสดงความชื่นชอบ ชื่นชมและให้กำลังใจผู้อื่นได้ในวันที่เหมาะสม ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นการสื่อความหมายเพื่อเป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญในการดำรงชีวิต (ทศพร ประเสริฐสุข. 2545 : 114-117)

ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้ง 5 องค์ประกอบ มีระดับที่สูงขึ้น หลังการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ จึงสามารถสรุปได้ว่าหลักการของคาร์ล ออร์ฟ มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาให้มีระดับที่สูงขึ้น ส่งเสริมให้เด็กกล้าแสดงออกและรู้จักการควบคุมอารมณ์ของตนเองเมื่อต้องใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม สามารถพัฒนาทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นทักษะที่จะทำให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น รู้จักปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเอง (รัชดาภรณ์ อินทะนิน. 2544 : 56)

ข้อสังเกตในการทำวิจัย

1. ในการจัดกิจกรรมครั้งแรกๆ ผู้เรียนยังไม่คุ้นเคยกับการเรียนดนตรีในรูปแบบของคาร์ล ออร์ฟ ผสมดนตรีบำบัด ผู้วิจัยจึงต้องเสนอแนะประสบการณ์ดนตรีให้ผู้เรียนทุกขั้นตอนในทุก กิจกรรม แต่เมื่อทำการวิจัยได้ 1 สัปดาห์ ผู้เรียนเริ่มคุ้นเคยและเข้าใจกระบวนการต่างๆ จนกระทั่ง สามารถปฏิบัติและสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างมั่นใจ
2. ผู้เรียนจะปฏิบัติตามเงื่อนไขและกติกาต่างๆ อย่างสมัครใจ หากผู้วิจัยตั้งเงื่อนไขว่า ผู้เรียนจะได้เล่นเครื่องดนตรีเป็นรางวัล
3. การเปลี่ยนกิจกรรมจากอย่างหนึ่งไปสู่กิจกรรมอีกอย่างหนึ่ง ต้องอาศัยการเชื่อมโยงให้ ผู้เรียนรู้สึกร่วมกันเป็นกิจกรรมเดียวกัน จึงจะเกิดความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง
4. ผู้เรียนมีความสุขและสนุกสนานกับการเคลื่อนไหวร่างกาย การร้องเพลง และการเล่น เครื่องดนตรีอย่างอิสระ
5. ผู้เรียนมักเลือกเครื่องดนตรีที่ตนเองชอบ ผู้วิจัยจึงต้องพลิกแพลงให้สลับกันเล่นโดยใช้ เพลงหรือกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายสอดแทรกอยู่ตลอด
6. แต่ละครั้งที่จัดกิจกรรม ผู้เรียนจะต้องการให้เปลี่ยนกิจกรรมอย่างหลากหลาย ไม่ซ้ำซาก
7. ผู้เรียนจะให้ความร่วมมือและสนุกสนานกับการทำกิจกรรม เมื่อผู้วิจัยใช้จังหวะกระชับ เร็ว และใช้เสียงปานกลาง-ดัง
8. ผู้เรียนสามารถทำตามคำสั่งได้ถูกต้องอย่างเห็นได้ชัด จากการใช้เสียงดนตรีเป็นคำสั่ง แทนคำพูด
9. ผู้เรียนจะชอบกิจกรรมการร้องเพลงมากกว่าการฟังเพลง จะชอบเล่นดนตรีประกอบการ ร้องเพลงมากกว่าเล่นดนตรีประกอบการเปิดเพลง
10. ในกิจกรรมการฟังเพลง เพลงกลุ่มดนตรีคลาสสิกตามทฤษฎีของอริยะ สุพรรณเกษัช ใช้ ได้ผลค่อนข้างดีในการปรับสภาวะอารมณ์ของผู้เรียน
11. การควบคุมการดำเนินการ ผู้วิจัยต้องสังเกตสภาวะอารมณ์และความสนใจของผู้เรียน ตลอดเวลา เพื่อพลิกแพลงการสอนตามสถานการณ์

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้วิจัยควรทำความเข้าใจกับนักเรียนโดยใช้เพลงเป็นสื่อในครั้งแรกๆ เพื่อให้ให้นักเรียนให้ ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. ควรหาห้องที่มีพื้นที่กว้างขวางพอสมควร เพื่อให้ให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายได้อย่าง อิสระ
3. ควรจัดสถานที่ให้ปราศจากสิ่งรบกวนอื่นๆ ที่จะดึงความสนใจของนักเรียนนอกจากการทำ กิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรใช้ประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ ทดลองกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับฝึกได้ เด็กออทิสติก เด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มอื่นๆ รวมถึงเด็กปกติที่มีปัญหาด้านอารมณ์ และด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
2. ควรทดลองใช้ทฤษฎีของนักดนตรีศึกษาอื่นๆ เช่น โคคาย ดาลโครซ ฯลฯ เพื่อวิจัยเปรียบเทียบว่าทฤษฎีใดจะเหมาะสมต่อการพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ได้ดีกว่า
3. ควรทดลองประยุกต์ใช้ดนตรีไทยเดิมหรือนดนตรีพื้นบ้านในการวิจัย
4. ควรทดลองใช้หลักการของคาร์ล ออร์ฟที่มีต่อตัวแปรอื่นๆ เช่น การปรับพฤติกรรม การฝึกพูด การฝึกกลัมน้ำ การฝึกความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา ความคงทนในการจำ เป็นต้น
5. ควรมีการสร้างเครื่องมือวัดความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กพิเศษประเภทต่างๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลวรรณ สิทธิเชตรการ. (2546). การศึกษาความจำแนกประเภทของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ชั้นก่อนประถมศึกษา โดยใช้เกมเสริมทักษะการเรียนรู้. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- กรุณา ญาณวิจิณชัย. (2545). การศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ชั้นปฐมวัยที่ฝึกโดยใช้กิจกรรม สร้างสรรค์. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- กรมสุขภาพจิต. กระทรวงสาธารณสุข. (2544). คู่มือความฉลาดทางอารมณ์. นนทบุรี : ศูนย์สารนิเทศและประชาสัมพันธ์.
- _____. (2544). รายงานการประชุมวิชาการสุขภาพจิต ปี 2543 เรื่อง “สุขภาพจิตดีด้วยอี คิว”. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2545). รายงานวิจัย การพัฒนาแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-5 ปี และ 6-11 ปี. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก. คัดนางค์ มณีศรี. (2546). กิจกรรมพัฒนา EQ สำหรับระดับอนุบาล-มัธยมต้น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล; และ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2544). รายงานการวิจัย เรื่อง การสร้างมาตรฐานประเมินและปกติวิสัยของความฉลาดทางอารมณ์สำหรับวัยรุ่นไทย. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เฉลิมพล งามสุทธิ .(2538) .“ดนตรีบำบัด,” วารสารศิลปกรรมศาสตร์. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.(1)31 .
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (.2527) จิตวิทยาเด็กปกติ. เอกสารการนิเทศการศึกษานับที่ 262 ภาควิชาพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยงานนิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู .ม.ป.ท.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2534). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2538). พฤติกรรมการสอนดนตรี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2540). กิจกรรมดนตรีสำหรับครู. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2539, ตุลาคม-ธันวาคม). “ดนตรีบำบัด,” วารสารครูศาสตร์. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 25(2) : 45-50.

- ดารณี ธนะภูมิ. (2546). สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฉบับรวมเล่มเฉพาะเรื่อง การศึกษาพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ธนัการพิมพ์.
- ดุขฎี บริพัตร ณ อยุธยา. (2522). แผนการสอนดนตรีนาฏศิลป์ขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- ดุขฎี พนมยงค์. (2543,สิงหาคม) เสียงแห่งความสุข...ดนตรีบำบัด,” วารสารหมอชาวบ้าน .. 22 (256) : 13.
- ต้องจิตต์ จิตดี. (2547). การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด ประสบการณ์ กิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ทยุ เกื้อสกุล. (2545). การศึกษาการรู้คิดและอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับ เรียนได้ ชั้นอนุบาล จากการฝึกโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษา พิเศษ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ธวัชชัย นาควงษ์. 2547. การสอนดนตรีสำหรับเด็ก ตามแนวของคาร์ล ออร์ฟ (Orff- Schulwerk). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (2548). เพลงแบบออร์ฟ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตร ศาสตร์
- ฐปทอง ศรีทองท้วม.(2538) .ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ กิจกรรม การเคลื่อนไหวและจังหวะโดยใช้กิจกรรมทักษะดนตรี .ปรินญานินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษา ปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- นิภา ศรีไพโรจน์. (2528). สถิตินอนพาราเมตริก. มหาสารคาม : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะ ศึกษาศาสตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ทศพร ประเสริฐสุข. (2542, สิงหาคม) “ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา,” พฤติกรรม ศาสตร์. 5(1) : 19-35.
- _____. (2545). “ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับการศึกษา,”รวมบทความทางวิชาการอีคิว. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : DESKTOP.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2527). แบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประพิมพ์พงศ์ พละพงศ์. (2544.) การศึกษาความสามารถในการเข้าใจความหมายจากภาพ สัญลักษณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเรียนได้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จาก การสอนโดยใช้ชุดการสอนการสื่อความหมายภาพสัญลักษณ์. ปรินญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัด สำเนา.
- ผดุง อารยะวิญญู .(2542) .การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ .2

- กรุงเทพฯ : บริษัท ราไทย เพลส จำกัด.
- ผาณิต ยิ่งประภา. (2543). การศึกษาความสามารถในการฟังจำแนกเสียงของการใช้ชุดการสอนฝึกฟังจำแนกเสียงของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ ชั้นก่อน ประถมศึกษา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมสำเนา.
- พัชรา พุ่มพชาติ .(2533) .อิทธิพลของเสียงดนตรีที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมสำเนา.
- ยุทพงษ์ กัยวรรณ. (2543). พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). ดนตรีและกิจกรรมเข้าจังหวะสำหรับเด็กปฐมวัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เอ พี กราฟฟิคดีไซน์.
- รัชดาภรณ์ อินทะนิน. (2544). การศึกษาแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมสำเนา.
- เรวดี ตันทโอภาส. (2545). การศึกษาความสามารถทางดนตรีของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ในการฝึกเมโลเดียน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา .กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วาลิกา อัครนิตย์. (2546). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนที่มีความสามารถ พิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมสำเนา.
- วิทยา ไหลทอง. (2545). สารดนตรีศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2545). เซาท์อารมณ์ (EQ) : ดัชนีวัดความสุขและความสำเร็จในชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : บริษัท เอ็กซ์เพอร์เน็ท จำกัด.
- (2542, มกราคม-มิถุนายน). “เซาท์อารมณ์ดัชนีวัดความสำเร็จในชีวิต,” วารสารการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. 1(2) : 15-17)
- วรพล คงแก้วและคณะ .(2543) .การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนกรุงธน สังกัดกรุงเทพมหานคร .รายงานสำหรับการอบรมการวิจัยทางการศึกษาและจิตวิทยา รุ่นที่ .10 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรีสวัสดิ์ น่วมจะโป๊ะ. (2542). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการฟังของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ที่ได้รับการฝึกทักษะโดยใช้เกมการศึกษา และแบบฝึกหัด.

- บัณฑิตวิทยาลัย ปริญญาโท กศ.ม.(การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ศรียา นิยมธรรม .(2542) .*การวัดและประเมินผลทางการศึกษาพิเศษ* .พิมพ์ครั้งที่ .3 กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์ P.A.ART & PRINTING CO.,LTD.
- สรินนา เกษงาม. (2547). *ผลการใช้กิจกรรมทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีด้วยเทคนิคกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สุนีย์ เหมาะประสิทธิ์. 2524. *สถิติประยุกต์ทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- สุภาพร พิสิฐพัฒน์. (2543). *การสร้างแบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญาทางอารมณ์สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปริญญาโท กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- อริยะ สุพรรณเภสัช .(2545) .*พัฒนา I.Q. E.Q. M.Q. และสมาธิ ด้วยพลังคลื่นเสียง* .พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อุบล เล่นวารี .(2542) .*การบริหารและการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม* . พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : บริษัท ราไทยเพรส จำกัด.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). *สร้าง EQ ให้ลูกคุณ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ชันดำการพิมพ์.
- อุษา สุทธิศาสตร์ .(2545) .*ดนตรีพัฒนาปัญญา (IQ) อารมณ์ (EQ)*. พิมพ์ครั้งที่ .2 กรุงเทพฯ : บริษัท แปลน พับลิชชิ่ง จำกัด.
- อรอนงค์ สุวรรณกุล .(2524) .*การจัดและบริหารโรงเรียนการศึกษาพิเศษ* .ม.ป.ท.
- Akogiounglo, Dimitra. (1990) "The Ability of Autistic Children to Orient Themselves and Respond to Familiar and Novel Auditory Stimuli; Environment, Vocal and Music Sound," *Masters Abstract International*. 29 : 366.
- BarOn, R. (1997). *BarOn emotional quotient inventory : A measure of emotional intelligence. (Technical manual)*. Toronto : Multi-Health System.
- Cooper, R.K. & Sawaf, A (1997). *Executive EQ intelligence in leadership and organization*. New York : Grossit/Putnam.
- Davis, William B., Kate E. Gfeller & Michael H. Thaut. (1992). *An Introduction of Music Therapy : Theory and Practice*. Dubuque, IA: Wm. C. Brown Publishers.
- Edith Hillman Boxill. (1985). *Music Therapy for the Developmentally Disabled*. Texas : Pro-ed.
- Garrison, K.C. & Magoon, R.A. (1972). *Educational psychology : an integration of*

- psychology and educational practices*. Ohio : Charlese, Merrill.
- Gibbs, Nancy. (1995, 9 October). "The EQ factor," *In Time*. 24-31.
- Goleman, D. (1998). *Working with Emotional Intelligence*. New York : Bantan Books.
- Greener,S.H. (1989). "The Relationship Between Emotional Predispositions Emotional Coding and Regulation Skills and Children's Prosocial Behavior." *Dissertation Abstract International*, 59-08, Section B,4509.
- Mayer, J.D ; & Salovey, P. (1997). "What's your emotional intelligence quotient?" In P. Salovey, & D. Sluyter (Eds.). *Emotional Development and Emotional Intelligence*. New York : Basic Books.
- Rebecca ,Novick. (1998, Summer). "The Comfort Corner : Fostering Resiliency and Emotional Intelligence" In *Childhood Education*. 7(4).
- Schalkwijk, Frans Willem.(1988). "Music Therapy with the Mentally Retarded (Natherland)," *Dissertation Abstract International*. 50 : 148.
- Sousa, David A. (2001). *How the special needs brain learns*. The United States of America : Corwin Press.
- Swanson, Cheryl Anne. (1998) "The Development of The Music Therapy Profile of Children Abilities," *Masters Abstract International*. 27 : 175.
- Yaross, L. (1982). "Speech and song in early childhood music education," *Music for children*. Orff-Schulwerk American Edition, Vol 1, Schott Music Corp., 69-70.
- Zoller. (1991) "Use of Music Activities in Speech - Language Therapy," *Citation Journal*. 22 : 272-276.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือชุดแบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ

อาจารย์สุจิตรา สุขเกษม

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำโรงเรียนราชานุกุล

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล

รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่น้อย

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา

ดร.พาสนา จุลรัตน์

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือชุดแผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามหลักการของ
คาร์ล ออร์ฟ ได้แก่

1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ

อาจารย์สุจิตรา สุขเกษม

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำโรงเรียนราชานุกุล

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ศึกษา
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีสำหรับเด็ก

อาจารย์นิลวรรณ อึ้งอัมพร

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถาบันยุริศ

ภาคผนวก ข
คะแนนความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญต่อเครื่องมือ ชุดที่ 1
แบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์
ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

สรุปคะแนนความสอดคล้องของเครื่องมือชุดที่ 1
แบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

จุดประสงค์ (องค์ประกอบ ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์)	ข้อที่	คะแนนความสอดคล้อง			ค่า IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3	
ด้านการตระหนักรู้ตนเอง	1	+1	+1	+1	1.00
	2	+1	+1	+1	1.00
	3	+1	+1	0	0.66
	4	+1	+1	0	0.66
	5	+1	+1	+1	1.00
ด้านการจัดการอารมณ์ของ ตนเอง	1	+1	+1	+1	1.00
	2	+1	+1	+1	1.00
	3	+1	+1	+1	1.00
	4	+1	+1	+1	1.00
	5	+1	+1	+1	1.00
ด้านการจูงใจตนเอง	1	+1	+1	+1	1.00
	2	+1	+1	+1	1.00
	3	+1	+1	+1	1.00
	4	+1	+1	+1	1.00
	5	+1	+1	+1	1.00
ด้านการเข้าใจความรู้สึกของ ผู้อื่น	1	+1	+1	+1	1.00
	2	+1	+1	+1	1.00
	3	+1	+1	+1	1.00
	4	+1	+1	+1	1.00
	5	+1	+1	+1	1.00
ด้านการสร้างสัมพันธภาพ กับผู้อื่น	1	+1	+1	+1	1.00
	2	+1	+1	+1	1.00
	3	+1	+1	+1	1.00
	4	+1	+1	+1	1.00
	5	+1	+1	+1	1.00

ภาคผนวก ค
แบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์

แบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

แบบทดสอบความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ประกอบด้วยด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง การรู้จักตนเองและการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด และด้านการตระหนักรู้ตนเองและด้านเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เป็นลักษณะคำถามปลายปิด โดยใช้รูปภาพเป็นตัวเลือก มีจำนวน 25 ข้อ โดยแบ่งเป็น 5 ด้านดังนี้

2.1	ด้านการตระหนักรู้ตนเอง	จำนวน	5	ข้อ
2.2	ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง	จำนวน	5	ข้อ
2.3	การรู้จักตนเอง	จำนวน	5	ข้อ
2.4	ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	จำนวน	5	ข้อ
2.5	ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	จำนวน	5	ข้อ
		รวม	25	ข้อ

เกณฑ์ในการให้คะแนน

ด้านการตระหนักรู้ตนเอง	จำนวน	5 ข้อ	คะแนนเต็ม	15	คะแนน
ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง	จำนวน	5 ข้อ	คะแนนเต็ม	15	คะแนน
การรู้จักตนเอง	จำนวน	5 ข้อ	คะแนนเต็ม	15	คะแนน
ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	จำนวน	5 ข้อ	คะแนนเต็ม	15	คะแนน
ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	จำนวน	5 ข้อ	คะแนนเต็ม	15	คะแนน
รวมคะแนนทั้งหมด				75	คะแนน

การแปลผลคะแนน

การแปลผลคะแนนจากคะแนนเต็ม 75 คะแนน เป็น 3 ระดับดังนี้

คะแนน 55-75 คะแนน	หมายถึง	ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ดี
คะแนน 35-54 คะแนน	หมายถึง	ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
คะแนน 0-34 คะแนน	หมายถึง	ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

แปลผลคะแนนจากองค์ประกอบแต่ละด้าน คือ

ด้านการตระหนักรู้ตนเอง

คะแนน 10-15	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ดี
คะแนน 5-9	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
ต่ำกว่า 0-4	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง

คะแนน 10-15	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ดี
คะแนน 5-9	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
ต่ำกว่า 0-4	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ด้านการจิตใจตนเอง

คะแนน 10-15	คะแนน	=	อยู่ในเกณฑ์ดี
คะแนน 5-9	คะแนน	=	อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
ต่ำกว่า 0-4	คะแนน	=	อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

คะแนน 10-15	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ดี
คะแนน 5-9	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
ต่ำกว่า 0-4	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

คะแนน 10-15	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ดี
คะแนน 5-9	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
ต่ำกว่า 0-4	คะแนน	หมายถึง	อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ด้านการตระหนักรู้ตนเอง

เป็นคำถามที่ใช้รูปภาพประกอบคำพูดในการตั้งคำถาม โดยที่ผู้ทดสอบจะแสดงรูปภาพให้ผู้ถูกทดสอบดู แล้วถามคำถามจากการดูรูปภาพนั้น

1.

คำถาม ถ้านักเรียนอยู่ในรูปภาพนี้กับคนอื่น ๆ นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

ตัวเลือกคำตอบ

- 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงความรู้สึกด้านบวก คือ มีความสุข สนุก ชอบ อยากแทะของขวัญ
อยากเล่นลูกโป่ง ฯลฯ
- 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการบอกสถานการณ์นั้น แต่ไม่บอกถึงความรู้สึกของตนเอง ได้แก่
อยู่ในงานเลี้ยง เล่นกับคนอื่น แทะของขวัญ กินขนม ฯลฯ
- 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่รู้สึกละไร เลยๆ ไม่มีความสุข ไม่สนุก ไม่รู้
หรือไม่ตอบคำถามใดๆ ฯลฯ

2.

คำถาม ถ้านักเรียนโดนแ้วบาดมือเหมือนคนในรูป นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

ตัวเลือกคำตอบ

- 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงความรู้สึกเจ็บ ปวด ร้องไห้ แสบ ไม่อยากโดนแ้วบาด ไม่ชอบ ฯลฯ
- 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการบอกสถานการณ์นั้น คือ เลือดออก โดนแ้วบาดมือ ฯลฯ
- 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่รู้สึกละไร เฉยๆ ไม่รู้ หรือไม่ตอบคำถามใดๆ ฯลฯ

3.

คำถาม ถ้านักเรียนชอบตุ๊กตาตัวที่อยู่ในรูป แต่ตุ๊กตาเป็นของเพื่อน ไม่ใช่ของนักเรียน แต่
นักเรียนอยากได้มาก นักเรียนจะอย่างไร

ตัวเลือกคำตอบ

- 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่แย่งชิงตุ๊กตานี้มาเป็นของตนเอง ไม่เป็นไร เพราะไม่ใช่ของเรา หรือบอกให้พ่อแม่ ผู้ปกครองซื้อให้ตนเอง
- 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงความอยากได้เป็นอย่างมาก แต่ไม่แย่งชิงตุ๊กตานี้มาเป็นของตนเอง แสดงอาการโกรธ หรือโมโหเพื่อน
- 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงความอยากได้เป็นอย่างมาก มีการแย่งชิงตุ๊กตานี้ เพราะตนเองอยากได้ หรือใช้กิริยาวาจาที่ไม่เหมาะสมในการแย่งตุ๊กตามาเป็นของตนเอง หรือไม่รู้ว่าจะอย่างไร

4.

คำถาม ถ้านักเรียนเป็นเด็กในรูปและได้ขนมจากครู นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

ตัวเลือกคำตอบ

- 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงความรู้สึกของตนเองในขณะนั้น ได้แก่ ดีใจ ชอบ มีความสุข อยากได้อีก ฯลฯ
- 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการบอกสถานการณ์นั้น คือ ได้ขนม ได้รางวัล มีรางวัลให้ ฯลฯ
- 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่รู้สึกละไร เนยๆ ไม่รู้ หรือไม่ตอบคำถามใดๆ ฯลฯ

5.

ผู้ทดสอบวางขนม อมยิ้ม ลูกกวาด สติกเกอร์รูปการ์ตูน หน้าผู้ถูกทดสอบ

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกหยิบรางวัลที่นักเรียนอยากได้มากที่สุด 1 ชิ้น

เมื่อผู้ถูกทดสอบทำตามคำสั่งแล้ว ผู้ทดสอบสังเกตอารมณ์ของผู้ถูกทดสอบขณะนั้น แล้วถามคำถาม

คำถาม นักเรียนได้รางวัลที่อยากได้มากที่สุดแล้ว ตอนนี้นักเรียนรู้สึกอย่างไร

ตัวเลือกคำตอบ

- 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงความรู้สึกของตนเองในขณะนั้น ได้แก่ ดีใจ ชอบ มีความสุข อยากได้อีก ฯลฯ
- 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการบอกสถานการณ์นั้น คือ ได้ขนม ได้รางวัล มีรางวัลให้ ฯลฯ
- 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่รู้สึกละไร เนยๆ ไม่รู้ หรือไม่ตอบคำถามใดๆ ฯลฯ

ด้านการจัดการอารมณ์ของตนเอง

1. ถ้ามีเพื่อนเดินชนนักเรียนและนักเรียนล้มลงเป็นแผล นักเรียนจะอย่างไร

ให้ 3 คะแนน

ถ้าคำตอบแสดงถึงการให้อภัย แสดงความเข้าใจว่าเพื่อนไม่ได้ตั้งใจ ยอมรับคำขอโทษ สามารถเก็บอารมณ์โกรธหรือโมโหได้ หลีกเลี่ยงการโต้ตอบทั้งทางวาจาและการกระทำได้ สามารถจัดการกับสถานการณ์เฉพาะหน้าได้

ให้ 2 คะแนน

ถ้าคำตอบแสดงถึงความสามารถในการเก็บอารมณ์โกรธหรือโมโหได้ หลีกเลี่ยงการโต้ตอบทั้งทางวาจาและการกระทำได้ แต่ไม่แสดงถึงการให้อภัย ไม่ยอมรับคำขอโทษจากเพื่อนหรือคิดว่าเพื่อนตั้งใจแกล้งตนเอง

ให้ 1 คะแนน

ถ้าคำตอบแสดงถึงการร้องไห้ ไม่รู้จะอย่างไร ไม่ให้อภัย ไม่ยอมรับคำขอโทษจากเพื่อน แสดงการโต้ตอบด้วยวาจาหรือการกระทำต่างๆ ที่ไม่สุภาพ ไม่สามารถเก็บอารมณ์และจัดการกับอารมณ์ของตนเองในขณะนั้นได้

2. ถ้านักเรียนมาโรงเรียนสายแล้วถูกครูดุต่อหน้าเพื่อน นักเรียนจะอย่างไร

ให้ 3 คะแนน

ถ้าคำตอบแสดงถึงการยอมรับความผิดว่าตนเองมาสาย ขอโทษครู ไม่แสดงอาการโกรธ โมโห หรือไม่พอใจ ไม่แสดงการโต้ตอบครูด้วยวาจาหรือการกระทำต่างๆ ที่ไม่สุภาพ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ หรือสัญญาว่าจะไม่มาสายอีก

ให้ 2 คะแนน

ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่แสดงอาการโกรธ โมโห หรือไม่พอใจ ไม่แสดงการโต้ตอบครูด้วยวาจาหรือการกระทำต่างๆ ที่ไม่สุภาพ แต่ไม่ยอมรับความผิดว่าตนเองมาสาย ไม่ขอโทษครู และไม่สัญญาว่าจะไม่มาสายอีก

ให้ 1 คะแนน

ถ้าคำตอบแสดงถึงการร้องไห้ เสียใจ ไม่รู้ว่าจะอย่างไร ไม่รู้สึกอะไร เพิกเฉย หรือไม่ยอมรับความผิด แสดงอาการโกรธ โกรธ โมโห หรือไม่พอใจ หรือแสดงการโต้ตอบครูด้วยวาจาหรือการกระทำต่างๆ ที่ไม่สุภาพ หรือแสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสมกับเพื่อนๆ คนอื่นๆ

3. ถ้านักเรียนทานข้าวแล้วปากเปราะ แล้วโดนเพื่อนล้อ นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร และนักเรียนจะอย่างไร

ให้ 3 คะแนน	ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่แสดงอาการโกรธหรือโมโห ให้อภัยเพื่อน ไม่ใช้กิริยาวาจาที่ไม่เหมาะสมกับเพื่อน และแสดงถึงการแก้ปัญหาต่างๆ เช่น รีบเช็ดปากให้เกลี้ยง เป็นต้น
ให้ 2 คะแนน	ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่แสดงอาการโกรธหรือโมโห หรือไม่พอใจ ไม่ใช้กิริยาวาจาที่ไม่เหมาะสมกับเพื่อน แต่ไม่แสดงถึงการแก้ปัญหาใดๆ
ให้ 1 คะแนน	ถ้าคำตอบแสดงถึงการอายอย่างมากจนไม่รู้จะอย่างไร ร้องไห้ เกรียด เกลียดเพื่อน แสดงอาการโต้ตอบเพื่อนด้วยวาจาหรือการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่างๆ หรือไม่รู้สึกอะไร หรือไม่สนใจ และไม่แสดงถึงการแก้ปัญหา

4. ถ้านักเรียนทำแก้วน้ำของครูตกแตกนักเรียนจะรู้สึกอย่างไรและนักเรียนจะอย่างไร

ให้ 3 คะแนน	ถ้าคำตอบแสดงถึงการกล้ายอมรับความผิดว่าตนเองเป็นคนทำ กล่าวคำขอโทษ ไม่กล่าวความผิดและแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำ เช่น การเก็บเศษแก้ว การบอกแม่บ้านให้มาทำความสะอาด หรือบอกผู้ปกครองให้ซื้อมาใช้ เป็นต้น
ให้ 2 คะแนน	ถ้าคำตอบแสดงถึงการไปบอกครู รุ่นพี่ หรือแม่บ้านว่าตนเป็นคนทำ ยอมรับว่าเป็นคนทำเมื่อมีคนมาถามกับตนเอง แต่ไม่แสดงความรับผิดชอบใดๆ
ให้ 1 คะแนน	ถ้าคำตอบแสดงถึงการตกใจ กลัว ประหม่า ร้องไห้ หรือรีบหนีไปที่อื่น ไม่บอกใครว่าตนเป็นคนทำเมื่อมีคนถาม หรือไม่รู้ว่าจะอย่างไร

5. ถ้ามีเพื่อนโห่ กรีดร้อง หรือตะโกนใส่นักเรียนดังๆ เมื่อนักเรียนทำอะไรบางอย่างผิดพลาด นักเรียนจะอย่างไร

ให้ 3 คะแนน

ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่แสดงอาการโกรธ โมโห และให้อภัย สามารถเก็บอารมณ์ของตนเองได้ หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ดังกล่าว ไม่แสดงการโต้ตอบทางวาจาและการกระทำใดๆ ที่ไม่เหมาะสม

ให้ 2 คะแนน

ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่แสดงอาการโกรธ โมโห และให้อภัย สามารถเก็บอารมณ์ของตนเองได้ ไม่แสดงการโต้ตอบทางวาจาและการกระทำใดๆ ที่ไม่เหมาะสม แต่ไม่แสดงถึงการหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ดังกล่าว

ให้ 1 คะแนน

ถ้าคำตอบแสดงถึงการโกรธ โมโห ไม่พอใจ กรีดร้อง หรือตะโกนใส่เพื่อน หรือโต้ตอบด้วยวาจาหรือการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ หรือไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร

ด้านการจูงใจตนเอง

1. ถ้านักเรียนทำการบ้านไม่ได้ เพราะการบ้านยาก นักเรียนจะอย่างไร
ให้ 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการพยายามทำด้วยตนเองจนเสร็จ ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ทำด้วยตนเอง ให้พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู พี่น้องหรือคนอื่นสอน
ให้ 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการพยายามทำ แต่ทำไม่เสร็จ ยกเลิกกลางคัน
ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่ยอมทำ ไม่พยายามทำ
2. ถ้าเมื่อวานนี้นักเรียนได้รางวัลจากครูเพราะทำการบ้านถูกต้องทุกข้อ แต่วันนี้นักเรียนไม่ได้รางวัลเพราะทำการบ้านผิด นักเรียนจะรู้สึกอย่างไรและนักเรียนจะอย่างไร
ให้ 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการยอมรับ ไม่เป็นไร จะพยายามตั้งใจเรียน และทำการบ้านให้ถูกต้อง ไม่เสียใจหรือเสียใจ ผิดหวังเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ยินดีที่จะทำการบ้านให้ถูกต้อง มีความหวังที่จะได้รับรางวัลจากครูในวันต่อไป
ให้ 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการเสียใจ ท้อใจ ผิดหวัง แต่จะพยายามตั้งใจเรียน และทำการบ้านให้ถูกต้อง แต่ไม่หวังว่าจะได้รับรางวัลจากครู
ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการเสียใจ ร้องไห้ ท้อใจมาก ผิดหวังมาก แสดงอาการโกรธหรือโมโหต่อคนที่ได้รางวัล แสดงวาทะหรือการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อเพื่อนที่ได้รางวัล ไม่ทำการบ้านอีก หรือไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร
3. นักเรียนเคยให้เพื่อนยืมดินสอ แต่เพื่อนทำลาย นักเรียนจะอย่างไรถ้าเพื่อนคนนั้นมาขอยืมดินสออีกครั้ง
ให้ 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการให้ยืมอย่างเต็มใจ ไม่ว่าอะไรเพื่อนไม่คืนอีกก็ไม่เป็นไร ให้อภัย เป็นเพื่อนกันต้องแบ่งปันกัน หรือแสดงถึงน้ำใจอันดี
ให้ 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการให้ยืมโดยไม่เต็มใจ ต้องให้เพื่อนคืนดินสอให้ได้ หาวิธีต่างๆ ให้ได้ดินสอคืนเมื่อเพื่อนใช้เสร็จแล้ว
ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่ให้ยืม ไม่ให้อภัยเพื่อน ยังโกรธเพื่อนอยู่ และไม่ให้คนอื่นยืมดินสออีกเป็นอันขาด หรือไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร

4. ถ้าครูบอกว่า ถ้านักเรียนทำงานเสร็จแล้ว ครูจะแจกขนมให้นักเรียนเป็นรางวัล แต่งานที่ครูให้ทำนั้นยากมาก นักเรียนจะอย่างไร

ให้ 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการพยายามทำให้เสร็จ รีบทำให้เสร็จ แสดงถึงการแก้ปัญหาหากทำไม่ได้ เช่น ถามครู ถามเพื่อน เป็นต้น

ให้ 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการทำงานให้เสร็จ โดยถ้าทำไม่ได้ก็เดาเอา หรือรีบส่งทั้งๆ ที่ยังไม่เสร็จรีบร้อย เพื่อที่จะได้ขนมเป็นรางวัล

ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่พยายามทำ ไม่อยากทำ แสดงถึงการท้อถอย หรือไม่อยากได้ขนม ไม่ได้ขนมก็ไม่เป็นไร หรือไม่รู้ว่าจะอย่างไร

5. ถ้านักเรียนช่วยเพื่อนถือของ แต่นักเรียนทำของเพื่อนหล่น แล้วโดนเพื่อนว่า นักเรียนจะอยากช่วยเพื่อนอีกหรือไม่

ให้ 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการขอโทษเพื่อน เก็บของให้เพื่อน และช่วยเพื่อนต่อไป เพราะไม่ได้ตั้งใจทำของเพื่อนหล่น หรือจะช่วยเพื่อนทุกครั้งที่มีโอกาส

ให้ 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการขอโทษเพื่อน เก็บของ และช่วยเพื่อนต่อไป เพราะไม่ได้ตั้งใจทำของเพื่อนหล่น แต่จะไม่ช่วยเพื่อนในครั้งต่อไปอีกแล้ว

ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่ขอโทษ การไม่ช่วยเพื่อนอีกต่อไปแล้ว จะไม่ช่วยเพื่อน และคนอื่นๆ อีกแล้ว หรือไม่รู้ว่าจะอย่างไร

ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

1. นักเรียนคิดว่าคนในรูปใดที่รู้สึกเจ็บปวดและต้องการความช่วยเหลือ

ให้ 2 คะแนน

ถ้าเลือกรูปที่ 1 ให้ถามต่อว่า “ถ้าเด็กในรูปเป็นเพื่อนของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร”

ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงให้เห็นถึงความเห็นใจ เมตตา สงสาร อยากช่วยเหลือเพื่อน เข้าใจความรู้สึกของเพื่อน เข้าไปช่วยเหลือด้วยวิธีต่างๆ เช่น เก็บของให้เพื่อนพุงเพื่อนให้ลุกขึ้น พาเพื่อนไปใส่ยา ตามครูหรือคนอื่นมาช่วย ฯลฯ

ให้ 0 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่เข้าใจความรู้สึกของเพื่อน ว่าเพื่อนรู้สึกอย่างไร ไม่รู้ว่าจะช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างไร ไม่ช่วยเหลือ

ให้ 1 คะแนน

ถ้าเลือกรูปที่ 2 ให้ถามต่อว่า “ถ้าเด็กในรูปเป็นเพื่อนของนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร”

ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงให้เห็นถึงความเห็นใจ เมตตา สงสาร อยากช่วยเหลือเพื่อน เข้าใจความรู้สึกของเพื่อน เข้าไปช่วยเหลือด้วยวิธีต่างๆ เช่น ช่วยเพื่อนถือของ ไปตามครูหรือคนอื่นมาช่วยเพื่อน ฯลฯ

ให้ 0 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่เข้าใจความรู้สึกของเพื่อน ว่าเพื่อนรู้สึกอย่างไร ไม่รู้ว่าจะช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างไร ไม่ช่วยเหลือ

2. ถ้านักเรียนมีขนมหลายอย่าง นักเรียนจะเลือกให้ขนมแก่ใคร

ให้ 2 คะแนน

ให้ 3 คะแนน

ให้ 1 คะแนน

3. ถ้าคนที่กำลังเล่าเรื่องอยู่ในรูปคือนักเรียน นักเรียนคิดว่าคนใดในรูปที่ชอบเรื่องที่นักเรียนเล่าให้ฟังและอยากฟังนักเรียนเล่าเรื่องมากที่สุด

- ให้ 3 คะแนน ถ้าเลือกคนฟังคนที่ 3
ให้ 2 คะแนน ถ้าเลือกคนฟังคนที่ 2
ให้ 1 คะแนน ถ้าเลือกคนฟังคนที่ 1

4. นักเรียนคิดว่าคนใดในรูปที่กำลังเสียใจ ไม่มีความสุข

ให้ 1 คะแนน

ให้ 2 คะแนน

ให้ 0 คะแนน

ถ้านักเรียนเลือกรูปที่ 1 และรูปที่ 2 ให้ถามต่อว่า “นักเรียนจะช่วยเหลือเพื่อนอย่างไร”

ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการเห็นใจ การปลอมโยน การไต่ถามว่าเป็นอะไร หรือการเสนอความช่วยเหลือต่างๆ

ให้ 0 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการนิ่งเฉย ไม่สนใจ ไม่ช่วย ไม่อยากช่วยหัวเราะเพื่อน หรือไม่รู้จะทำอย่างไร

5. ถ้าเพื่อนของนักเรียนทำแก้วน้ำหล่น น้ำหกเปียกพื้นเฉอะแฉะ นักเรียนคิดว่าเพื่อนจะรู้สึกอย่างไร ให้เลือกรูปที่ตรงกับความรู้สึกของเพื่อนมากที่สุด

ให้ 2 คะแนน

ให้ 1 คะแนน

ถ้าเลือกรูปที่ 1 ให้ถามต่อว่า “นักเรียนจะช่วยเหลือเพื่อนอย่างไร”

ให้ 1 คะแนน

ถ้าคำตอบแสดงถึงการช่วยเหลือ ได้แก่ เก็บแก้วให้เพื่อน หาผ้ามาเช็ดน้ำ ให้เพื่อน บอกครูให้มาช่วยเพื่อน ตักน้ำให้เพื่อนใหม่ ฯลฯ

ให้ 0 คะแนน

ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่แสดงความช่วยเหลือใดๆ หรือไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร

ด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น

1. ถ้านักเรียนย้ายห้องเรียนไปเจอเพื่อนใหม่ที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน นักเรียนจะอย่างไร
ให้ 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการเป็นมิตรต่อคนอื่น มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยตนเอง เช่น การยิ้ม การเข้าไปทำความรู้จัก ทักทายเพื่อนก่อนที่จะเข้ามาทำความรู้จักกับตนเอง
ให้ 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการขอให้เพื่อนเข้ามาทักทายหรือทำความรู้จักกับตนเอง หรือขอให้ครูช่วย
ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการนิ่งเฉยๆ ไม่สนใจ ไม่อยากรู้จักเพื่อน ไม่ต้องทักทาย หรือไม่รู้ว่าควรทำตัวอย่างไร
2. ถ้านักเรียนและเพื่อนๆ ในห้องต้องเข้าร่วมการแสดงในงานของโรงเรียน นักเรียนจะทำอย่างไรให้เพื่อนๆ ร่วมชมการแสดงนั้น
ให้ 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงความพยายามที่จะชักชวนเพื่อนให้ร่วมชมการแสดง หรือมีวิธีการชักชวนที่จะทำให้เพื่อนๆ ร่วมชมการแสดงด้วยความสมัครใจ โดยใช้วิธีการชักชวนหรือหวานล่อที่สุภาพ
ให้ 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการใช้คำสั่งหรือใช้กำลัง หรือเป็นการบังคับเพื่อน หรือใช้วิธีที่ไม่สุภาพในการชักชวน
ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการนิ่งเฉย ไม่ชักชวน ไม่ทำอะไร หรือไม่พยายามที่จะชักชวน หรือไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร

3. ถ้านักเรียนเห็นเพื่อนกำลังทะเลาะกันเพราะแย่งของเล่นกันอยู่ นักเรียนจะอย่างไร
- ให้ 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการห้ามปราม การพยายามไกล่เกลี่ย หรือ การเจรจาให้เพื่อนหยุดทะเลาะกันด้วยตนเอง และแสดงถึงการแก้ปัญหา เช่น ให้เพื่อนแบ่งกันเล่นของเล่น หรือ หาของเล่นชิ้นอื่นมาให้เพื่อนอีกอันหนึ่ง เป็นต้น
- ให้ 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่พยายามไกล่เกลี่ยหรือห้ามปรามด้วยตนเอง แต่ให้ผู้อื่นเป็นผู้กระทำ เช่น ไปตามครู รุ่นพี่ หรือ เพื่อนคนอื่นมาช่วยห้าม
- ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการนิ่งเฉยไม่ห้ามปราม สมน้ำหน้า หัวเราะเยาะ เขยรีให้ทะเลาะกันหรือร่วมทะเลาะด้วย หรือไม่สนใจ หรือถือว่าไม่ใช่เรื่องของตนเอง จึงไม่ควรยุ่งเกี่ยว หรือไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร
4. ถ้ามีคุณครูคนใหม่เข้ามาสอน นักเรียนจะช่วยครูให้รู้จักเพื่อนๆ ได้อย่างไร
- ให้ 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการแนะนำเพื่อนๆ และครูให้รู้จักกันด้วยตนเอง หรือหาวิธีต่างๆ ที่จะทำให้ครูและเพื่อนๆ รู้จักกัน
- ให้ 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการบอกให้คนอื่นช่วยแนะนำให้ครูและเพื่อนๆ รู้จักกัน หรือพยายามหาวิธีการต่างๆ ที่มีได้ทำด้วยตนเอง
- ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่ทำอะไรเลย ให้ครูกับเพื่อนๆ ทำความรู้จักกันเอง หรือไม่ยอมทำความรู้จักกับครู แสดงอาการไม่เป็นมิตร หรือไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร
5. ถ้าครูให้นักเรียนเก็บสมุดของเพื่อนทุกคนมาส่ง แต่มีเพื่อนคนหนึ่งยังไม่เสร็จ นักเรียนจะอย่างไร
- ให้ 3 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการพูดจากับเพื่อนอย่างสุภาพ หรือรอให้เพื่อนทำเสร็จก่อน หรือไปเก็บสมุดของคนอื่นก่อนแล้วค่อยมาเก็บของเพื่อน
- ให้ 2 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการใช้วาจาไม่สุภาพหรือใช้กิริยาไม่เหมาะสมต่อเพื่อนเพื่อเก็บสมุด หรือดึงสมุดจากมือเพื่อน หรือการไม่ยัดหยัดใดๆ ด้วยวิธีที่ไม่สุภาพ
- ให้ 1 คะแนน ถ้าคำตอบแสดงถึงการไม่เก็บสมุดของเพื่อนคนนั้นส่งครู หรือให้เพื่อนนำไปส่งเอง หรือเพิกเฉย ไม่สนใจ หรือไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร

ภาคผนวก ง
แผนการสอนประสบการณ์กิจกรรมดนตรี
ตามหลักการของคาร์ล ออร์ฟ

แผนการสอนที่ 1

หมวดการเรียนรู้จักจังหวะ

หน่วยที่ 1 กิจกรรมรู้จักตนเอง

เนื้อหา	การทำคำพูดให้เป็นกระสวนจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว เคลื่อนไหวร่างกายตามกระสวนจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว
จุดประสงค์	1. นักเรียนพูดชื่อตนเองได้ครบถ้วนถูกต้อง 2. นักเรียนทำกระสวนคำพูดที่เป็นชื่อตนเอง ให้เป็นกระสวนจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็วได้ 3. นักเรียนตบมือ ตามกระสวนจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว ได้
สื่อ-อุปกรณ์	1. เครื่องดนตรี ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ลูกแซก ฉาบ 2. เพลง “สวัสดี” สวัสดี สวัสดี ยินดีที่เราพบกัน น้อง.....กับ.....พบกัน สวัสดี 3. ราววัล ได้แก่ ขนมห
ขั้นตอน	
ขั้นนำ	1. นักเรียนทั้งหมดนั่งล้อมเป็นวงกลม 2. ผู้วิจัยแนะนำชื่อตนเองให้นักเรียนรู้จักและให้นักเรียนเรียกชื่อผู้วิจัยพร้อมกัน 3. ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ทางเสียงให้นักเรียนเข้าใจตรงกัน คือ เมื่อผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นและรวแทมโบรีน ให้นักเรียนทุกคนหยุดทำสิ่งที่ตนเองทำอยู่ 4. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใช้ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย
ขั้นตอนการ	1. ผู้วิจัยถามชื่อนักเรียนทีละคน และให้นักเรียนคนนั้นพูดชื่อตนเองพร้อมกับตบมือตามกระสวนของชื่อตนเอง โดยให้เพื่อนคนอื่นตบมือตามกระสวนของชื่อเพื่อนไปด้วยและผู้วิจัยใช้แทมโบรีนเคาะกำกับจังหวะ ทำเวียนไปจนครบทุกคน 2. ปฏิบัติตามข้อ 1 ทีละคน และผู้วิจัยแจกเครื่องดนตรีให้นักเรียนทีละคนหลังจากที่นักเรียนพูดชื่อตนเองตามกระสวนจังหวะ โดยแต่ละคนจะได้เครื่องดนตรีไม่เหมือนกัน 3. ปฏิบัติซ้ำ 4 รอบ

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนพูดชื่อตนเองทีละคน โดยให้นักเรียนเป็นผู้กำหนดกระสวนจังหวะด้วยตนเอง และเล่นเครื่องดนตรีควบคู่ไปด้วย
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมพัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
3. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแยกแยะจังหวะซ้ำ-เร็ว
2. สังเกตความแม่นยำในการตบจังหวะตามกระสวนจังหวะซ้ำ-เร็ว
3. สังเกตความสามารถในการสร้างสรรค์กระสวนจังหวะด้วยตนเอง
4. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองได้ตามความเป็นจริงหรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวซ้ำ-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 2

หมวดการรู้จักจังหวะ

หน่วยที่ 2 กิจกรรมรู้จักผู้อื่น

เนื้อหา	การทำกระสวนคำพูดให้เป็นกระสวนจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว และกระสวน- จังหวะช้า-เร็ว เคลื่อนไหวร่างกายตามกระสวนจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว และกระสวนจังหวะ- ช้า-เร็ว
จุดประสงค์	1. นักเรียนพูดชื่อตนเองและชื่อเพื่อนได้ครบถ้วนถูกต้อง 2. นักเรียนทำกระสวนคำพูดที่เป็นชื่อของเพื่อน ให้เป็นกระสวนจังหวะช้า- กระสวนจังหวะเร็ว ได้ 3. นักเรียนตบมือ ตบตัก ย่ำเท้า ตามกระสวนจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว ได้
สื่อ-อุปกรณ์	1. เครื่องดนตรี ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ลูกแซก ฉาบ 2. เพลง “สวัสดี” : สวัสดี สวัสดี ยินดีที่เราพบกัน น้อง.....กับ.....พบกัน สวัสดี 3. รางวัล ได้แก่ ขนมห
ขั้นตอน	
<u>ขั้นนำ</u>	1. นักเรียนทั้งหมดนั่งล้อมเป็นวงกลม 2. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดีโดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบ ทุกคน
<u>ขั้นดำเนินการ</u>	1. ผู้วิจัยถามชื่อนักเรียนทีละคน และให้นักเรียนคนนั้นพูดชื่อตนเองพร้อมกับตบ มือตามกระสวนของชื่อตนเอง โดยให้เพื่อนคนอื่นตบมือตามกระสวนของชื่อ เพื่อนไปด้วยและผู้วิจัยใช้แทมโบรีนเคาะกำกับจังหวะ ทำเวียนไปจนครบทุกคน 2. ให้นักเรียนพูดชื่อของเพื่อนที่นั่งอยู่ด้านซ้ายของตนเองให้เป็นกระสวนจังหวะ และให้นักเรียนคนอื่นตบมือตามกระสวนจังหวะนั้น โดยผู้วิจัยใช้แทมโบรีนเคาะ กำกับจังหวะตามกระสวนจังหวะที่นักเรียนคิดขึ้น ทำเวียนไปจนครบทุกคน 3. รอบถัดมา ให้นักเรียนพูดชื่อของเพื่อนที่นั่งอยู่ด้านขวาของตนเอง และให้ นักเรียนคนอื่นเปลี่ยนจากการตบมือเป็นการตบตักพร้อมกันทั้งสองมือ โดย ผู้วิจัยเปลี่ยนเครื่องกำกับจังหวะเป็นกรับไม้ ทำเวียนไปจนครบทุกคน

4. รอบถัดมา ให้นักเรียนพูดชื่อของเพื่อนที่นั่งอยู่ตรงข้ามกับตนเอง และให้นักเรียนคนอื่นเปลี่ยนจากการตบตักเป็นการยำเท้าตามกระสวนจังหวะ โดยผู้วิจัยเปลี่ยนเครื่องกำกับจังหวะเป็นกลอง

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนคิดและพูดชื่อสิ่งของรอบตัวที่อยู่ในห้อง ให้เป็นกระสวนจังหวะของตนเอง โดยให้นักเรียนคนอื่นตบมือ ตบตักและยำเท้าตามกระสวนจังหวะที่เพื่อนคิดขึ้น
2. ผู้วิจัยแจกเครื่องดนตรีให้นักเรียนแต่ละคนไม่เหมือนกัน และให้นักเรียนพูดชื่อเพื่อนที่ละคนเป็นกระสวนจังหวะจากจังหวะช้าและเร็วขึ้นเรื่อยๆ โดยให้เล่นเครื่องดนตรีและยำเท้าตามกระสวนจังหวะเป็นวงกลม
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
4. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน นื่อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแยกแยะจังหวะช้า-เร็ว
2. สังเกตความแม่นยำในการเคลื่อนไหวร่างกายตามกระสวนจังหวะต่างๆ
3. สังเกตความสามารถในการสร้างสรรค์กระสวนจังหวะจากชื่อสิ่งของรอบตัว
4. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองได้ตามความเป็นจริงหรือไม่
5. สังเกตการมีส่วนร่วมและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวช้า-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 3

หมวดการรู้จักจังหวะ หน่วยที่ 3 จังหวะในตัวเอง

เนื้อหา	เคลื่อนไหวร่างกายตามกระสวนจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว กระสวนจังหวะ- ช้า-เร็ว และสอดคล้องกับเสียงดัง-เสียงเบา การสำรวจจังหวะในตัวเอง
จุดประสงค์	1. นักเรียนแยกแยะความแตกต่างของเสียงดัง-เสียงเบา ได้ 2. นักเรียนเคลื่อนไหวร่างกายตามกระสวนจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว กระสวน จังหวะช้า-เร็ว และสอดคล้องกับเสียงดัง-เสียงเบาได้ 3. นักเรียนสามารถบังคับการเคลื่อนไหวภายในร่างกายให้สอดคล้องกับกระสวน จังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว กระสวนจังหวะช้า-เร็ว และเสียงดัง-เสียงเบาได้
สื่อ-อุปกรณ์	1. เครื่องดนตรี ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก 2. ราววัล ได้แก่ ขนมห 3. เพลง “สวัสดี” : สวัสดี สวัสดี ยินดีที่เราพบกัน น้อง.....กับ.....พบกัน สวัสดี
ขั้นตอน	
ขั้นนำ	1. นักเรียนทั้งหมดนั่งล้อมเป็นวงกลม 2. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบ ทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนอยู่ในความเงียบ แล้วให้นักเรียนหายใจเข้า-ออกลึกๆ 4 ครั้งติดกันอย่างสม่ำเสมอ
ขั้นดำเนินการ	1. ผู้วิจัยพูดชื่อนักเรียนคนหนึ่ง แล้วให้นักเรียนทั้งหมดหายใจเข้า-ออกลึกๆ 4 ครั้งติดกันอย่างสม่ำเสมอ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนคนอื่นหายใจเข้า-ออกลึกๆ 4 ครั้งติดกันอย่างสม่ำเสมอและให้ นักเรียนที่เหลืออีกคนหนึ่ง พูดชื่อตนเองให้เป็นกระสวนจังหวะพอดีกับการ หายใจของเพื่อน 3. ปฏิบัติซ้ำๆ เวียนไปจนนักเรียนได้พูดชื่อตนเองครบทุกคน 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนหายใจเข้า-ออกเบา ๆ 4 ครั้งติดกันอย่างสม่ำเสมอ โดย ผู้วิจัยพูดชื่อสิ่งของต่างๆ เบาๆ

5. ผู้วิจัยให้นักเรียนหายใจเข้า-ออกแรง ๆ 4 ครั้งติดกันอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้วิจัยพูดชื่อสิ่งของต่างๆ ดังๆ
6. ผู้วิจัยเปลี่ยนจากการให้นักเรียนหายใจ เป็นการตบมือ ตบตัก ย่ำเท้า 4 ครั้งติดกันอย่างสม่ำเสมอ โดยให้นักเรียนเคลื่อนไหวเสียงดัง-เสียงเบา ให้สอดคล้องกับเสียงที่ผู้วิจัยพูด หากผู้วิจัยพูดเบาๆ ก็ให้เคลื่อนไหวเบาๆ หากผู้วิจัยพูดดังก็ให้เคลื่อนไหวดังๆ โดยผู้วิจัยทำให้อ่านและให้นักเรียนทำตาม (ใช้วิธีเคลื่อนไหวแบบสะท้อน)
7. ผู้วิจัยให้นักเรียนคนหนึ่งพูดชื่อสิ่งต่างๆ ให้เป็นกระสวนจังหวะ เสียงดัง-เสียงเบา และให้นักเรียนคนอื่นเคลื่อนไหวให้สอดคล้องกับกระสวนจังหวะเสียงดัง-เสียงเบา นั้น และเมื่อนักเรียนคนหนึ่งพูดจบ ให้เพื่อนๆ ประบมือให้ จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนคนนั้นเลือกเครื่องดนตรีที่ชอบ 1 ชิ้น ปฏิบัติเช่นนั้นจนครบทุกคน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนพูดชื่อเพื่อนที่ละคนและเล่นเครื่องดนตรี พร้อมทั้งย่ำเท้าตามกระสวนจังหวะช้าและเร็วขึ้นเรื่อยๆ ปฏิบัติซ้ำจนเอ่ยชื่อนักเรียนครบทุกคน
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
 “ลมเพ ลมพัด ลมพัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
 ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
 ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
3. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
 “สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแยกแยะจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว และเสียงดัง-เสียงเบา
2. สังเกตความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว และเสียงดัง-เสียงเบา
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองได้ตามความเป็นจริงหรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วมและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวช้า-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 4

หมวดการรู้จักจังหวะ

หน่วยที่ 4 จังหวะรอบตัวฉัน

เนื้อหา	เคลื่อนไหวร่างกายตามกระสวนจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว กระสวนจังหวะ- ช้า-เร็ว และสอดคล้องกับ-เสียงดัง-เสียงเบา การสำรวจจังหวะในตัวเองและจังหวะรอบตัว
จุดประสงค์	1. นักเรียนบอกเสียงและจังหวะของเสียงที่อยู่รอบตัวได้ 2. นักเรียนเคลื่อนไหวร่างกายตามกระสวนจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว กระสวนจังหวะช้า-เร็ว และสอดคล้องกับเสียงดัง-เสียงเบาได้ 3. นักเรียนสามารถบังคับการเคลื่อนไหวภายในร่างกายให้สอดคล้องกับกระสวน จังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว กระสวนจังหวะช้า-เร็ว และเสียงดัง-เสียงเบาได้
สื่อ-อุปกรณ์	1. เครื่องดนตรี ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก 2. ราววัล ได้แก่ ขนมห 3. เพลง “สวัสดี” : สวัสดี สวัสดี ยินดีที่เราพบกัน น้อง.....กับ.....พบกัน สวัสดี
ขั้นตอน	
<u>ขั้นนำ</u>	1. นักเรียนทั้งหมดนั่งล้อมเป็นวงกลม 2. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบ ทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 3. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคน ตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนอยู่ในความเงียบ แล้วให้นักเรียนฟังเสียงที่อยู่รอบตัวว่าได้ยิน เสียงอะไรบ้างที่เป็นเสียงจากธรรมชาติ 5. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนหลับตา โดยผู้วิจัยเดินเสียงดัง ตบมือ เลื่อนเก้าอี้ เคาะ กระดาน ตีฉิ่ง 4 ครั้งติดกันอย่างสม่ำเสมอ แล้วให้นักเรียนบอกว่าได้ยินเสียง อะไรบ้าง จากนั้นผู้วิจัยเฉลยโดยทำให้นักเรียนดูซ้ำอีกครั้ง
<u>ขั้นดำเนินการ</u>	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนลืมตาแล้วตบมือ ตบตัก ตามการเดินของผู้วิจัย โดยผู้วิจัยเดิน เสียงดัง-เสียงเบา เป็นจังหวะสม่ำเสมอ 4 ครั้งติดกัน

2. เมื่อนักเรียนทำได้แล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น ตบมือ ตบตัก หรือย่าเท้าอย่างอิสระ ตามกระสวนจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว กระสวน-จังหวะช้า-เร็ว และเสียงดัง-เสียงเบา ตามที่ผู้วิจัยกำหนดให้
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร้องชื่อสิ่งของต่างๆ เป็นเสียงดนตรีทีละคน โดยให้นักเรียนคนอื่นเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ 4 จังหวะสม่ำเสมอ โดยผู้วิจัยตีกลองกำกับจังหวะไปด้วย เมื่อนักเรียนคนนั้นปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนคนนั้นเลือกเครื่องดนตรีที่ตนเองชอบ 1 ชิ้น ปฏิบัติซ้ำเวียนไปจนครบทุกคน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่มย่อย โดยให้กลุ่มหนึ่งร้องชื่อสิ่งของต่างๆ ให้เป็นเสียงดนตรีอย่างอิสระ และอีกกลุ่มหนึ่งเคลื่อนไหวร่างกายรูปแบบต่างๆ อย่างอิสระ 4 จังหวะสม่ำเสมอ
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
3. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแยกแยะจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว และเสียงดัง-เบา
2. สังเกตความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับจังหวะช้า-กระสวนจังหวะเร็ว และเสียงดัง-เสียงเบา
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองได้ตามความเป็นจริงหรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วมและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวช้า-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 5

หมวดการร้องเพลงและการเคลื่อนไหว

หน่วยที่ 1 เพลงช้าง

เนื้อหา

เพลงช้าง

การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง

จุดประสงค์

1. นักเรียนร้องเพลงช้างได้
2. นักเรียนตบมือ ตบตัก ย่ำเท้าและเคาะจังหวะตามจังหวะเพลงช้างได้

สื่อ-อุปกรณ์

1. เครื่องดนตรี ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก
2. แผ่นผังเพลงช้าง
3. รูปช้าง
4. รางวัล ได้แก่ ขนมห

ขั้นตอน

ขั้นนำ

1. นักเรียนทั้งหมดนั่งล้อมเป็นวงกลม
2. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย
3. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคนตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปช้าง แล้วให้นักเรียนตอบว่าเป็นรูปอะไร
5. ผู้วิจัยชี้ที่วง งา หู ตาและหาง แล้วให้นักเรียนเรียกชื่ออวัยวะนั้นๆ

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยร้องเพลงช้างให้นักเรียนฟัง อย่างช้า 1 รอบ และเร็ว 1 รอบ โดยให้นักเรียนตบมือตามจังหวะเพลง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนร้องเพลงช้างช้า 4 รอบ โดยแต่ละรอบผู้วิจัยร้องเพลงไปจนถึงวรรคที่ว่า

“จุมูกยาวๆ เรียกว่า งวง (ให้นักเรียนตอบ)

มีเขี้ยวโค้งงอ เรียกว่า งา (ให้นักเรียนตอบ)

มีหู (ให้นักเรียนชี้) มีตา (ให้นักเรียนชี้) หางยาว (ให้นักเรียนชี้)

โดยผู้วิจัยให้นักเรียนตอบเวียนไปจนครบทุกคน

3. จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนตบมือตามจังหวะเพลงควบคู่ไปกับการร้องเพลงช้าง
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนเปลี่ยนจากการตบมือ เป็นตบตักและย่าเท้าตามลำดับ
5. ผู้วิจัยร้องเพลงช้าง และให้นักเรียนทั้งหมดเลือกตบมือ ตบตักหรือย่าเท้าอย่างอิสระ ตามจังหวะ โดยผู้วิจัยตีกลองควบคู่ไปด้วย
6. ผู้วิจัยให้นักเรียนเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ โดยผู้วิจัยร้องเพลงช้างและเคาะแทมโบรีนควบคู่ไปด้วย 8 รอบ ในจังหวะช้า-เร็ว ซึ่งผู้วิจัยตั้งข้อตกลงว่าถ้านักเรียนคนใดปฏิบัติได้ดีที่สุดจะได้รับรางวัล คือ เครื่องดนตรี คนละ 1 ชิ้น จากนั้นให้นักเรียนปฏิบัติ โดยในการร้องเพลงแต่ละรอบจะมีนักเรียนได้รับเครื่องดนตรีรอบละ 1 คน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนร้องเพลงช้าง ควบคู่ไปกับการเล่นเครื่องดนตรีและเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลง จากจังหวะช้า-เร็ว 4 รอบ
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ช้า) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ช้า)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
3. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริงหรือไม่
3. สังเกตการมีส่วนร่วมและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
4. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
5. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไปหรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวช้า-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 6

หมวดการร้องเพลงและการเคลื่อนไหว หน่วยที่ 2 เพลงช้าและการเคลื่อนไหว

เนื้อหา	เพลงช้า การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระประกอบเพลง
จุดประสงค์	1. นักเรียนร้องเพลงช้าได้ 2. นักเรียนเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงช้าอย่างอิสระและตามที่กำหนดให้ได้
สื่อ-อุปกรณ์	1. เครื่องดนตรี ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก 2. แผ่นผิงเพลงช้า 3. รูปช้า 4. ราววัล ได้แก่ ขนมหและสติ๊กเกอร์รูปดาว
ขั้นตอน	
<u>ขั้นนำ</u>	1. นักเรียนทั้งหมดนั่งล้อมเป็นวงกลม 2. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 3. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคนตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปช้า แล้วให้นักเรียนร้องเพลงช้าโดยตบมือประกอบจังหวะและผู้วิจัยเคาะแทมโบรีนและร้องเพลงควบคุมไปด้วย
<u>ขั้นดำเนินการ</u>	1. ผู้วิจัยร้องเพลงช้าให้นักเรียนฟัง อย่างช้า 1 รอบ และเร็ว 1 รอบ โดยให้นักเรียนตบมือตามจังหวะเพลง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนร้องเพลงช้า โดยผู้วิจัยทำท่าทางประกอบเพลงช้าอย่างอิสระให้นักเรียนดู 3. ให้นักเรียนจับคู่กัน ทำท่าทางประกอบเพลงอย่างอิสระโดยมีเงื่อนไขว่าให้นักเรียนคิดท่าทางของตนเองโดยสามารถกระโดด คลาน วิ่ง เดิน โยกไปมา ลูก-นั่ง ชูมือ ฯลฯ ได้ และต้องมีการตบมือ ตบตัก หรือย่าเท้า อย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ในท่าทางที่คิดขึ้นด้วย โดยผู้วิจัยช่วยร้องเพลงช้าและตีกลองควบคุมไปด้วย

ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนทั้งหมดทำท่าทางประกอบเพลงข้างอย่างอิสระ โดยผู้วิจัยร้องเพลงข้างและตีกลองควบคู่ไปด้วย
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
3. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง “สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริงหรือไม่
3. สังเกตการมีส่วนร่วมและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
4. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่ และนักเรียนมีความเห็นอกเห็นใจในผู้อื่นหรือไม่ เช่น เห็นใจเมื่อข้างต้องเดินบนถนนร้อนๆ เป็นต้น
5. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไปหรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวซ้ำ-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 7

หมวดการร้องเพลงและการเคลื่อนไหว

หน่วยที่ 3 เพลงของฉัน

- เนื้อหา** เพลงช้าง เพลงที่นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันแต่งขึ้น
การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง
- จุดประสงค์**
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแต่งเพลงของฉัน
 2. นักเรียนแสดงน้ำใจต่อเพื่อนในการช่วยกันแต่งเพลง
- สื่อ-อุปกรณ์**
1. เครื่องดนตรี ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก
 2. แผ่นผิงเพลงช้าง
 3. กระดาน ปากกา
 4. รางวัล ได้แก่ ขนมห
- ขั้นตอน**
- ขั้นนำ
1. นักเรียนทั้งหมดนั่งเรียงแถวหน้ากระดาน
 2. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย
 3. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคนตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย
 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนร้องเพลงช้างร่วมกัน แล้วตั้งคำถามว่า “นักเรียนอยากแต่งเพลงเองหรือไม่” “ถ้าอยาก เรามาช่วยกันแต่งเพลงดีหรือไม่”
- ขั้นดำเนินการ
1. ผู้วิจัยเขียนผังตำแหน่งคำร้องตามกระสวนคำของเพลงช้างทั้งหมด ดังนี้

เพลงของฉัน	เพลงช้าง
○ ○ ○	ช้าง ช้าง ช้าง
○ ○ ○ ○ ○ ○	น้องเคยเห็นช้างหรือเปล่า
○ ○ ○ ○ ○ ○	ช้างมันตัวโตไม่เบา
○ ○ ○ ○	จมูกยาวยาว
○ ○ ○	เรียกว่าวง
○ ○ ○ ○	มีเขี้ยวโค้งงอ
○ ○ ○	เรียกว่างา
○ ○ ○ ○ ○ ○	มีหูมีตา หางยาว

2. จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนร่วมกันคิดคำเพื่อใส่ในเพลงชิ้นใหม่ โดยใช้ทำนองเดิม คือ ทำนองเพลงพม่าเขว โดยผู้วิจัยช่วยเรียบเรียงเนื้อร้องให้เหมาะสมและลงตัวมากที่สุด
3. เมื่อแต่งเนื้อร้องเสร็จเรียบร้อยแล้ว ทุกคนร่วมกันร้องเพลง โดยผู้วิจัยอ่านเนื้อเพลงและให้นักเรียนอ่านตามที่ละวรรคจนครบทั้งเพลง
4. ผู้วิจัยร้องเพลงและให้นักเรียนร้องตามที่ละวรรค โดยร้องแต่ละวรรคซ้ำไปมาอย่างน้อยวรรคละ 6 ครั้ง ร้องจนครบทุกวรรค โดยผู้วิจัยตีกลองประกอบจังหวะตามไปด้วย
5. ผู้วิจัยตั้งเงื่อนไขกับนักเรียนว่า ถ้านักเรียนคนใดตั้งใจร้องเพลงและตบมือตบตักตามจังหวะเพลง ผู้วิจัยจะให้เครื่องดนตรีคนละ 1 ชิ้นเป็นรางวัล จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลงและเล่นเครื่องดนตรีพร้อมกัน 6 รอบ

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนร่วมกันตั้งชื่อเพลง โดยให้นักเรียนคิดชื่อที่ละคน จากนั้นให้ทุกคนช่วยกันเลือกชื่อเพลงที่นักเรียนชอบมากที่สุดและให้นักเรียนทุกคนท่องชื่อเพลงที่ร่วมกันแต่ง 4 ครั้ง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนร้องเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ พร้อมทั้งลุกขึ้นแสดงท่าทางและเล่นเครื่องดนตรีประกอบไปด้วย 4 รอบ และผู้วิจัยถามชื่อเพลงจากนักเรียนอีกครั้ง
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
 “ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
 ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
 ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
4. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
 “สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การไกล่เกลี่ยเมื่อเกิดปัญหาในการใส่คำร้องระหว่างเพื่อน
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริงหรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วมและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วอยากทำต่อไปหรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำสิ่งใด ผู้วิจัยตีกลองรัวซ้ำ-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำสิ่งใด ผู้วิจัยชูแทมโปรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 8

หมวดการร้องเพลงและการเคลื่อนไหว หน่วยที่ 4 เพลงของจีนและท่าทางของจีน

เนื้อหา	เพลงช้า เพลงที่นักเรียนและผู้วิจัยร่วมกันแต่งขึ้น การเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงและการคิดท่าทางประกอบเพลง
จุดประสงค์	1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแต่งเพลงของจีน 2. นักเรียนแสดงน้ำใจต่อเพื่อนในการช่วยกันแต่งเพลง 3. นักเรียนกล้าแสดงออกและสร้างสรรค์ท่าทางประกอบเพลง
สื่อ-อุปกรณ์	1. เครื่องดนตรี ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ 2. แผ่นผิงเพลงช้าและแผ่นผิงเพลงของจีนที่นักเรียนช่วยกันแต่งขึ้น 3. กระดาน ปากกา 4. รางวัล ได้แก่ รางวัลและสติ๊กเกอร์รูปดาว
ขั้นตอน	
ขั้นนำ	1. นักเรียนทั้งหมดนั่งเรียงแถวหน้ากระดาน 2. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใช้ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 3. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคนตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนร้องเพลงช้าและทำท่าทางประกอบอย่างอิสระ
ขั้นดำเนินการ	1. ผู้วิจัยแสดงแผ่นผิงเพลงของจีนที่นักเรียนร่วมกันแต่งและร่วมกันร้อง 6 รอบ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนคิดท่าทางประกอบเพลงอย่างอิสระ โดยผู้วิจัยร้องเพลง 6 รอบ เพื่อให้ให้นักเรียนทั้งหมดแสดงท่าทางประกอบเพลง โดยมีเงื่อนไขว่าท่าทางประกอบเพลงที่คิดขึ้นใหม่นั้น ต้องมีการตบมือ ตบตักหรือย่อตัวอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ด้วย ส่วนท่าทางอื่นๆ นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ได้ตามใจชอบ 3. เมื่อนักเรียนทั้งหมดคิดท่าทางของตนเองได้แล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาแสดงให้เพื่อนดูทีละคน โดยผู้วิจัยและนักเรียนคนอื่นๆ ร่วมกันร้องเพลงและเคาะจังหวะประกอบการแสดงของนักเรียน เมื่อนักเรียนแต่ละคนแสดงท่าทางของ

ตนเองเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนคนอื่นๆ ปรบมือและผู้วิจัยแจกเครื่องดนตรีให้นักเรียนคนละ 1 ชิ้นเพื่อเป็นรางวัล

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนบอกชื่อเพลงของฉันทที่ร่วมกันแต่งอีกครั้ง และร่วมกันร้องเพลงของฉันท พร้อมทั้งให้นักเรียนลุกขึ้นทำท่าทางของตนเองประกอบเพลง พร้อมทั้งเล่นเครื่องดนตรีพร้อมกันทุกคน
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันทจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
3. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การไกล่เกลี่ยเมื่อเกิดปัญหาในการใส่คำร้องระหว่างเพื่อน
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริงหรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไปหรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวซ้ำ-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแอมโบรินขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 9

หมวดการเล่นเครื่องดนตรี หน่วยที่ 1 เครื่องจังหวะนำสนุก

เนื้อหา	เพลงช้างและเพลงของฉั่น การเล่นเครื่องจังหวะประกอบการร้องเพลง
จุดประสงค์	1. นักเรียนมีความสุขกับการเล่นเครื่องดนตรี 2. นักเรียนสามารถเล่นเครื่องจังหวะประกอบการร้องเพลงได้
สื่อ-อุปกรณ์	1. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก กลองตุ๊ก รำมะนา 2. แผ่นผิงเพลงช้างและแผ่นผิงเพลงของฉั่นที่นักเรียนช่วยกันแต่งขึ้น 3. ราววัล ได้แก่ ขนมห
ขั้นตอน	
ขั้นนำ	1. ผู้วิจัยวางเครื่องจังหวะต่างๆ เรียงเป็นวงกลม จากนั้นให้นักเรียนทั้งหมดนั่งล้อม เครื่องดนตรีเป็นวงกลม โดยผู้วิจัยนั่งกับนักเรียนด้วย 2. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบ ทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 3. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคน ตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย 4. ผู้วิจัยหยิบเครื่องดนตรีที่อยู่ตรงหน้าผู้วิจัยขึ้นมาเล่นให้เกิดเสียง
ขั้นตอนการ	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนหยิบเครื่องดนตรีที่อยู่ตรงหน้าตนเองขึ้นมาทดลองเล่นให้เกิด เสียง จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันเล่นเครื่องดนตรีประกอบการร้องเพลง ช้าง และเพลงที่นักเรียนช่วยกันแต่งขึ้น เพลงละ 2 รอบ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนวางเครื่องดนตรีไว้ตรงหน้าตนเอง แล้วให้ทุกคนขยับวนไปนั่ง ที่เพื่อนทางด้านซ้ายของตนเอง แล้วให้นักเรียนหยิบเครื่องดนตรีที่อยู่ตรงหน้า ของตนเองขึ้นมาเล่นประกอบเพลงเหมือนข้อ 1 ปฏิบัติวนเช่นนี้จนนักเรียนทุก คนได้เล่นเครื่องดนตรีครบทุกชิ้น

3. เมื่อวนครบแล้ว ให้นักเรียนนำเครื่องดนตรีวางไว้กลางวง จากนั้นให้นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีที่ตนเองชอบมากที่สุด จากนั้นให้ทุกคนพูดกระสวนชื่อเพื่อนที่ละคนประกอบการเล่นเครื่องดนตรี 4 จังหวะ เรียงลำดับที่ละคนจนครบทุกคน

ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนร้องเพลงอย่างอิสระ เป็นเพลงอะไรก็ได้ที่นักเรียนอยากร้อง โดยให้นักเรียนทุกคนเกาะเครื่องจังหวะตามไปด้วย ปฏิบัติซ้ำเพลงละ 4 รอบ
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
3. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับกติกาที่ต้องปฏิบัติตาม หากความต้องการของตนขัดกับกติกาที่ตั้งขึ้น นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้หรือไม่
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริงหรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออก การแสดงความช่วยเหลือผู้อื่น และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไปหรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวซ้ำ-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแอมโบร็นขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 10

หมวดการเล่นเครื่องดนตรี หน่วยที่ 2 เล่นดนตรีพาเพลิน

เนื้อหา	เพลงของฉัน การเล่นเครื่องจังหวะประกอบเพลง
จุดประสงค์	1. นักเรียนมีความสุขกับการเล่นเครื่องดนตรี 2. นักเรียนสามารถเล่นเครื่องจังหวะประกอบการร้องเพลงและประกอบเพลง ต่างๆ อย่างอิสระได้
สื่อ-อุปกรณ์	1. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก กลองตุ๊ก รำมะนา 2. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดำเนินทำนอง ได้แก่ ระนาดเอกไม้ ระนาดทุ้มไม้ ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก 3. แผ่นผิงเพลงช้างและแผ่นผิงเพลงของฉันที่นักเรียนช่วยกันแต่งขึ้น 4. วิทยุและแผ่นเสียง 5. รางวัล ได้แก่ ขนมห
ขั้นตอน	
<u>ขั้นนำ</u>	1. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบ ทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 2. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคน ตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย 3. ผู้วิจัยวางเครื่องดนตรีทั้งหมดเป็นรูปวงกลม จากนั้นตั้งเงื่อนไขว่าให้นักเรียน ออกมาแสดงท่าทางประกอบเพลงช้างทีละคน และผู้ที่ออกมาจะได้เครื่องดนตรี เป็นรางวัล ทำเวียนจนครบทุกคน
<u>ขั้นดำเนินการ</u>	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันร้องเพลงช้างและเพลงของฉัน เพลงละ 2 รอบ พร้อม ทั้งเล่นเครื่องดนตรีประกอบไปด้วย 2. ผู้วิจัยตั้งเงื่อนไขกับนักเรียนว่า ถ้าผู้วิจัยเคาะกลองเสียงเบา ให้นักเรียนเล่น เครื่องดนตรีเบาๆ และถ้าผู้วิจัยเคาะกลองเสียงดัง ให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรี

ดังๆ จากนั้นผู้วิจัยเคาะกลองเบาๆ และค่อยๆ เติดย่องไปรอบๆ วง โดยให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีของตนเองเบาๆ และรอบถัดไปผู้วิจัยเคาะกลองดังๆ และวิ่งไปรอบๆ วง โดยให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีของตนเองดังๆ ปฏิบัติซ้ำ 4 รอบ

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนลุกขึ้นและปฏิบัติเหมือนผู้วิจัยในข้อ 2 โดยให้นักเรียนเป็นผู้กำหนดวิธีการเล่นด้วยตนเอง

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลงช้างและเพลงของฉัน พร้อมทั้งเล่นเครื่องดนตรีและเคลื่อนไหวร่างกายไปด้วย
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมสพัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
3. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับกติกาที่ต้องปฏิบัติตาม หากความต้องการของตนขัดกับกติกาที่ตั้งขึ้น นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้หรือไม่
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริงหรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไปหรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวซ้ำ-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแอมโบรินขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 11

หมวดการเล่นเครื่องดนตรี หน่วยที่ 3 เธอและฉันร่วมกันเล่น

เนื้อหา	การเล่นเครื่องดนตรีประกอบเพลง การคิดทำนองเพลง และเล่นดนตรีร่วมกับผู้อื่น
จุดประสงค์	1. นักเรียนมีความสุขกับการเล่นเครื่องดนตรีร่วมกับผู้อื่น 2. นักเรียนสามารถเล่นเครื่องจังหวะและเครื่องดำเนินทำนองประกอบเพลงต่างๆ อย่างอิสระได้
สื่อ-อุปกรณ์	1. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก โหม่ง กลองตุ๊ก รำมะนา 2. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดำเนินทำนอง ได้แก่ ระนาดเอกไม้ ระนาดทุ้มไม้ ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก 3. วิทยูและแผ่นเสียง 4. รางวัล ได้แก่ ขนมห
ขั้นตอน	
ขั้นนำ	1. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่นักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 2. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคนตบมือ ตบตุ๊ก และโยกตัวตามไปด้วย 3. ผู้วิจัยวางสลับระหว่างเครื่องจังหวะและเครื่องดนตรีดำเนินทำนองเป็นรูปวงกลม แล้วให้นักเรียนยืนจับมือล้อมเครื่องดนตรีเป็นวงกลม จากนั้นผู้วิจัยตีกลองรัว และให้นักเรียนเดินวนรอบเครื่องดนตรี เมื่อเสียงกลองหยุดลง ให้นักเรียนหยุดเดินและนั่งลงทันที 4. ให้นักเรียนหยิบเครื่องดนตรีที่อยู่ตรงหน้าตนเองขึ้นมาและผู้วิจัยนั่งในวงกลมร่วมกับนักเรียน
ขั้นดำเนินการ	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนเงียบและตั้งใจฟัง จากนั้นผู้วิจัยตีกลองเป็นกระสวนจังหวะ 4 จังหวะ จากนั้นให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีตามที่ละคน 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนคิดกระสวนจังหวะที่ละคน ทำวนจนครบทุกคน จากนั้นให้

นักเรียนคิดกระสวนจังหวะที่ละคนอีกรอบ และให้นักเรียนคนอื่นเล่นกระสวน
จังหวะนั้นตามที่เพื่อนคิด ปฏิบัติวนจนครบทุกคน 2 รอบ

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนร่วมกันร้องเพลงช้าและเพลงที่นักเรียนแต่งขึ้นเพลงละ
2 รอบ โดยนักเรียนเล่นเครื่องดนตรีตามกระสวนจังหวะที่นักเรียนคิดขึ้นเอง
4. ผู้วิจัยเปิดเพลงที่มีจังหวะช้าและจังหวะเร็ว จากนั้นให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรี
ตามทำนองช้าและเร็วที่ตนได้ยิน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีร่วมกันเป็นวงดนตรีเล็กๆ โดยให้นักเรียนคิด
ทำนองเองอย่างอิสระ ซึ่งนักเรียนที่ได้เครื่องดำเนินการทำนองสามารถโยกตัว
โยกศีรษะหรือเคลื่อนไหวร่างกายขณะเล่นได้ และนักเรียนสามารถลุกขึ้นเต้น
เคลื่อนไหวร่างกาย และร้องเพลง ประกอบการเล่นดนตรีร่วมกับเพื่อนได้ อย่าง
อิสระ หรือโดยผู้วิจัยร่วมเล่นและร้องเพลงไปกับนักเรียนและแสดงความรู้สึก
สนุก มีความสุข
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้ว
ให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
3. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับกติกาที่ต้องปฏิบัติตาม หากความต้องการของตนขัด
กับกติกาที่ตั้งขึ้น นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้หรือไม่
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริง
หรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไป
หรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวช้า-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 12

หมวดการเล่นเครื่องดนตรี หน่วยที่ 4 เล่นและร้องทำนองเพลง

เนื้อหา	การเล่นเครื่องดนตรีประกอบเพลงและประกอบการร้องเพลง การคิดทำนองเพลง และเล่นดนตรีร่วมกับผู้อื่น
จุดประสงค์	1. นักเรียนมีความสุขกับการเล่นเครื่องดนตรีร่วมกับผู้อื่น 2. นักเรียนสามารถเล่นเครื่องจังหวะและเครื่องดำเนินทำนองประกอบเพลงต่างๆ อย่างอิสระได้ 3. นักเรียนสามารถร้องเพลงและเล่นเครื่องดนตรีควบคู่กันได้
สื่อ-อุปกรณ์	1. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก โหม่ง กลองตุ๊ก รำมะนา 2. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดำเนินทำนอง ได้แก่ ระนาดเอกไม้ ระนาดทุ้มไม้ ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก 3. แผ่นผิงเพลงช้างและแผ่นผิงเพลงของฉันทน์นักเรียนช่วยกันแต่งขึ้น 4. วิทยุและแผ่นเสียง 5. รางวัล ได้แก่ ขนมหูลูกหมูและสติ๊กเกอร์
ขั้นตอน	
ขั้นนำ	1. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 2. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคนตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย 3. ผู้วิจัยวางสลับระหว่างเครื่องจังหวะและเครื่องดนตรีดำเนินทำนองเป็นรูปวงกลม แล้วให้นักเรียนยืนจับมือล้อมเครื่องดนตรีเป็นวงกลม จากนั้นผู้วิจัยตีกลองรัวและให้นักเรียนเดินวนรอบเครื่องดนตรี เมื่อเสียงกลองหยุดลง ให้นักเรียนหยุดเดินและนั่งลงทันที 4. ให้นักเรียนหยิบเครื่องดนตรีที่อยู่ตรงหน้าตนเองขึ้นมา และผู้วิจัยนั่งในวงกลมร่วมกับนักเรียน
ขั้นดำเนินการ	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนร้องเพลงช้าง เพลงที่ช่วยกันแต่งและเล่นเครื่องดนตรีควบคู่การร้อง โดยผู้วิจัยเล่นเครื่องดำเนินทำนองควบคุมไปด้วย เล่นซ้ำ 6 รอบ

2. ผู้วิจัยเปิดเพลงที่มีจังหวะช้า และให้นักเรียนที่ได้เครื่องดนตรีดำเนินทำนองเล่น ทำนองอย่างอิสระ ส่วนนักเรียนที่ได้เครื่องประกอบจังหวะก็ให้เคาะจังหวะตาม เพลงไปด้วย จากนั้นผู้วิจัยเปลี่ยนจังหวะเพลงเป็นเพลงที่มีทำนองปานกลาง และเร็วตามลำดับ
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีและเคลื่อนไหวอย่างอิสระทีละคู่ โดยให้ เคลื่อนไหวร่างกายรอบวงที่เพื่อนนั่งอยู่

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีร่วมกันเป็นวงดนตรีเล็กๆ โดยให้นักเรียนคิด ทำนองเองอย่างอิสระ ซึ่งนักเรียนที่ได้เครื่องดำเนินทำนองสามารถโยกตัว โยกศีรษะหรือเคลื่อนไหวร่างกายขณะเล่นได้ และนักเรียนที่ได้เครื่องจังหวะ สามารถลุกขึ้นเต้น หรือเคลื่อนไหวร่างกายประกอบการเล่นดนตรีร่วมกับเพื่อน ได้อย่างอิสระ หรือหากนักเรียนคนใดต้องการร้องเพลงก็สามารถร้องเพลง หรือฮัมเพลงตามทำนองเพลงที่ตนเองเล่นได้ โดยผู้วิจัยร่วมเล่นและร้องเพลง ไปกับนักเรียนและแสดงความรู้สึกสนุก มีความสุข
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมพัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้ว ให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับซองรางวัล
3. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง “สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับกติกาที่ต้องปฏิบัติตาม หากความต้องการของตนเองขัด กับกติกาที่ตั้งขึ้น นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้หรือไม่
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริง หรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไป หรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวช้า-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 13

หมวดการฟังเพลง

หน่วยที่ 1 ฟังซีฟงเสียงเพลง

เนื้อหา	การฟังเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะแตกต่างกัน
จุดประสงค์	1. นักเรียนมีความสุขเมื่อได้ฟังเพลง 2. นักเรียนสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้สอดคล้องกับท่วงทำนองและจังหวะของเพลงที่ได้ยิน 3. นักเรียนสามารถบอกความรู้สึกต่างๆ เมื่อได้ฟังเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะแตกต่างกันได้
สื่อ-อุปกรณ์	1. วิทยูและแผ่นเสียง 2. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก โหม่ง กลองตุ๊ก รำมะนา 3. ราววัล ได้แก่ ขนมหและสติ๊กเกอร์รูปดาว
ขั้นตอน	
<u>ขั้นนำ</u>	1. เมื่อนักเรียนเดินเข้ามาในห้องผู้วิจัยเปิดเพลงที่มีจังหวะช้าและสนุกสนาน สลับกัน ซึ่งเป็นเพลงที่นักเรียนรู้จักและคุ้นเคย โดยผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเมื่อได้ยินเสียงเพลง 2. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 3. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคน ตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย
<u>ขั้นดำเนินการ</u>	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนจับมือเป็นวงกลมและขยายวงออก จากนั้นให้นักเรียนนอนหงายราบลงกับพื้น โดยนอนหลับตาให้สบายที่สุด 2. ผู้วิจัยเปิดเพลงที่มีท่วงทำนองช้า เบาๆ สบายๆ ให้นักเรียนฟัง 1 นาที จากนั้นค่อยๆ เบาเสียงดนตรีลง แล้วถามนักเรียนเบาๆ ว่านักเรียนรู้สึกอย่างไร 3. ผู้วิจัยเปิดเพลงที่มีท่วงทำนองกระชับขึ้นเล็กน้อย แต่ยังอยู่ในบรรยากาศสบายๆ 1 นาที จากนั้นผู้วิจัยค่อยๆ เปลี่ยนเพลงให้มีท่วงทำนองกระชับขึ้นเรื่อยๆ 3 เพลงติดกัน เพลงละ 1 นาที จนสุดท้ายผู้วิจัยเปิดเพลงที่มีท่วงทำนองสนุกสนาน เร้าใจ โดยผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนเมื่อได้ยินเสียงเพลงที่

มีท่วงทำนองและจังหวะแตกต่างกัน

4. ผู้วิจัยปิดเพลง และให้นักเรียนหลับตา อยู่ในความเงียบ 30 วินาที จากนั้นผู้วิจัยเริ่มเดินให้มีเสียงดัง เคาะเก้าอี้ เปิดประตู เล่นเครื่องดนตรี ร้องเพลง ตบมือ 30 วินาที โดยเว้นการทำให้มีเสียงต่างๆ เป็นช่วงๆ
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนลืมตาและถามนักเรียนว่านักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่ออยู่ในความเงียบ และได้ยินเสียงอะไรบ้าง จากนั้นให้นักเรียนทำให้เกิดเสียงต่างๆ ให้เหมือนกับที่นักเรียนได้ยินตอนที่หลับตาอยู่ในความเงียบ โดยผู้วิจัยยังไม่เฉลยว่ามีเสียงอะไรบ้าง
6. ผู้วิจัยเฉลยทีละเสียงว่าผู้วิจัยทำเสียงอะไรบ้าง
7. ผู้วิจัยเปิดเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะช้า สบายๆ และกระชับขึ้นตามลำดับ เหมือนที่เปิดไปแล้วในตอนแรกอีกครั้ง แล้วให้นักเรียนแสดงท่าทางเคลื่อนไหวตามอารมณ์เพลงนั้นๆ โดยผู้วิจัยทำให้อุปกรณ์เป็นตัวอย่างและทำพร้อมๆ กัน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยเปิดเพลงโดยเริ่มตั้งแต่เพลงแรกถึงเพลงสุดท้ายอีกครั้ง แล้วให้นักเรียนแสดงท่าทางเคลื่อนไหวตามอารมณ์เพลงอย่างอิสระ
2. ผู้วิจัยให้การบ้านนักเรียนกลับไปคิดท่าทางการเคลื่อนไหวประกอบเพลง เพื่อนำมาแสดงให้เพื่อนดูในครั้งต่อไป
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนตบมือให้ตนเอง รวมทั้งกล่าวชมเชยนักเรียนและให้รางวัลแก่นักเรียน

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับกติกาที่ต้องปฏิบัติตาม หากความต้องการของตนขัดกับกติกาที่ตั้งขึ้น นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้หรือไม่
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริงหรือไม่ และนักเรียนสามารถแสดงอารมณ์ตามเสียงเพลงที่ได้ยินได้หรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไปหรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวช้า-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 14

หมวดการฟังเพลง

หน่วยที่ 2 คำตอบของเสียงเพลง

เนื้อหา	การฟังเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะแตกต่างกัน การบอกความรู้สึกของตนเองเมื่อได้ฟังเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะแตกต่างกัน
จุดประสงค์	1. นักเรียนมีความสุขเมื่อได้ฟังเพลง 2. นักเรียนสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้สอดคล้องกับท่วงทำนองและจังหวะของเพลงที่ได้ยิน 3. นักเรียนสามารถบอกความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเองได้ เมื่อฟังเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะแตกต่างกัน
สื่อ-อุปกรณ์	1. วิทยูและแผ่นเสียง 2. รูปการ์ตูนแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ได้แก่ รูปหน้ายิ้ม ☺ / รูปหน้าบึ้ง ☹ ซึ่งมีขนาด 3×3 นิ้ว รูปละ 8 อัน 3. รางวัล ได้แก่ ขนมและสติ๊กเกอร์รูปหน้ายิ้ม
ขั้นตอน	
ขั้นนำ	1. เมื่อนักเรียนเดินเข้ามาในห้องผู้วิจัยเปิดเพลงสนุกสนาน ไล่ใจ จากนั้นผู้วิจัยแสดงท่าทางเคลื่อนไหวตามจังหวะเพลง และเดินไปหานักเรียนทีละคน พร้อมทั้งยิ้มให้นักเรียนและจับมือนักเรียนทีละคนจนครบทุกคน 2. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 3. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคนตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย 4. ผู้วิจัยถามนักเรียนว่าได้กลับไปคิดท่าทางเคลื่อนไหวประกอบเพลงมาหรือไม่ และอธิบายว่าจะมีการแสดงผลงานของนักเรียนในช่วงท้าย
ขั้นดำเนินการ	1. ผู้วิจัยแสดงรูปการ์ตูนหน้ายิ้ม แล้วอธิบายว่าแสดงถึงการมีความสุข สนุกสนาน แล้วถามนักเรียนว่ารูปการ์ตูนหน้ายิ้มแสดงความรู้สึกอย่างไร โดยให้นักเรียนตอบซ้ำ 3 ครั้ง จากนั้นอธิบายรูปการ์ตูนหน้าบึ้ง ว่าแสดงถึงการไม่มีความสุข ไม่สนุก ไม่อยากทำ แล้วถามนักเรียนว่ารูปการ์ตูนหน้าบึ้งแสดงความรู้สึกอย่างไร โดยให้นักเรียนตอบซ้ำ 3 ครั้ง

2. ผู้วิจัยตั้งเงื่อนไขว่า ให้นักเรียนเคลื่อนไหวร่างกายประกอบจังหวะเพลง โดยมี การตบมือ ตบตักและย่อเท้า หากนักเรียนคนใดตั้งใจทำ ผู้วิจัยจะแจกรูปการ์ตูน ให้นักเรียนทุกคน โดยนักเรียนแต่ละคนจะได้รูปการ์ตูนหน้ายิ้ม และหน้าบึ้ง
3. ผู้วิจัยอธิบายกติกาให้นักเรียนฟัง ดังนี้ เมื่อผู้วิจัยเปิดเพลง ให้นักเรียนตั้งใจฟัง เพลง และเมื่อผู้วิจัยปิดเพลงนั้น ให้นักเรียนหยิปรูปการ์ตูนรูปใดรูปหนึ่งที่แสดง ความรู้สึกของนักเรียนออกมา ได้แก่ หากนักเรียนฟังเพลงแล้วรู้สึกชอบ มีความสุข สนุกสนาน ให้นักเรียนหยิปรูปการ์ตูนหน้ายิ้มสูงขึ้น หากนักเรียนฟัง เพลงแล้วไม่ชอบ ไม่มีความสุข เศร้าใจ ให้นักเรียนหยิปรูปการ์ตูนหน้าบึ้งสูงขึ้น
4. ผู้วิจัยเปลี่ยนเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะแตกต่างกัน โดยเปิดเพลง ทั้งหมดเวียนซ้ำ 2 รอบ

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยถามนักเรียนว่าชอบเพลงที่ผู้วิจัยเปิดให้ฟังหรือไม่ โดยให้นักเรียนชูรูป การ์ตูนเพื่อตอบคำถาม จากนั้นเปิดเพลงซ้ำอีกครั้ง โดยให้นักเรียนแสดงท่าทาง เคลื่อนไหวประกอบเพลง โดยให้นักเรียนแสดงอารมณ์ตามอารมณ์เพลงนั้น อย่างอิสระ
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้ว ให้นักเรียนคนนั้นนำรูปการ์ตูนมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
3. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับกติกาที่ต้องปฏิบัติตาม หากความต้องการของตนขัด กับกติกาที่ตั้งขึ้น นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้หรือไม่
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริง หรือไม่ และนักเรียนสามารถแสดงอารมณ์ตามเสียงเพลงที่ได้ยินได้ หรือไม่ นักเรียนสามารถชูรูปการ์ตูนได้ตรงความรู้สึกของตนเองหรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไป หรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำสิ่งใด ผู้วิจัยตีกลองร้องช้า-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำสิ่งใด ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 15

หมวดการฟังเพลง

หน่วยที่ 3 ฟังและเล่นให้เป็นเพลง

เนื้อหา	การฟังเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะแตกต่างกัน การบอกความรู้สึกของตนเองเมื่อได้ฟังเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะแตกต่างกัน การฟังเสียงดนตรีและเล่นเครื่องดนตรี
จุดประสงค์	1. นักเรียนมีความสุขเมื่อได้ฟังเพลงและเล่นเครื่องดนตรี 2. นักเรียนสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้สอดคล้องกับท่วงทำนองและจังหวะของเพลงที่ได้ยิน 3. นักเรียนสามารถบอกความรู้สึกต่างๆ ของตนเองได้ เมื่อฟังเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะแตกต่างกัน
สื่อ-อุปกรณ์	1. วิทยูและแผ่นเสียง 2. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก กลองตุ๊ก รำมะนา 3. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดำเนินทำนอง ได้แก่ ระนาดเอกไม้ ระนาดทุ้มไม้ ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก 4. รูปการ์ตูนแสดงความรู้สึกต่างๆ ได้แก่ รูปหน้ายิ้ม ☺ / รูปหน้าบึ้ง ☹ ซึ่งมีขนาด 3×3 นิ้ว รูปละ 8 อัน 5. รางวัล ได้แก่ ขนม
ขั้นตอน	
ขั้นนำ	1. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 2. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคนตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย โดยผู้วิจัยตั้งเงื่อนไขว่า หากนักเรียนคนใดตั้งใจทำ ผู้วิจัยจะแจกรูปการ์ตูนให้นักเรียนครบทั้ง 2 แบบ และให้นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีที่นักเรียนชอบคนละ 1 ชิ้น
ขั้นดำเนินการ	1. ผู้วิจัยเปิดเพลงที่นักเรียนร่วมกันเลือกในครั้งที่แล้วให้นักเรียนฟังจนจบเพลงเมื่อเพลงจบให้นักเรียนชูรูปการ์ตูนที่ตรงกับความรู้สึกของตนเองมากที่สุด จากนั้นผู้วิจัยเปิดเพลงนั้นอีกรอบแล้วให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีประกอบเพลง

2. ผู้วิจัยเปลี่ยนเพลง 3 เพลง แล้วปฏิบัติเหมือนกับเพลงแรก
3. ผู้วิจัยเล่นเครื่องดนตรีเสียงโด 1 ครั้ง แล้วให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีของตนเองตามผู้วิจัย 1 ครั้ง ปฏิบัติซ้ำประมาณ 3 ครั้ง จากนั้นผู้วิจัยติดคีย์บอร์ดเสียงโด 2 ครั้ง 3 ครั้งและ 4 ครั้ง ตามลำดับ แล้วให้นักเรียนปฏิบัติเช่นเดิม
4. ผู้วิจัยเล่นเพลงง่ายๆ 2 เพลงและให้นักเรียนเลือกชูรูปการ์ตูนเพื่อแสดงความรู้สึกของตนเอง จากนั้นผู้วิจัยเลือกเล่นชอบเพลงที่นักเรียนชอบมากที่สุดและให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีของตนเองอย่างอิสระพร้อมกับผู้วิจัย ใช้เวลา 5 นาที

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนลุกขึ้นแสดงท่าทางเคลื่อนไหวประกอบเพลงที่ผู้วิจัยเปิดให้ฟัง โดยให้นักเรียนทุกคนเล่นเครื่องประกอบจังหวะควบคุมการเคลื่อนไหวประกอบเพลงไปด้วยอย่างอิสระ จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนเลือกชูรูปการ์ตูนเพื่อแสดงความรู้สึกของตนเอง
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
3. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับกติกาที่ต้องปฏิบัติตาม หากความต้องการของตนขัดกับกติกาที่ตั้งขึ้น นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้หรือไม่
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริงหรือไม่ และนักเรียนสามารถแสดงอารมณ์ตามเสียงเพลงที่ได้ยินได้หรือไม่ นักเรียนสามารถชูรูปการ์ตูนได้ตรงความรู้สึกของตนเองหรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไปหรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวซ้ำ-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 16

หมวดการฟังเพลง

หน่วยที่ 4 ฟัง เล่น ร้องทำนองเพลง

เนื้อหา	การฟังเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะแตกต่างกัน การบอกความรู้สึกของตนเองเมื่อได้ฟังเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะแตกต่างกัน การฟังเสียงดนตรี การร้องเพลงและการเล่นเครื่องดนตรี
จุดประสงค์	1. นักเรียนมีความสุขเมื่อได้ฟังเพลง ร้องเพลงและเล่นเครื่องดนตรี 2. นักเรียนสามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้สอดคล้องกับท่วงทำนองและจังหวะของเพลงที่ได้ยิน 3. นักเรียนสามารถบอกความรู้สึกต่างๆ ของตนเองได้ เมื่อฟังเพลงที่มีท่วงทำนองและจังหวะแตกต่างกัน
สื่อ-อุปกรณ์	1. วิทยูและแผ่นเสียง 2. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก กลองตุ๊ก 3. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดำเนินทำนอง ได้แก่ ระนาดเอกไม้ ระนาดทุ้มไม้ ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก 4. รูปการ์ตูนแสดงความรู้สึกต่างๆ ได้แก่ รูปหน้ายิ้ม ☺ / รูปหน้าบึ้ง ☹ ซึ่งมีขนาด 3×3 นิ้ว รูปละ 8 อัน 5. รางวัล ได้แก่ ขนม
ขั้นตอน	
ขั้นนำ	1. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใช้ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตอบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 2. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคนตอบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย โดยผู้วิจัยตั้งเงื่อนไขว่า หากนักเรียนคนใดตั้งใจทำ ผู้วิจัยจะแจกรูปการ์ตูนให้นักเรียนครบทั้ง 2 แบบ และให้นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีที่นักเรียนชอบคนละ 1 ชิ้น
ขั้นดำเนินการ	1. ผู้วิจัยเปิดเพลงที่นักเรียนร่วมกันเลือกในครั้งที่แล้วให้นักเรียนฟังจนจบเพลงเมื่อเพลงจบให้นักเรียนชูรูปการ์ตูนที่ตรงกับความรู้สึกของตนเองมากที่สุด จากนั้นผู้วิจัยเปิดเพลงนั้นอีกรอบแล้วให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีประกอบเพลง

2. ผู้วิจัยเล่นเครื่องดนตรีในเพลงที่นักเรียนชอบมากที่สุดในการที่ผ่านมาและให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีของตนเองอย่างอิสระพร้อมกับผู้วิจัย ใช้เวลา 5 นาที จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกรูปการที่ตนที่แสดงความรู้สึกของตนเอง
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีรวมทั้งร้องเพลงซ้ำและเพลงของฉันทที่นักเรียนได้ร่วมกันแต่งขึ้น โดยที่ผู้วิจัยเล่นเครื่องดนตรีเป็นทำนองคลอไปด้วย

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยเปิดเพลงและให้นักเรียนลุกขึ้นแสดงท่าทางเคลื่อนไหวประกอบเพลง ร้องเพลงและเล่นเครื่องดนตรีควบคู่ไปด้วยอย่างอิสระ จากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกรูปการที่ตนที่แสดงความรู้สึกของตนเอง
2. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
3. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับกติกาที่ต้องปฏิบัติตาม หากความต้องการของตนขัดกับกติกาที่ตั้งขึ้น นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้หรือไม่
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริงหรือไม่ และนักเรียนสามารถแสดงอารมณ์ตามเสียงเพลงที่ได้ยินได้หรือไม่ นักเรียนสามารถเลือกรูปการที่ตนได้ตรงความรู้สึกของตนเองหรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไปหรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวซ้ำ-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 17

หมวดการสร้างสรรค์ หน่วยที่ 1 เพลงของจีน

เนื้อหา การสร้างสรรค์เพลงของจีน

จุดประสงค์ 1. นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ประสบการณ์ทางดนตรีของตนเองสร้างสรรค์เพลงของตนเอง ทำทางประกอบเพลงของตนเองและการเล่นเครื่องดนตรีของตนเองได้อย่างอิสระ

สื่อ-อุปกรณ์ 1. วิทยูและแผ่นเสียง
2. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก กลองตุ๊ก
3. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดำเนินทำนอง ได้แก่ ระนาดเอกไม้ ระนาดทุ้มไม้ ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก
4. รูปการ์ตูนแสดงความรู้สึกต่างๆ ได้แก่ รูปหน้ายิ้ม ☺ / รูปหน้าบึ้ง ☹ ซึ่งมีขนาด 3×3 นิ้ว รูปละ 8 อัน
5. รางวัล ได้แก่ ขนมห

ขั้นตอน

ขั้นนำ 1. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย
2. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคนตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย โดยผู้วิจัยตั้งเงื่อนไขว่า หากนักเรียนคนใดตั้งใจทำ ผู้วิจัยจะแจกรูปการ์ตูนให้นักเรียนครบทั้ง 2 แบบ และให้นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีที่นักเรียนชอบคนละ 1 ชิ้น

ขั้นดำเนินการ 1. ผู้วิจัยถามนักเรียนว่านักเรียนได้ทดลองแต่งเพลงของตนเองมาหรือไม่ จากนั้นให้นักเรียนบอกชื่อเพลงของตนเองและร้องเพลงของตนเองให้เพื่อนฟังทีละคน หากนักเรียนยังไม่ได้ทดลองแต่งเพลงมา ให้นักเรียนสร้างสรรค์เพลง ณ วินาทีนั้น โดยในขณะที่นักเรียนร้องเพลงอยู่นั้น ให้เพื่อนคนอื่นๆ ตบมือ หรือตบตักควบคุมไปด้วย และเมื่อนักเรียนแต่ละคนร้องเพลงของตนเองจบลง ให้นักเรียนทุกคนปรบมือชมเชย หากนักเรียนไม่สามารถสร้างสรรค์เพลงได้ ให้นักเรียน

สร้างสรรค์กระสวนจังหวะต่างๆ อย่างอิสระ

2. เมื่อนักเรียนร้องเพลงของตนเองครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนเลือกเครื่องดนตรีคนละ 1 ชิ้น จากนั้นให้นักเรียนร่วมกันร้องเพลง โดยให้เล่นเครื่องดนตรีและแสดงท่าทางเคลื่อนไหวประกอบการร้องเพลงอย่างอิสระ โดยผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางให้นักเรียนโดยอธิบายว่า ให้นักเรียนเล่นเครื่องดนตรีและแสดงท่าทางเคลื่อนไหวให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเพลงมากที่สุด

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนร้องเพลงพร้อมๆ กัน และให้นักเรียนทบมือ ตบตัก ย่ำเท้า กระโดด คลาน วิ่ง ฯลฯ ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวอิสระประกอบการร้องเพลงทีละคน โดยผู้วิจัยแสดงท่าทางเคลื่อนไหวอย่างอิสระควบคู่ไปด้วยและนักเรียนคนอื่นเล่นเครื่องดนตรีประกอบไปด้วย
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกรูปการ์ตูนเพื่อบอกความรู้สึกของตนเองที่ได้ทำกิจกรรม
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีและรูปการ์ตูนมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับรางวัล
4. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับกติกาที่ต้องปฏิบัติตาม หากความต้องการของตนขัดกับกติกาที่ตั้งขึ้น นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้หรือไม่
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริงหรือไม่ และนักเรียนสามารถแสดงอารมณ์ตามเสียงเพลงที่ได้ยินได้หรือไม่ นักเรียนสามารถเลือกรูปการ์ตูนได้ตรงความรู้สึกของตนเองหรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไปหรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวซ้ำ-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแอมโบร็นขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 18

หมวดการสร้างสรรค์ หน่วยที่ 2 เพลงของเพื่อน

เนื้อหา	การสร้างสรรค์เพลงของฉันทัน การมีส่วนร่วมสร้างสรรค์ในเพลงของเพื่อน
จุดประสงค์	1. นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ประสบการณ์ดนตรีของตนเองสร้างสรรค์เพลงของตนเอง ทำทางประกอบเพลงของตนเองและการเล่นเครื่องดนตรีของตนเองได้อย่างอิสระ 2. นักเรียนสามารถเสนอแนะประสบการณ์ดนตรีของตนเองในการสร้างสรรค์เพลงของเพื่อนได้
สื่อ-อุปกรณ์	1. วิทยูและแผ่นเสียง 2. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก กลองตุ๊ก รำมะนา 3. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดำเนินทำนอง ได้แก่ ระนาดเอกไม้ ระนาดทุ้มไม้ ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก 4. รูปการ์ตูนแสดงความรู้สึกต่างๆ ได้แก่ รูปหน้ายิ้ม ☺ / รูปหน้าบึ้ง ☹ ซึ่งมีขนาด 3×3 นิ้ว รูปละ 8 อัน 5. รางวัล ได้แก่ ขนม
ขั้นตอน	
ขั้นนำ	1. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 2. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคนตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย โดยผู้วิจัยตั้งเงื่อนไขว่า หากนักเรียนคนใดตั้งใจทำ ผู้วิจัยจะแจกรูปการ์ตูนให้นักเรียนครบทั้ง 2 แบบ และให้นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีที่นักเรียนชอบคนละ 1 ชิ้น 3. ผู้วิจัยร้องเพลงเด็กสั้นๆ 1 เพลง พร้อมทั้งแสดงท่าทางเคลื่อนไหวประกอบการร้องเพลงและเล่นเครื่องจังหวะควบคุมไปด้วยกันให้นักเรียนดู จากนั้นผู้วิจัยถามนักเรียนว่าเพลงที่ผู้วิจัยร้องไพเราะหรือไม่ นักเรียนต้องการสร้างสรรค์เพลงที่ผู้วิจัยร้องหรือไม่ โดยผู้วิจัยอธิบายว่านักเรียนสามารถช่วยกันสร้างสรรค์เพลง

ของผู้วิจัยได้ โดยผู้วิจัยไม่โกรธ และยินดีที่นักเรียนจะช่วยกันสร้างสรรค์เพลง
ของผู้วิจัยให้มีความไพเราะขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเปลี่ยนแปลงเนื้อเพลงสัก 1 คำเป็น
ตัวอย่าง จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันสร้างสรรค์เพลงเพิ่มเติม

4. เมื่อช่วยกันสร้างสรรค์แล้ว ผู้วิจัยร้องเพลงนั้นอีก 2 รอบ เมื่อร้องจบให้นักเรียน
ตบมือให้ตนเองที่ช่วยกันแก้ไขจนเพลงไพเราะขึ้น

ขั้นตอนการ

1. ให้นักเรียนออกมาร้องเพลงของตนเองทีละคน โดยเมื่อนักเรียนร้องเพลงจบ
ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสร้างสรรค์เพลงของเพื่อนให้ไพเราะยิ่งขึ้น
2. ปฏิบัติซ้ำจนครบทุกคน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนร้องเพลงของตนเองที่เพื่อน ๆ ร่วมกันสร้างสรรค์พร้อม ๆ
กัน และให้นักเรียนตบมือ ตบตัก ย่ำเท้า กระโดด คลาน วิ่ง ฯลฯ ซึ่งเป็นการ
เคลื่อนไหวอิสระประกอบการร้องเพลงของตนเอง โดยผู้วิจัยแสดงท่าทาง
เคลื่อนไหวอย่างอิสระควบคู่ไปด้วย
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกรูปการตื้นเพื่อบอกความรู้สึกของตนเองที่ได้ทำกิจกรรม
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด

“ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)

ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”

ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้ว
ให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล

4. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับกติกาที่ต้องปฏิบัติตาม หากความต้องการของตนขัด
กับกติกาที่ตั้งขึ้น นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้หรือไม่
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริง
หรือไม่ และนักเรียนสามารถแสดงอารมณ์ตามเสียงเพลงที่ได้ยินได้
หรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและ
สังเกตว่านักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นหรือไม่และมี
พฤติกรรมอย่างไร
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไป
หรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำสิ่งใด ผู้วิจัยตีกลองร้องช้า-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำสิ่งใด ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 19

หมวดการสร้างสรรค์

หน่วยที่ 3 สร้างสรรค์สารพัดดนตรี 1

เนื้อหา	การสร้างสรรค์ผลงานดนตรี
จุดประสงค์	1. นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ประสบการณ์ดนตรีของตนเองสร้างสรรค์เพลงของตนเอง ทำทางประกอบเพลงของตนเองและการเล่นเครื่องดนตรีของตนเองได้อย่างอิสระ 2. นักเรียนมีความสุขกับการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีของตนเอง
สื่อ-อุปกรณ์	1. วิทยูและแผ่นเสียง 2. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก โหม่ง กลองตุ๊ก รำมะนา กิ่งกิ้ง กระพรวน 3. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดำเนินทำนอง ได้แก่ ระนาดเอกไม้ ระนาดทุ้มไม้ ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก 4. รูปการ์ตูนแสดงความรู้สึกต่างๆ ได้แก่ รูปหน้ายิ้ม ☺ / รูปหน้าบึ้ง ☹ ซึ่งมีความ 3×3 นิ้ว รูปละ 8 อัน 5. รางวัล ได้แก่ ขนมหและสติ๊กเกอร์รูปหน้ายิ้ม
ขั้นตอน	
ขั้นนำ	1. ผู้วิจัยเปิดเพลงที่มีทำนองเบาๆ สบายๆ เมื่อนักเรียนเดินเข้ามาในห้อง 2. เมื่อนักเรียนนั่งลงเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนฮัมเพลงเบาๆ ตามเพลงที่ผู้วิจัยเปิดให้ฟังอย่างอิสระ 3. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 4. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคนตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย โดยผู้วิจัยตั้งเงื่อนไขว่า หากนักเรียนคนใดตั้งใจทำ ผู้วิจัยจะแจกรูปการ์ตูนให้นักเรียนครบทั้ง 2 แบบ และให้นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีที่นักเรียนชอบคนละ 1 ชิ้น
ขั้นดำเนินการ	1. ผู้วิจัยเปลี่ยนทำนองเพลงกระชั้นขึ้นเรื่อยๆ และให้นักเรียนร้องเพลงที่ตนเองแต่งขึ้นคลอกับทำนองเพลงที่ผู้วิจัยเปิดให้ฟัง

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนลุกขึ้นเป็นผู้นำร้องเพลงและแสดงท่าทางเคลื่อนไหวทีละคน โดยผู้วิจัยเป็นผู้เริ่มคนแรก ซึ่งทุกคนจะต้องร้องเพลงสั้นๆ และแสดงท่าทางเคลื่อนไหวเล็กน้อยตามที่ตนเองสร้างสรรค์ ณ ขณะนั้น และให้เพื่อนๆ คนอื่นๆ ปฏิบัติตาม ทำเวียนไปจนครบทุกคน 2 รอบ
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีคนละ 1 ชิ้น และให้นักเรียนเป็นผู้นำการเล่นเครื่องดนตรีทีละคน โดยผู้วิจัยเป็นผู้เริ่มคนแรก ซึ่งผู้วิจัยเล่นเครื่องดนตรีเป็นวอร์คเพลงสั้นๆ และให้คนอื่นๆ เล่นตาม ทำเวียนไปจนครบทุกคน 2 รอบ

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันเล่นเครื่องดนตรี ร้องเพลงและแสดงท่าทางเคลื่อนไหวพร้อมกันอย่างอิสระ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกรูปการ์ตูนเพื่อบอกความรู้สึกของตนเองที่ได้ทำกิจกรรม
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมสะบัดพัดมาไวไว (ซ้ำ) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ซ้ำ)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
4. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับกติกาที่ต้องปฏิบัติตาม หากความต้องการของตนขัดกับกติกาที่ตั้งขึ้น นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้หรือไม่
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริงหรือไม่ และนักเรียนสามารถแสดงอารมณ์ตามเสียงเพลงที่ได้ยินได้หรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสังเกตการให้เกียรติและยินดีปฏิบัติตามเพื่อนที่เป็นผู้นำ
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่
6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไปหรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำอะไร ผู้วิจัยตีกลองรัวซ้ำ-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำอะไร ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

แผนการสอนที่ 20

หมวดการสร้างสรรค์

หน่วยที่ 4 สร้างสรรค์สารพัดดนตรี 2

เนื้อหา	การสร้างสรรค์ผลงานดนตรี
จุดประสงค์	1. นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้ประสบการณ์ดนตรีของตนเองสร้างสรรค์เพลงของตนเอง ทำทางประกอบเพลงของตนเองและการเล่นเครื่องดนตรีของตนเองได้อย่างอิสระ 2. นักเรียนมีความสุขกับการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีของตนเอง
สื่อ-อุปกรณ์	1. วิทยูและแผ่นเสียง 2. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กรับไม้ กลอง แทมโบรีน ฉิ่ง ฉาบ ลูกแซก โหม่ง กลองตุ๊ก รำมะนา 3. เครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดำเนินทำนอง ได้แก่ ระนาดเอกไม้ ระนาดทุ้มไม้ ระนาดเอกเหล็ก ระนาดทุ้มเหล็ก 4. รูปการ์ตูนแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ได้แก่ รูปหน้ายิ้ม ☺ / รูปหน้าบึ้ง ☹ ซึ่งมีความ 3×3 นิ้ว รูปละ 8 อัน 5. รางวัล ได้แก่ ขนมหและสติ๊กเกอร์รูปหน้ายิ้ม
ขั้นตอน	
ขั้นนำ	1. ผู้วิจัยเปิดเพลงที่มีทำนองกระชับ สนุกสนาน รั้าใจ เมื่อนักเรียนเข้ามาในห้อง และให้นักเรียนแสดงท่าทางเคลื่อนไหวประกอบเสียงเพลงอย่างอิสระ โดยยังไม่ต้องนั่งลง ใช้เวลา 2 นาที 2. ผู้วิจัยสวัสดีและร้องเพลงสวัสดี โดยใส่ชื่อนักเรียนกับผู้วิจัยในเนื้อเพลงจนครบทุกคน โดยผู้วิจัยตบมือตามกระสวนจังหวะควบคุมกระสวนจังหวะไปด้วย 3. ผู้วิจัยพูดกระสวนชื่อของนักเรียนเวียนจนครบทุกคน โดยให้นักเรียนทุกคนตบมือ ตบตัก และโยกตัวตามไปด้วย โดยผู้วิจัยตั้งเงื่อนไขว่า หากนักเรียนคนใดตั้งใจทำ ผู้วิจัยจะแจกรูปการ์ตูนให้นักเรียนครบทั้ง 2 แบบ และให้นักเรียนเลือกเครื่องดนตรีที่นักเรียนชอบคนละ 1 ชิ้น
ขั้นดำเนินการ	1. ผู้วิจัยเปลี่ยนทำนองเพลงเป็นทำนองเพลงจังหวะปานกลาง แล้วให้นักเรียนแสดงท่าทางเคลื่อนไหวประกอบเสียงเพลงอย่างอิสระให้แตกต่างจากเพลงแรก

ใช้เวลา 2 นาที

2. ผู้วิจัยเปิดเพลงที่มีท่วงทำนองเบาๆ สบายๆ จังหวะช้า แล้วให้นักเรียนนอนหงายราบกับพื้นในท่าที่สบายที่สุด แล้วตั้งใจฟังเพลง ใช้เวลา 2 นาที
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกรูปการตูนแสดงความรู้สึกของตนเอง และช่วยกันบอกว่าเพื่อนรู้สึกอย่างไรโดยดูจากรูปการตูนที่เพื่อนเลือก
4. ผู้วิจัยแสดงแผนผังเพลงข้างและเพลงของฉันท่านักเรียนร่วมกันแต่งขึ้น แล้วแจกเครื่องดนตรีให้นักเรียนเล่นควบคู่กับการร้องเพลงทั้ง 2 เพลง พร้อมทั้งให้นักเรียนแสดงท่าทางเคลื่อนไหวอย่างอิสระควบคู่ไปด้วย โดยที่ผู้วิจัยตั้งเงื่อนไขว่า ถ้านักเรียนคนใดตั้งใจ จะได้เครื่องดนตรีคนละ 1 ชิ้น
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาร้องเพลงของตนเองที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นทีละคน โดยให้นักเรียนเล่นเครื่องประกอบจังหวะควบคู่กับการร้องเพลงและแสดงท่าทางเคลื่อนไหวควบคู่ไปด้วย และให้นักเรียนที่เหลือเล่นเครื่องดนตรีและแสดงท่าทางเคลื่อนไหวไปพร้อมๆ กัน ปฏิบัติเวียนไปจนครบทุกคน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันเล่นเครื่องดนตรี ร้องเพลงและแสดงท่าทางเคลื่อนไหวพร้อมกันอย่างอิสระ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกรูปการตูนเพื่อบอกความรู้สึกของตนเองที่ได้ทำกิจกรรม
3. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันร้องเพลง ลมพัด
“ลมเพ ลมพัด ลมพัดพัดมาไวไว (ช้า) ลมเอ๋ยลมพัดอะไร (ช้า)
ฉันจะบอกให้ (หยุด) พัดคนที่.....”
ผู้วิจัยเอ่ยชื่อ หรือเอกลักษณ์สำคัญของนักเรียน ใส่ในเนื้อเพลงท่อนสุดท้าย แล้วให้นักเรียนคนนั้นนำเครื่องดนตรีมาเก็บใส่กล่องเพื่อแลกกับของรางวัล
4. เมื่อนักเรียนเก็บเครื่องดนตรีและได้รางวัลครบทุกคนแล้ว ผู้วิจัยร้องเพลง
“สวัสดี สวัสดี เสียใจที่ต้องจากกัน น้อง.....กับ.....จะจากกันแล้ว สวัสดี”

การประเมินผล

1. สังเกตความสามารถในการแสดงออกอย่างอิสระ
2. สังเกตการยอมรับกติกาที่ต้องปฏิบัติตาม หากความต้องการของตนขัดกับกติกาที่ตั้งขึ้น นักเรียนสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้หรือไม่
3. สังเกตว่านักเรียนสามารถรู้ความรู้สึกของตนเองตามความเป็นจริงหรือไม่ และนักเรียนสามารถแสดงอารมณ์ตามเสียงเพลงที่ได้ยินได้หรือไม่
4. สังเกตการมีส่วนร่วม การกล้าแสดงออกและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสังเกตการให้เกียรติและยินดีปฏิบัติตามเพื่อนที่เป็นผู้นำ
5. สังเกตว่านักเรียนสามารถบอกความรู้สึกของผู้อื่นในขณะนั้นได้หรือไม่

6. สังเกตว่าเมื่อนักเรียนสนุกกับการทำกิจกรรมแล้วนักเรียนอยากทำต่อไปหรือไม่

การควบคุมการดำเนินการ

1. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนเริ่มทำสิ่งใด ผู้วิจัยตีกลองรัวช้า-เร็ว
2. เมื่อผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนหยุดทำสิ่งใด ผู้วิจัยชูแทมโบรีนขึ้นแล้วเขย่ารัวติดกัน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-ชื่อสกุล	นางสาวสุรรัตนา ศรีรัตนพร
วันเดือนปีเกิด	15 สิงหาคม 2523
สถานที่เกิด	อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	41/327 ซ.อินทมาระ 29 ถ.สุทธิสารวินิจฉัย แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กทม 10400
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	เจ้าของโรงเรียนดนตรีบ้านแก่งขิม
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนดนตรีบ้านแก่งขิม 1716 ถ.พหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม 10900

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2538	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎ์ ๓ ฉะเชิงเทรา
พ.ศ. 2541	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนอัสสัมชัญระยอง
พ.ศ. 2545	การศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาดุริยางคศาสตร์ไทย คณะศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

